

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra etiky, psychologie a charitativní práce

Bakalářská práce

POVĚDOMÍ O FAIR TRADE VE FAIRTRADOVÉM MĚSTĚ

Vedoucí práce: Mgr. Veronika ZVÁNOVCOVÁ, Ph.D.

Autor práce: Kateřina JARKOVSKÁ

Studijní obor: Sociální a charitativní práce

Forma studia: kombinovaná

Ročník: pátý

Bakalářská práce v nezkrácené podobě

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že, v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Český Krumlov, 29. červen 2020

Kateřina Jarkovská

Děkuji Mgr. Veronice Zvánovcové, Ph.D. za vedení bakalářské práce, konzultace a cenné rady a připomínky. Děkuji své rodině a přátelům za dlouhodobou podporu.

OBSAH

Úvod	6
1 Fair trade.....	9
1.1 Co je fair trade.....	9
1.1.1 Rozvojová pomoc	9
1.1.2 Fair trade	10
1.2 Lidská práva a lidská důstojnost	10
1.2.1 Dětská práce.....	11
1.2.2 Nedůstojné podmínky	12
1.2.3 Nedůstojné mzdy	13
1.3 Poslání fair trade	14
1.4 Zásady fair trade.....	15
1.5 Přínosy a úskalí fair trade.....	15
1.6 Jak se pracuje pod fair trade.....	16
2 Organizace v Česku a ve světě.....	19
2.1 Organizace ve světě.....	19
2.2 Organizace v Česku.....	20
3 Fairtradové kampaně v Česku	23
3.1 Fairtradová města	23
3.2 Fairtradové školy.....	23
3.3 Fairtradové církve	23
3.4 Fairtradové úřady	24
3.5 Výstava na stromech	24
3.5.1 Témata výstav	24
3.6 Férová snídane	27
3.7 Za férové banány!	27
4 Fairtradová města v Česku.....	29
4.1 Fair Trade Towns International – Mezinárodní kampaň.....	29
4.2 Požadavky pro splnění statusu Fairtradové město	30
4.3 Cíle a přínosy kampaně	31
4.4 Fairtradová města v Česku	32
4.4.1 Cíle udržitelného rozvoje.....	33
4.4.2 Seznam Fairtradových měst.....	33
4.5 Fairtradové město Český Krumlov	34
4.5.1 Výstava na stromech.....	34
4.5.2 Férová snídane	35

5	Co můžeme dělat.....	36
5.1	Odpovědnost všech zúčastněných.....	36
6	Výzkumné šetření	37
6.1	Metodologie výzkumu	37
7	Výsledky výzkumného šetření	42
8	Diskuze.....	48
	Závěr	53
	Seznam použitých zdrojů	56
	Seznam příloh.....	65
	Přílohy.....	66
I.	Cíle udržitelného rozvoje	66
II.	Přehled respondentů	68
III.	Otázky z výzkumu.....	70
IV.	Přepis rozhovorů	71
	Abstrakt	111
	Abstract.....	112

Úvod

Bakalářská práce se zabývá hnutím a rozvojovou pomocí fair trade, spravedlivým obchodem. Toto téma je spojeno s lidskými právy, lidskou důstojností, vymýcením dětské práce, důstojnými pracovními podmínkami, důstojnou mzdou. Bohužel i v dnešním světě vyspělých možností, se stále setkáváme s porušováním těchto práv, zejména v rozvojových zemích. Toto téma je spojeno se společenskou odpovědností obchodníků, politiků, vlád, spotřebitelů, kdy bychom měli společně usilovat o dodržování lidských práv těch, kteří těžce pracují za nedostatečnou mzdu, nejsou tak schopni uživit svou rodinu a vychovávat své děti, žijí v chudobě, jsou jim odírána jejich práva, pracují v podmínkách, které ohrožují jejich život. Na jejich těžké práci profitují obchodníci, kteří využívají svého mocenského postavení na trhu. Jednou z možných pomoci je koncept fair trade, koncept spravedlivého obchodu.¹

Výběr tématu týkající se fair trade odráží fakt, že se jedná o dlouhodobé téma, které souvisí s kvalitou lidského života, etikou, lidskými právy a důstojností, chudobou. Téma, které rezonuje, stav pracovních podmínek v rozvojových zemích vyvolává alarmující diskuze na jedné straně, na straně druhé lhostejnost či nezájem těch, kteří na nedůstojné práci profitují.² O udržitelném rozvoji se diskutuje na celosvětové úrovni, jak zlepšit tento stav a konkrétní kroky bývají součástí strategických plánů zemí a měst.³ Myšlenka a hnutí fair trade je jednou z pomoci ke spravedlivému obchodu a navrácení lidské důstojnosti.⁴ Nelidské pracovní podmínky v rozvojových zemích také otevírají téma odpovědné spotřeby, každý krok k pomoci lidské důstojnosti je důležitý.⁵

Práce se zaměřuje na jednu z fairtradových kampaní, a to Fairtradová města. Fairtradové město je mezinárodní status, který znamená aktivní činnost daného města pro lepší podmínky lidem v zemích globálního Jihu.⁶ I v České republice nejsou lidé lhostejní a kampaň certifikuje několik českých měst. Cílem práce je představit a popsat kritéria, cíle a přínosy kampaně Fairtradová města, a zjistit, jak vnímají obyvatelé Fairtradového

¹ Srov. KOMÍNEK, S. *Měníme svět*, s. 3–13, 15, 31, 35.

² Srov. NaZemi. *Nespravedlivý mezinárodní obchod*. [online].

³ Srov. Místní Agenda 21. *O MA21*. [online].

⁴ Srov. DUŠKOVÁ, L.; HARMÁČEK, J.; KRYLOVÁ, P. a kol. *Encyklopedie rozvojových studií*, s. 78.

⁵ Srov. KOMÍNEK, S. *Měníme svět*, s. 3.

⁶ Srov. Tamtéž, s. 22.

města tuto kampaň, zda je dle jejich názoru přínosná a zda se zajímají v této souvislosti o otázku lidských práv a lidskou důstojnost.

Práce je založena na představení konceptu fair trade a kampani Fairtradová města, blíže pak zjišťuje, jaká kritéria je třeba pro status Fairtradové město splnit, jaké jsou cíle a přínosy kampaně. Pro naplnění cíle práce, zjištění, zda je kampaň efektivní, tedy zda mají obyvatelé města o kampani dostatečné informace, ví o ní, zda sympatizují s myšlenkou fair trade, či jsou sami nějakým způsobem v tomto směru aktivní, tedy zda kampaň splňuje svůj účel a dochází k šíření myšlenky udržitelného obchodu, která má zlepšit situaci lidí v rozvojových zemích, bude proveden kvalitativní výzkum se třiceti polostrukturovanými rozhovory, na jejichž základě dojde k vyhodnocení a závěrům výzkumu.

Práce se v první kapitole krátce zabývá hnutím fair trade, popisuje jeho zásady a poslání, popisuje pracovní podmínky, které chce fair trade odstranit, přínosy a úskalí. Také se věnuje lidským právům. Druhá kapitola mapuje významné organizace v Česku a ve světě, které se fair trade věnují a propagují ho. Třetí kapitola se přesouvá ke konkrétním fairtradovým kampaním, které se v Česku daří naplňovat. Práce se zaměřuje na kampaň Fairtradová města, kterou rozvádí následující kapitola. Čtvrtá kapitola popíše cíl kampaně, její přínosy, požadavky pro splnění certifikace, seznam českých Fairtradových měst, zaměří se i na Český Krumlov, které je Fairtradovým městem od roku 2012, kde bude probíhat výzkumné šetření. Český Krumlov, historické město s krásnou architekturou se vyjímá svým kouzlem. Jsou obyvatelé města dostatečně orientováni o fair trade aktivitách v jejich Fairtradovém městě? Pátá kapitola shrnuje možnosti, které mohou inspirovat uvědomělého spotřebitele. Následující kapitoly se již věnují samotnému kvalitativnímu výzkumu, který pojímá třicet interview provedených ve Fairtradovém městě, a zpracování a vyhodnocení výzkumu s následnou diskuzí.

Jelikož se jedná o téma, které má být vidět a je závislé na dobře a snadno dostupné informovanosti, práce využívá velké množství internetových zdrojů, které se týkají konceptu fair trade, činností konkrétních organizací jako je NaZemi, Fairtrade Česko a Slovensko. Ze zahraničních zdrojů využívá webové stránky organizací, které se fair trade zabývají, např. International Labour Organization (Mezinárodní organizace práce). Z knižně vydaných zdrojů se pracuje s publikacemi, kterých je spoluautorem nebo editorem český odborník na rozvojovou pomoc Tomáš Tožička, např. Občanská odpovědnost ve světě globální chudoby, Perspektivy rozvoje, Příliš vzdálené cíle atd.

Nebo např. s informační brožurou Stanislava Komínka *Měníme svět*, kterou vydala organizace NaZemi. Práce čerpá také z video reportáží nebo video dokumentů.

1 Fair trade

1.1 Co je fair trade

1.1.1 Rozvojová pomoc

Fair trade neboli spravedlivý obchod je forma rozvojové pomoci ve světě globálního Jihu.⁷

„Rozvojová spolupráce ve svém širším pojetí označuje vnější zásah do rozvojových zemí za účelem pozitivní společenské změny, nejčastěji snížení chudoby.“⁸

Rozvojová spolupráce vyjadřuje partnerství, partnerskou pomoc, jak mezi vládami zemí, mezi kterými pomoc probíhá, ale i mezi lidmi. Jedním z cílů rozvojové spolupráce je dosažení světového partnerství.⁹

„Rozvojová pomoc je významným vyjádřením globální solidarity.“¹⁰

Rozvojová spolupráce se zaměřuje na snížení, nejlépe vymýcení chudoby, se kterou souvisí další oblasti, kde rozvojová spolupráce pomáhá. Jedná se o podporu vzdělávání, obchodu, péči o životní prostředí, péči o zdraví, podporu udržitelných zdrojů energie,¹¹ (jako např. využití větru, biomasy, slunce a fotovoltaických panelů),¹² výstavbu dopravních sítí, rovnoprávnost žen a mužů, podporu demokracie a vytváření světového partnerství.¹³

S rozvojovou pomocí se pojí lidská práva, tedy usilování o odstranění porušování lidských práv, usilování o to, aby lidé měli podmínky pro soběstačný život, tedy měli přístup ke vzdělání a informacím. Mohli se svobodně a zodpovědně se podílet na dění ve svých zemích a mít možnost ho ovlivnit.¹⁴ Lidskoprávní přístup, respektování lidských práv, předpokládá spolupráci, kdy je jejich dodržování nejen cílem rozvoje ale také

⁷ Srov. KOMÍNEK, S. (ed.) *Nakupujeme férově! Nové trendy v zadávání veřejných zakázek*. [online], s. 21.

⁸ DUŠKOVÁ, L.; HARMÁČEK, J.; KRYLOVÁ, P. a kol. *Encyklopedie rozvojových studií*, s. 266.

⁹ Srov. PRINCOVÁ, K. Místo sociální práce v mezinárodní pomoci a spolupráci. *Sociální práce/Sociální práce*. [online], s. 66.

¹⁰ *Zahraniční rozvojová spolupráce České republiky: Příspěvek k odstraňování chudoby ve světě*, s. 2.

¹¹ Srov. PRINCOVÁ, K. Místo sociální práce v mezinárodní pomoci a spolupráci. *Sociální práce/Sociální práce*. [online], s. 66.

¹² Srov. TOŽÍČKA, T. (ed.) *Udržitelné technologie pro rozvoj*, s. 11.

¹³ Srov. PRINCOVÁ, K. Místo sociální práce v mezinárodní pomoci a spolupráci. *Sociální práce/Sociální práce*. [online], s. 66.

¹⁴ Srov. ŠRÁMKOVÁ, K. *Lidská práva v kontextu zahraniční rozvojové spolupráce*, s. 13.

nástrojem.¹⁵ Tedy dochází mezi rozvinutou a rozvojovou zemí k partnerství, lidé z rozvojových i rozvinutých zemí na spolupráci aktivně a svobodně participují.¹⁶

„Rozvoj založený na dodržování práv je nezbytným předpokladem toho, aby lidé žili důstojným životem.“¹⁷

1.1.2 Fair trade

Fair trade můžeme definovat jako „(...) hnutí pro spravedlivý obchod společně s produkty a organizacemi do něj zapojenými. Cílem tohoto hnutí je zajištění lepších životních podmínek pro producenty primárních komodit a zboží v rozvojových zemích.“¹⁸

„Je to způsob obchodování s výrobcí rozvojových zemí, který usiluje o spravedlivější rozdělení příjmů plynoucích z obchodních vztahů mezi tzv. globálním Severem (ekonomicky vyspělé země) a globálním Jihem (především rozvojové země Afriky, Asie a Latinské Ameriky).“¹⁹

Výraz globální Jih a globální Sever není zcela přesný, protože rozvojové země se nachází i v severní části Země (Mongolsko, Haiti) mezi rozvinutými zeměmi a naopak (Austrálie, Nový Zéland), přesto se toto rozdělení v odborné společnosti i laické používá.²⁰

„Fair trade je obchod. Lidem ze zemí Afriky, Asie, Latinské Ameriky dává možnost užít se vlastní práci za důstojných podmínek. Zemědělci dostávají za svou kávu nebo kakao spravedlivě zapláceno, pěstují s ohledem na životní prostředí a jejich děti mohou chodit do školy. Fair trade nabízí férové obchodní podmínky, dodržování lidských a pracovních práv i šetrnost k životnímu prostředí.“²¹

1.2 Lidská práva a lidská důstojnost

„Lidská práva se nezískávají, nýbrž vyplývají z podstaty lidského bytí. To znamená, že člověku je nepřiznává ani neposkytuje společnost, nýbrž člověk je vlastní nezávisle na právu společnosti a státu. Lidská práva jsou nezadatelná a nedotknutelná. Tak má jedinec

¹⁵ Srov. LEBEDA, P.; LUKÁŠ, I. (eds.) *Rozvojová pomoc nestačí: Alternativní politické přístupy k chudobě a bezmoci ve světě*, s. 11.

¹⁶ Srov. ŠRÁMKOVÁ, K. *Lidská práva v kontextu zahraniční rozvojové spolupráce*, s. 13.

¹⁷ *Zpráva Social Watch 2010: Po pádu: Čas na změnu*, s. 74.

¹⁸ DUŠKOVÁ, L.; HARMÁČEK, J.; KRYLOVÁ, P. a kol. *Encyklopedie rozvojových studií*, s. 78.

¹⁹ TOŽIČKA, T. (ed.) *Česko proti chudobě: Informace, fakta a čísla z rozvojového světa*, s. 12.

²⁰ Srov. DUŠKOVÁ, L.; HARMÁČEK, J.; KRYLOVÁ, P. a kol. *Encyklopedie rozvojových studií*, s. 279–280.

²¹ KOMÍNEK, S. *Měníme svět*, s. 35.

právo na život ne proto, že mu to bylo přiznáno společností, ale proto, že je člověkem. Z toho vyplývá mravní a právní požadavek, který se vztahuje na všechny lidi, společenské skupiny a nositele státní moci, bezpodmínečně respektovat každého jednotlivého člověka, a to pro něho samotného.“²²

Lidská práva specifikuje na mezinárodní úrovni Všeobecná deklarace lidských práv, která byla vyhlášena v roce 1948 Organizací spojených národů.²³ Článek 3 Všeobecné deklarace lidských práv říká: „Každý má právo na život, svobodu a osobní bezpečnost.“²⁴ Článek 4 zní: „Nikdo nesmí být držen v otroctví nebo nevolnictví; všechny formy otroctví a obchodu s otroky jsou zakázány.“²⁵ Článek 5 píše: „Nikdo nesmí být mučen nebo podrobován krutému, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestu.“²⁶

Přesto ve 21. století dochází k porušování lidských práv. Lidé v rozvojových zemích pracují v nelidských, až nebezpečných podmínkách, finanční odměna nedosahuje na důstojné živobytí, bývá ohrožováno jejich zdraví a jsou vystaveni násilí v různých formách.²⁷

Konceptem důstojné práce se zabývá Mezinárodní organizace práce (International Labour Organization), jež spadá pod správu Organizace spojených národů. Mezinárodní organizace práce zahrnuje úmluvy, které vymezují důstojnou, svobodnou, rovnoprávnou práci, respektive podmínky bez rozdílu pohlaví a rasy, kde jsou chráněna lidská práva a spravedlivá odměna. Organizace pomáhá podporovat a rozvíjet takové podmínky, které by byly v souladu s ustanovenými úmluvami.²⁸ Taková opatření mají vést k trvalému světovému míru.²⁹

1.2.1 Dětská práce

V rozvojových zemích není výjimkou výskyt dětské práce.³⁰ Mezinárodní organizace práce udává, že na světě pracuje 152 milionů dětí, které jsou nuceni pracovat. Téměř polovina je pak vystavena ohrožujícím pracovním podmínkám.³¹ Takové děti nechodí do školy, tedy klesá vzdělanost a výhled pro budoucí obživu, která by zajistila dobrý příjem,

²² *Život z víry: Překlad 2. dílu katolického katechismu pro dospělé (Vydala Německá biskupská konference 1995), s. 76.*

²³ Srov. Tamtéž, s. 77–78.

²⁴ OSN. *Všeobecná deklarace lidských práv*. [online], Článek 3, s. 8.

²⁵ Tamtéž. [online], Článek 4, s. 10.

²⁶ Tamtéž. [online], Článek 5, s. 8.

²⁷ Srov. NaZemi. *Porušování základních lidských práv*. [online].

²⁸ Srov. TOŽIČKA, T. a kol. *Občanská odpovědnost ve světě globální chudoby*, s. 62.

²⁹ Srov. International Labour Organization. *Mission and impact of the ILO*. [online].

³⁰ Srov. NaZemi. *Dětská práce*. [online].

³¹ Srov. International Labour Organization. *Child Labour*. [online].

neužívají si dětství. Děti pracují často proto, že rodiče nejsou schopni vydělat tvrdou prací tolik peněz, aby svou rodinu uživili, aby žili důstojně. Ani děti nejsou uchráněny před kontaktem s chemickými látkami, které jsou toxické, pracují v nebezpečných podmínkách.³²

Dětská práce „brání dítěti ve vzdělání nebo narušuje jeho zdravý fyzický, duševní, morální či sociální vývoj.“³³

Dětskou práci zakazuje Úmluva o právech dítěte v Článku 32: „Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, uznávají právo dítěte na ochranu před hospodářským vykořisťováním a před vykonáváním jakékoli práce, která může být pro něho nebezpečná nebo bránit jeho vzdělávání nebo která by škodila zdraví dítěte nebo jeho tělesnému, duševnímu, duchovnímu, mravnímu nebo sociálnímu rozvoji.“³⁴

Vymýcení dětské práce je zahrnuto v Cílech udržitelného rozvoje (podrobněji o Cílech udržitelného rozvoje hovoří podkapitola 4.4.1), cíl č. 8.7 zní: „Přijmout okamžitá a účinná opatření k vymýcení nucené práce, skoncovat s moderními formami otroctví a s obchodováním s lidmi a dosáhnout zákazu a odstranění nejhorších forem dětské práce, včetně naboru a využívání dětských vojáků, a do roku 2025 odstranit dětskou práci ve všech jejích formách.“³⁵

1.2.2 Nedůstojné podmínky

Lidé v rozvojových zemích pracují ve většině případů v nedůstojných pracovních podmínkách. Výrobní haly jsou svým technickým stavem až nebezpečné, pracovníci nemají ochranné oděvy a pomůcky, dochází k úrazům i ke ztrátám životů. V roce 2013 se propadla budova továrny s výrobou oblečení v Dháce v Bangladéši, zemřelo zde přes tisíc pracujících. Pracovníci dýchají toxické látky, např. na plantážích, polích, při výrobě bot nebo při pískování džínů, které způsobují nemoci plic, onkologická onemocnění apod. Pracují až šestnáct hodin denně, respektive jsou nuceni k přesčasům, s jediným dnem volna, znamená to, že pracují bez dostatečného odpočinku.³⁶ Pracovníci bývají zadržováni proti své vůli. Bohužel s nucenou a otrockou prací souvisí i výskyt dětské práce,³⁷ kterou se zabývá přechází podkapitola. Lidé na plantážích se také neobejdou bez

³² Srov. KOMÍNEK, S. *Měníme svět*, s. 11.

³³ Tamtéž, s. 11.

³⁴ MPSV ČR. *Úmluva o právech dítěte a související dokumenty*. [online], Článek 32, s. 11.

³⁵ TOŽIČKA, T. a kol. *Perspektivy rozvoje*, s. 91.

³⁶ Srov. KOMÍNEK, S. *Měníme svět*, s. 12.

³⁷ Srov. NaZemi. *Nucená práce*. [online].

kontaktu s chemickými postřiky, také pracují spoustu hodin denně.³⁸ Lidé mají nařízeno, aby při kontrolách mlčeli o tom, že nejsou dodržována pracovní práva.³⁹ Bohužel dochází i k násilí, mučení i zavražďování zaměstnanců.⁴⁰ Dochází k sexuálnímu obtěžování žen. Pokud se ženy začnou bránit, jsou vyhozeny, jelikož pracovní síla stojí, obrazně řečeno, za dveřmi.⁴¹ K diskriminaci dochází i směrem k migrantům, často jsou jim zabaveny cestovní nebo osobní doklady, aby nemohli z práce odejít.⁴² Dochází k zákazu vzniku nebo vstupování do odborů pod hrozbou smrti nebo diskriminace.⁴³ Tyto praktiky jsou spojeny i s dopadem na životní prostředí a projevem klimatických změn.⁴⁴

Emma Watson, herečka, bojující za lidská práva: „*Byla jsem se podívat ve slumech v Dháce a viděla jsem, za jakých podmínek pracují lidé v místních továrnách. Byla to nejhůřší věc, kterou jsem kdy viděla. Oděvní průmysl se v Bangladéši podílí na 70 % místního HDP. Pokud by se zde vyrábělo udržitelně, dalo by to lidem možnost důstojného života. A to je má cesta. Lidé rádi darují peníze... Ale ač je charita krásná, nevydrží navždy, není udržitelná. Myslím, že lidé opravdu potřebují, aby si mohli pomoci sami.*“⁴⁵

1.2.3 Nedůstojné mzdy

Přestože dělníci a pracovníci na plantážích tvrdě pracují, šest dní v týdnu až šestnáct hodin denně nejsou adekvátně finančně ohodnoceni, často jejich výdělky nedosáhnou ani výše minimální mzdy, jejich příjmy nedosahují možnosti důstojného živobytí. Nízké mzdy způsobují spoustu přesčasů. Odběratelé natolik tlačí na snížení nákladů při výrobě, že lidé pracují v nedůstojných podmínkách s nízkým ohodnocením. Např. budeme-li počítat cenu trika v obchodě 299 Kč, dělnice, která triko ušije, dostane asi 3 Kč, tedy 1 %. Taková pracovnice si nevydělá dost peněz na to, aby zaplatila výdaje spojené s běžnými životními potřebami jako jsou potraviny, zdravotní péče, bydlení a vzdělání pro své potomky.⁴⁶ Například z ceny banánu dostane pracovník 7 %, koncový prodejce

³⁸ Srov. TOŽIČKA, T. a kol. *Občanská odpovědnost ve světě globální chudoby*, s. 59–60.

³⁹ Srov. KOMÍNEK, S.; ČAJKA, A. *Ve stínu Taj Mahalu. / In the Shadows of Taj Mahal*. Krátkometrážní dokument. [online].

⁴⁰ Srov. TOŽIČKA, T. a kol. *Občanská odpovědnost ve světě globální chudoby*, s. 59.

⁴¹ Srov. NaZemi. *Diskriminace*. [online].

⁴² Srov. TOŽIČKA, T. a kol. *Občanská odpovědnost ve světě globální chudoby*, s. 61.

⁴³ Srov. KOMÍNEK, S. *Měníme svět*, s. 9.

⁴⁴ Srov. Tamtéž, s. 12.

⁴⁵ Tamtéž, s. 35.

⁴⁶ Srov. Tamtéž, s. 9.

(supermarket) 41 % z ceny banánu.⁴⁷ Z ceny sportovní obuvi dostane pracovník 0,4 %, firmě, která dává botě jméno jde 33 % a koncový prodejce dostane 31 %.⁴⁸

„Společnosti, pro které továrny vyrábějí, vydělávají samozřejmě ohromné částky. Dělníkům ale za jejich práci připadne jen nepatrný zlomek výsledné ceny. Jejich plat nepokryje ani jejich základní životní potřeby – dostanou sotva polovinu toho, co by potřebovali pro důstojný život. Není to přitom tak, že by tu byly životní náklady tak nízké, aby džiny v Evropě mohly stát pět dolarů. Dělníci dostávají plat, který je pod hranicí minima, a musejí tak do továren často posílat pracovat i svoje děti.“⁴⁹ Amie, koordinátorka kampaně „Asia Floorwage Campaign, Indie.

1.3 Poslání fair trade

Myšlenka fair trade znamená, že jsou zajištěny důstojné pracovní podmínky a jsou respektována lidská práva.⁵⁰ Charta principů spravedlivého obchodu, popisuje poslání fair trade jako „*obchodní partnerství založené na dialogu, transparentnosti a úctě. Jehož cílem je větší spravedlnost v mezinárodním obchodě. Přispívá k udržitelnému rozvoji tím, že nabízí lepší obchodní podmínky a chrání práva drobných výrobců a pěstitelů – především v rozvojových zemích. Organizace zapojené do fair trade aktivně podporují výrobce a prosazují změny v pravidlech a ve způsobech konvenčního mezinárodního obchodu*“⁵¹. Fair trade není jen spravedlivý obchod, je to šíření osvěty, informací, vzdělávání v oblasti udržitelného obchodu a rozvoje, pořádání kampaní pro změnu poměrů mezinárodního obchodu v rozvojových zemích, důraz na životní prostředí.⁵² Změna pracovních podmínek v rozvojových zemích spočívá v přístupu lidí žijících v rozvinutých zemích, je potřeba určitá míra pospolitosti a osobní angažovanosti, tedy uvědomělá spotřeba a zvyšování povědomí v této oblasti.⁵³ Tam, kde jsou zapojeni do konceptu fair trade, musí být dodržovány při práci úmluvy Mezinárodní organizace práce a Světové zdravotnické organizace.⁵⁴

⁴⁷ Srov. Ekumenická akademie. Story of banana. *Kolik, komu připadne z prodejní ceny banánu?* [online].

⁴⁸ Srov. TOŽIČKA, T. (ed.) *Příliš vzdálené cíle: Rozvojové cíle tisíciletí*, s. 43.

⁴⁹ TOŽIČKA, T. a kol. *Občanská odpovědnost ve světě globální chudoby*, s. 60.

⁵⁰ Srov. RANSOM, D. Fair trade, s. 25–26.

⁵¹ DUŠKOVÁ, L.; HARMÁČEK, J.; KRYLOVÁ, P. a kol. *Encyklopedie rozvojových studií*, s. 79.

⁵² Srov. TOŽIČKA, T. (ed.) *Příliš vzdálené cíle: Rozvojové cíle tisíciletí*, s. 47.

⁵³ Srov. KOMÍNEK, S. *Měníme svět*, s. 3, 15, 17, 31.

⁵⁴ Srov. TOŽIČKA, T. (ed.) *Příliš vzdálené cíle: Rozvojové cíle tisíciletí*, s. 47.

1.4 Zásady fair trade

Důstojná mzda, která zajistí důstojné živobytí, nikoliv chudobu.⁵⁵ Fair trade nedovoluje dětskou práci, děti mají mít možnost chodit do školy, vzdělávat se. Fair trade nedovoluje ani nucenou práci. Důstojné pracovní podmínky, pracovníci mají právo na pracovní pomůcky a oblečení, pracují adekvátní počet hodin týdně, mají platnou pracovní smlouvu, je jim placeno pojištění, tedy jsou dodržována pracovní práva. Rovnoprávnost, mezi muži a ženami, mezi všemi bez rozdílu.⁵⁶ Zajištění minimálních výkupních cen, které pokryjí náklady výroby a zabezpečí důstojné žití. Fair trade podporuje trvání obchodních vztahů v dlouhodobém horizontu.⁵⁷ Šetrnost k životnímu prostředí, fairtradové výrobky se často stávají i bio výrobky.⁵⁸ Je monitorováno množství a druhy pesticidů a chemických prostředků používaných v zemědělství, vylučuje výskyt geneticky modifikovaných plodin.⁵⁹ Chemické postřiky se nepoužívají plošně, pouze v případech, když je to opravdu potřeba.⁶⁰ Existence odborů, které pracovníkům zajistí vyjednávání.⁶¹ Udržitelný rozvoj lokálních komunit, taková certifikovaná fairtradová družstva dostávají sociální příspěvek, za který demokratickým hlasováním všech členů mohou pořídit to, co je potřeba v oblasti vzdělávání dospělých, dětí, budování cest, silnic, zdravotní péče, nebo tyto finanční prostředky mohou použít při výrobě či pěstování jejich zboží či surovin, např. nákup hnojiv, přístrojů apod. Demokracie v družstvech zajišťuje rovnoprávný hlas každého člena např. při rozhodování o investici sociálního příspěvku, podávání návrhů.⁶²

1.5 Přínosy a úskalí fair trade

System fair trade naráží na mýty, pochybnosti i kritiku, zda je fair trade důvěryhodný, zda jím nejsou ohroženi ti, kteří pod fair trade nepracují, zda lidé dostanou dobře zapláceno, či zda nedochází k narušení volného trhu, otázky se kladou na kvalitu výrobků apod. Informace se snaží organizace, které se fair trade zabývají vysvětlovat, zároveň jsou si vědomy i nedostatků, které systém fair trade může mít nebo má, přesto fair trade má

⁵⁵ Srov. Fairtrade Česko a Slovensko. *Co je fair trade?* [online].

⁵⁶ Srov. NaZemi. *Principy fair trade.* [online].

⁵⁷ Srov. Fairtrade Česko a Slovensko. *Co je fair trade?* [online].

⁵⁸ Srov. RANSOM, D. *Fair trade*, s. 26.

⁵⁹ Srov. Fairtrade Česko a Slovensko. *Co je fair trade?* [online].

⁶⁰ Srov. NaZemi. *Principy fair trade.* [online].

⁶¹ Srov. RANSOM, D. *Fair trade*, s. 25.

⁶² Srov. NaZemi. *Principy fair trade.* [online].

své přínosy a pozitiva.⁶³ Fair trade jistě nenahradí tradiční obchod, ale je jednou z možností, jak zmírňovat chudobu. Kritikou i přínosem fair trade se zabývají i odborníci.⁶⁴ Tato práce nemá kapacitu se zde těmto otázkám kritiky věnovat, ale považují za důležité tuto problematiku zmínit. Z provedeného výzkumného šetření vyplývá, že lidé si s fair trade spojují kvalitu výrobku.⁶⁵ Proto zde uvedu, že fair trade neznamená zároveň bio certifikaci.⁶⁶ Fairtrade certifikace je ochranná známka,⁶⁷ která nevypovídá o kvalitě výrobku, Fairtrade certifikace vypovídá o spravedlivé odměně a dobrých podmínkách pro pracovníky.⁶⁸

„Přes proklamace o společenské odpovědnosti nadnárodních korporací zůstává fair trade jediným systémovým opatřením, které spotřebiteli garantuje kvalitní zboží z rozvojových zemí, nezatížené kriminálním jednáním, nebezpečnými látkami či devastací přírody.“⁶⁹

1.6 Jak se pracuje pod fair trade

„Pěstitelská družstva i plantáže v Latinské Americe dostávají za každou krabici banánů 1\$ fairtradového sociálního příplatku. V panamském družstvu Coobana z těchto peněz pořizují rodinám zásobníky na vodu, přispívají na stavbu nebo opravu domů, budují obchody s nižšími cenami potravin a pomocí stipendií podporují studium dětí i dospělých.“⁷⁰

„Fair trade nám nabízí lepší výkupní cenu. Žádná jiná certifikace nenabízí sociální příplatek. Díky němu se situace v družstvu i mezi našimi pěstiteli oproti předchozím letům o dost zlepšila.“⁷¹ Juan Walfred Martinez, družstvo Peña Roja na severozápadě Guatemaly.

„Odbory jsou důležité a potřebné pro to, aby z výdělků firem zůstala nějaká část i na zaměstnance plantáží. Aby měli lepší plat, lepší životní úroveň, byli zdravější, měli důstojnější bydlení, mohli se vzdělávat nebo někdy odpočívat. Prostě aby měli trochu

⁶³ Srov. NaZemi. *Bludy, které kolují o fair trade*. [online].

⁶⁴ Srov. DUŠKOVÁ, L.; HARMÁČEK, J.; KRYLOVÁ, P. a kol. *Encyklopedie rozvojových studií*, s. 79–80.

⁶⁵ Zdroj: vlastní výzkum.

⁶⁶ Srov. NaZemi. *Je fair trade to stejné jako bio?* [online].

⁶⁷ Srov. DUŠKOVÁ, L.; HARMÁČEK, J.; KRYLOVÁ, P. a kol. *Encyklopedie rozvojových studií*, s. 78.

⁶⁸ Srov. NaZemi. *Bludy, které kolují o fair trade*. [online].

⁶⁹ TOŽIČKA, T. (ed.) *Příliš vzdálené cíle: Rozvojové cíle tisíciletí*, s. 47.

⁷⁰ *Není to úplně v pytlí. Férový obchod existuje!* [online], s. 7.

⁷¹ Tamtéž. [online], s. 8.

barevnější život, protože často žijí ve velmi nedůstojných podmínkách.“⁷² Didier Leiton Valverde, odborová organizace Sitrap, Kostarika.

„Pěstování kakaových bobů je smyslem našeho života, který jsme zdělili od našich předků. Je pro nás důležité, abyste vy, spotřebitelé, věděli, že v každé tabulce fairtradové čokolády, se skrývá naděje na zlepšení kvality našich životů. Pouze společně se můžeme zasazovat o udržitelný a spravedlivý svět.“⁷³ Fortin Bley, zakladatel fairtradového družstva kakaových farmářů z Pobřeží slonoviny.

„Sociální příspěvek je pro naše pěstitele jako příliv kyslíku. Díky němu můžeme zlepšovat životní prostředí, stavět školy pro naše děti, zajišťovat jim přístup k pitné vodě, zřizovat kliniky nebo porodnice. Sociální příspěvek nám zajišťuje důstojné životní podmínky.“⁷⁴ Fortin Bley, také předseda organizace Cocoa Network Fairtrade Africa, která sdružuje všechny fairtradové pěstitele kakaá.

„Zapojení do fair trade přináší pěstitelům především stabilitu a také jistotu, že se jejich rodiny užíví pěstováním vlastní kávy. Tendencí poslední doby je zařadit se do nějakého družstva, protože pěstitelé jsou sami zranitelnější, stávají se kořistí kojotů a pouličních výkupců kávy. Neznají ceny a prodávají kávu hodně pod cenou, nemají technickou podporu družstva.“⁷⁵ Martínez z družstva Fedecocagua.

„Předtím jsme kávu prodávali kojotům. Dříve jsme neměli jinou možnost, jak prodat naši kávu. Ted' je tu družstvo. Moc nám to pomohlo. Bez něj by nám kojoti platili, kolik by chtěli.“⁷⁶ Gloria Acolt Mota, vedoucí pracovní skupiny, pěstitelka z družstva Huatusco, Mexiko.

„Pěstovat bio kávu je mnohem pracnější než tu chemicky ošetřovanou. U té chemické stačí postřík a dvě nebo jen jedna probírka za rok. U bio produkce se musí člověk víc starat, víc pečovat, takže pěstitel má k rostlinám mnohem blíž.“⁷⁷ Juan Gonzales Hidalgo, pěstitel kávy z družstva Ismam, Mexiko.

„Když nám přijde příspěvek, máme jako družstvo, které je členem svazu, možnost říct, co by se s penězi mělo udělat. Musí podporovat přímo pěstitele. Ted' máme ale velké problémy, takže minimálně minulý rok jsme příspěvek využili na nákup hnojiv. Do školy

⁷² Ekumenická akademie. Story of banana. Příběhy z plantáží mohou být i jiné. [online].

⁷³ Ekumenická akademie. „Fair trade nám zlepšuje život a přináší další naději,“ říká pěstitel kakaá z Pobřeží slonoviny při návštěvě Česka, kde každoročně spotřebová fairtradových výrobků stoupá. [online].

⁷⁴ Tamtéž. [online].

⁷⁵ KOMÍNEK, S. Život s kávou. [online], s. 39.

⁷⁶ KOMÍNEK, S. Fair trade naživo. Dokumentární film o pěstitelích kávy v Mexiku a Guatemale, dopadech zapojení jejich družstev do systému fair trade. [online].

⁷⁷ Tamtéž. [online].

v Naranjo jsme za sociální příplatek koupili školní lavice. Taky jsme děti pozvaly sem k nám, aby viděly, jak se pěstuje káva. Takhle pomáháme. Nebo škole v Doña Glória, té jsme nechali udělat nové zábradlí.“⁷⁸ Marcos Leonel Viatoro Martinez, pěstitel z družstva Nuestro Futuro, Guatemala.

„Na družstvu se mi například líbí, že pokud narazí na někoho nemocného, neřeknou tohle není člen družstva, tomu nepomůžeme. V každém případě se o toho nemocného postarají.“⁷⁹ Felipe Hernandez Gonzales, pěstitel z družstva Huatusco, Mexiko.

„Jsme přesvědčení, že Fairtrade je dobrá věc, pro zaměstnance je to prospěšné, dostávají spravedlivě zapláceno. A taky lidé, kteří si kupují naše květiny, vědí, že díky tomu mají lidé na plantážích dobré pracovní podmínky.“⁸⁰ Leonardo Adams, pracovník květinové plantáže, Kostarika.

⁷⁸ KOMÍNEK, S. *Fair trade naživo*. Dokumentární film o pěstitelích kávy v Mexiku a Guatemale, dopadech zapojení jejich družstev do systému fair trade. [online].

⁷⁹ Tamtéž. [online].

⁸⁰ FRAIWALD, J. *Fair trade pěstování banánů a květin v Kostarice*. Dokumentární video reportáž. [online].

2 Organizace v Česku a ve světě

2.1 Organizace ve světě

World Fair Trade Organization (WFTO), Světová fairtradová organizace, sdružuje organizace, které se myšlenkou fair trade aktivně zabývají, šíří jeho zásady a cíle, sdružuje firmy a výrobce, u kterých je nutností splnění dodržování lidských práv a důstojnosti, pracovních podmínek v průběhu vykonávané práce a spravedlivé obchodní ceny. Členové WFTO musí mít kromě zmíněného přístupu k pracovníkům také na prvním místě životní prostředí.⁸¹ WFTO záleží na spravedlivém obchodu, na podmínkách, ve kterých lidé pracují, odmítá dětskou práci nebo diskriminaci, neméně vyzdvihuje péči o naši planetu, podporuje tak principy fair trade, fairtradové výrobky a jejich prodej.⁸² Součástí WFTO je pět poboček, které působí v daných oblastech (Evropa, Asie, Afrika, Jižní Amerika, Severní Amerika) a následují ve svých činnostech WFTO.⁸³

Fairtrade international je nezisková organizace sídlící v Německu, která se zaměřuje na šíření fair trade, je majitelem certifikace Fairtrade, modrozelené známky.⁸⁴ Posláním této organizace je podporovat a usilovat o spravedlivý obchod, dodržování lidských práv, naplňování Cílů udržitelného rozvoje. Organizace si je vědoma, že pro opravdovou pomoc a změnu je třeba komunikovat a spolupracovat se všemi účastníky obchodu, tedy s vládami, firmami, obchodníky, pracovníky i spotřebiteli.⁸⁵

Fair Trade Advocacy Office, advokátní kancelář se sídlem v Bruselu vznikla na základě podnětu výše zmíněných organizací v roce 2004 jako nezávislý subjekt, jehož posláním je zastupovat zakládající organizace, jednat s politickými institucemi a hájit spravedlivý obchod, práva pracujících a jejich podmínky práce.⁸⁶

Flocert je nezávislá společnost, která uděluje certifikát Fairtrade, modrozelenou známku, který zajišťuje, že daný výrobek byl vyroben za dodržení zásad myšlenky fair trade, tedy splňuje mezinárodně sjednané ekonomické, sociální a ekologické podmínky pěstování a výroby, které jsou v souladu s lidskými právy a důstojností. Nezávislá

⁸¹ Srov. World Fair Trade Organization. *About WFTO*. [online].

⁸² Srov. World Fair Trade Organization. *What we do*. [online].

⁸³ Srov. World Fair Trade Organization – Europe. *Who we are*. [online].

⁸⁴ Srov. Fairtrade International. *Fairtrade International*. [online].

⁸⁵ Srov. Fairtrade International. *Our strategy*. [online].

⁸⁶ Srov. The Fair Trade Advocacy Office. *What we do*. [online].

společnost tak zajišťuje transparentnost a důvěryhodnost certifikace.⁸⁷ Na trhu jsou pak dostupné výrobky, které modrozelenou známku nemají, ale jsou vyrobené pod fairtradovým systémem, jsou to takové výrobky, které byly vyrobeny členy (pěstitelé a prodejci) Světové fairtradové organizace (WFTO) pod značkami jako je GEPA, EZA, El Puente, Traidcarft.⁸⁸

2.2 Organizace v Česku

V České republice je několik organizací, které se věnují fair trade, rozvojové pomoci, lidským právům. Zde je výběr těch nejvýznamnějších z nich.

NaZemi se věnuje lidským právům a důstojným pracovním podmínkám od roku 2003.⁸⁹ Jde o nevládní neziskovou organizaci, která se snaží změnit a ukazovat situaci v rozvojových zemích.⁹⁰ Tým NaZemi svou činností bojuje proti porušování lidských práv, nebezpečným pracovním podmínkám, nízkým mzdám, nespravedlivým obchodním praktikám, dětské práci, nucené práci, potlačování odborů, ohrožování a ničení životního prostředí a ovlivňování klimatických změn. Cestou NaZemi je osvěta a podpora fair trade a certifikovaných výrobků, podpora prodeje lokálních výrobků, které se nemusí dovážet přes půlku světa, což vede k ekologické zátěži, podpora globálního vzdělávání. NaZemi vede k odpovědné a uvědomělé spotřebě.⁹¹ Dosažení koherence politik, NaZemi vede projekt Koherentní Evropa pro Udržitelný rozvoj ve spolupráci s dalšími devíti zeměmi Evropské unie.⁹² NaZemi bojuje za odpovědnost obchodníků za původ svého zboží, jakým způsobem bylo vyrobeno.⁹³ NaZemi se věnuje globálnímu vzdělávání studentů a pedagogů prostřednictvím zážitkového vzdělávání.⁹⁴ Stejně tak spolupracuje se skauty, kdy zpracovává metodiky pro vzdělávání dětí.⁹⁵ NaZemi provozuje knihovnu, kde je možné si vypůjčit tituly s tematikou, kterou se organizace zabývá.⁹⁶ V její činnosti je také e-shop s certifikovaným férovým zbožím.⁹⁷

⁸⁷ Srov. Flocert. *Fairtrade certification*. [online].

⁸⁸ Srov. NaZemi. *Fairtrade a další certifikace*. [online].

⁸⁹ Srov. MIMRA, J.; HRUŠKA J. *Jak globálně vzdělávat*, s. 27.

⁹⁰ Srov. NaZemi. *Hájíme důstojné pracovní podmínky ve světě!* [online].

⁹¹ Srov. KOMÍNEK, S. *Měníme svět*, s. 3–13, 15, 27–28, 31–33, 35.

⁹² Srov. NaZemi. *Koherence politik*. [online].

⁹³ Srov. NaZemi. *Hájíme důstojné pracovní podmínky ve světě!* [online].

⁹⁴ Srov. NaZemi. *Globální rozvojové vzdělávání*. [online].

⁹⁵ Srov. Skauti na Zemi. *Úvodní strana*. [online].

⁹⁶ Srov. NaZemi. *Knihovna NaZemi*. [online].

⁹⁷ Srov. NaZemi. *Obchod NaZemi*. [online].

Fairtrade Česko a Slovensko je nevládní neziskovou organizací, která se věnuje konceptu férového obchodu, organizace byla založena roku 2004 ještě jako Asociace pro fair trade. Tato organizace je členem World Fair Trade Organization, Českého fóra pro rozvojovou spolupráci a je součástí Fairtrade International. Fairtrade Česko a Slovensko spojuje organizace, které podporují a šíří osvětu a myšlenku fair trade.⁹⁸ Podílí se na tvorbě a koordinaci kampaní jako Férová snídaně, Výstava na stromech, Fairtradová města a školy.⁹⁹ Organizace usiluje o dodržování lidských pracovních podmínek v rozvojových zemích a zdravé životní prostředí. Cílem organizace je dosáhnout důstojné mzdy pro pracovníky v rozvojových zemích, dodržování lidských práv, spravedlivých vztahů v obchodování a informovanosti spotřebitele, aby měl tendenci se zajímat o původ zboží.¹⁰⁰

České fórum pro rozvojovou spolupráci (FoRS) je základnou českých nevládních neziskových organizací, jejichž činností je humanitární pomoc a rozvojová spolupráce. Náplní je i vzdělávání veřejnosti ve výše zmíněných oblastech.¹⁰¹ Fórum má zvyšovat účinek a výsledky pomoci, spolupráce a potenciál jednotlivých organizací naplňovat své cíle. FoRS hájí společné zájmy organizací a také zastupuje, udržuje a posiluje dobré vztahy a spolupráci se státními sférami.¹⁰² Členy jsou např. Člověk v tísni, NaZemi, Adra, Fairtrade Česko a Slovensko, Ekumenická akademie, Charita Česká republika, Humanitas Afrika, Bez mámy atd.¹⁰³

Ekumenická akademie se zaměřuje na vzdělávání dospělých, jejím cílem je spravedlivá a udržitelná společnost. Vznikla spoluprací několika církví, smýšlením navazuje na křesťanské tradice, v současné době jsou součástí nejen církve, ale všichni lidé, kterým záleží na stavu planety a životě lidí.¹⁰⁴ Ekumenická akademie je členem organizací: Fairtrade Česko a Slovensko, Českého fóra pro rozvojovou spolupráci a **Social Watch**,¹⁰⁵ mezinárodní sítě občanských organizací, které usilují o boj proti chudobě, znevýhodňování určitých skupin ve společnosti, projevům nenávisti k lidem jiné rasy a porušování lidských práv ve světě a odstranění jejich příčin.¹⁰⁶ Ekumenická

⁹⁸ Srov. Fairtrade Česko a Slovensko. *O nás*. [online].

⁹⁹ Srov. Fairtrade Česko a Slovensko. *Zapojte se*. [online].

¹⁰⁰ Srov. Fairtrade Česko a Slovensko. *Strategie Fairtrade Česko a Slovensko 2016–2020*. [online].

¹⁰¹ Srov. MIMRA, J.; HRUŠKA J. *Jak globálně vzdělávat*, s. 43.

¹⁰² Srov. České fórum pro rozvojovou spolupráci. *Informace o FoRS*. [online].

¹⁰³ Seznam členů vybrán z: České fórum pro rozvojovou spolupráci. *Členové a podporovatelé FoRS*. [online].

¹⁰⁴ Srov. Ekumenická akademie. *O Akademii*. [online].

¹⁰⁵ Srov. Ekumenická akademie. *O nás*. [online].

¹⁰⁶ Srov. Social Watch ČR. *O Social watch*. [online].

akademie pořádá kampaně jako Pěstuj planetu, Škola alternativ nebo Sociální a solidární ekonomika. Aktivně se podílí na kampaních jako Česko proti chudobě nebo Clean Clothes Campaign, Fairtradová města či Klimatická koalice.¹⁰⁷

Člověk v tísní je nevládní nezisková organizace, která se zabývá rozvojovou a humanitární pomocí, pomáhá lidem v nouzi, ve válečných oblastech, v místech, kde lidé trpí chudobou, tam, kde životy lidí zasáhly živelné pohromy.¹⁰⁸ Provádí sociální práci, zaměřují se na poradenství lidem v nelehkých životních situacích, zejména co se týče dluhů, pořádají vzdělávací programy pro děti a mládež.¹⁰⁹ Provozují Centrum Langhans, kde se setkávají lidé, kteří chtějí získávat aktuální informace ze svého okolí a světa, co se týče lidských práv, ne/svobody, ne/solidarity, ne/rovnosti.¹¹⁰ **Jeden svět** je filmový festival, který promítá dokumenty věnující se lidským právům ve více než třiceti českých městech.¹¹¹ Festival doprovází doplňující program ve formě diskuzí, besed, přednášek, výstav apod.¹¹² Festival je pod režii organizace Člověk v tísní a je pořádán od roku 1999.¹¹³ V rámci projektu **Jeden svět na školách** se filmy se promítají i žákům a studentům jako součást globálního rozvojového vzdělávání.¹¹⁴

¹⁰⁷ Srov. Ekumenická akademie. *O nás*. [online].

¹⁰⁸ Srov. Člověk v tísní. *Humanitární a rozvojová pomoc*. [online].

¹⁰⁹ Srov. Člověk v tísní. *Sociální práce v ČR*. [online].

¹¹⁰ Srov. Člověk v tísní. *Centrum Langhans*. [online].

¹¹¹ Srov. Jeden svět. *O festivalu*. [online].

¹¹² Srov. Jeden svět. *Doprovodný program*. [online].

¹¹³ Srov. Jeden svět. *O festivalu*. [online].

¹¹⁴ Srov. MIMRA, J.; HRUŠKA J. *Jak globálně vzdělávat*, s. 22, 38.

3 Fairtradové kampaně v Česku

Tato kapitola představí některé z kampaní probíhajících v České republice, které se fair trade věnují.

3.1 Fairtradová města

Kampaň Fairtradová města je celosvětový projekt, jehož cílem je šířit osvětu fair trade v daném městě a podporovat prodej fairtradových výrobků.¹¹⁵ Tato práce se na kampaň Fairtradová města blíže zaměřuje a v následující kapitole se jí více zabývá.

3.2 Fairtradové školy

Cílem kampaně Fairtradové školy je šíření konceptu fair trade mezi studenty, potažmo rodiči, a následného uvědomění si určité společenské odpovědnosti. Ve školách jsou tak, kromě globálního rozvojového vzdělávání studentů, pořádány besedy nebo výstavy i pro veřejnost. Školy mohou spolupracovat také s jinými institucemi či organizacemi daného města. I ve fairtradových školách se dají koupit férové produkty.¹¹⁶ Školy a jejich studenti mohou ke vzdělávání využít knihoven organizací NaZemi nebo Českého fóra pro rozvojovou spolupráci s tituly týkajícími se problematiky spravedlivého obchodu.¹¹⁷ Aby se škola mohla stát Fairtradovou školou, je třeba, aby splnila podmínky certifikace.¹¹⁸

3.3 Fairtradové církve

Také církve, farnosti, náboženské obce usilují o status férového jednání. Projevují solidární přístup k potřebným a jsou aktivní součástí v působení pro spravedlnost a rovnoprávnost ve světě. Jdou tak příkladem s božím učením a hlásáním.¹¹⁹ Podpora fair trade zejména spočívá v jeho zařazení do modliteb, které myslí na chudé a nedůstojné podmínky ve světě, v pořádání přednášek, které osvětlují situaci v rozvojových zemích

¹¹⁵ Srov. Fairtradová města. *Fairtradová města*. [online].

¹¹⁶ Srov. Fairtradové školy. *Fairtradové školy*. [online].

¹¹⁷ Srov. Fairtradové školy. *Kritéria pro školy*. [online].

¹¹⁸ Srov. Fairtradové školy. *Fairtradové školy*. [online].

¹¹⁹ Srov. Fairtradová města. *Fairtradové církve a náboženské společnosti – přínosy*. [online].

a ukazují možnost pomoci. Fairtradové církve v rámci svého statusu pořádají události spojené s udržitelných obchodem, např. Týden pro fair trade, Děkuvzdání za úrodu.¹²⁰

3.4 Fairtradové úřady

Tato kampaň zatím na svou první certifikaci v Česku čeká. Certifikovanými se mohou stát ministerstva, krajské, městské, obecní úřady a jiné orgány státní správy. Úřady stejně jako další kampaně šíří myšlenku fair trade.¹²¹ Pořádají nebo zajišťují přednášky a semináře pro zaměstnance úřadu, aby se průběžně vzdělávali a informovali.¹²² Fairtradový úřad ke své vlastní spotřebě kupuje fair trade výrobky jako květiny, čaj, kávu apod.¹²³

3.5 Výstava na stromech

Výstava na stromech má za sebou již pět ročníků, jedná se o říjnovou celorepublikovou akci, která se koná v Týdnu důstojné práce, tedy v týdnu, kdy probíhá Světový den důstojné práce, jehož den je sedmý říjen. Uspořádání výstavy ve svém městě spočívá v aktivní činnosti jakéhokoliv nadšence, který chce, aby výstava ve městě visela a informace byly na očích. Výstava je tvořena čtrnácti plakáty, které jsou obsaženy informacemi, fotografiemi a svědectvími. Akci střídavě koordinují organizace NaZemi a Fairtrade Česko a Slovensko.¹²⁴

Výstava na stromech si bere za úkol ještě více šířit důstojnou práci, informovat o nedůstojných pracovních podmínkách v rozvojových zemích, jaké dopady mají na pracovníky, celé rodiny a ekologii. Jednotlivé ročníky se věnují různému tématu. Ideální je, pokud výstavu doprovází program, který může být ve formě pikniku, přednášky, besedy nebo promítání dokumentárních filmů s řešenou tematikou.¹²⁵

3.5.1 Témata výstav

Pěstitelé kávy ze zemí globálního Jihu mají díky nemožnosti dostat se k informacím o tržních cenách nebo domluvit lepší podmínky výkupních cen tak nízký zisk, že jejich

¹²⁰ Srov. Fairtradová města. *Kritéria pro církve a náboženské společnosti*. [online].

¹²¹ Srov. Fairtradová města. *Fairtradové úřady*. [online].

¹²² Srov. Fairtradová města. *Kritéria pro úřady*. [online].

¹²³ Srov. Fairtradová města. *Fairtradové úřady*. [online].

¹²⁴ Srov. Fairtrade Česko a Slovensko. *Výstava na stromech*. [online].

¹²⁵ Srov. Tamtéž. [online].

děti nemohou chodit do školy, nemají peníze na medikamenty, nemají dostatek financí k nákupu potravin, rodiny mají hlad. První ročník Výstavy na stromech **Plné ruce práce** přináší fotografie z Mexika a Guatemaly, které monitorují pěstitele kávy. Popisuje, co obnáší pěstování kávy, jak se žije pěstitelům, kteří pracují za podmínek fair trade, spravedlivou odměnu, která zajistí důstojný život.¹²⁶ Felipe Perez Pablo, předseda fairtradového družstva Fedecocagua z mayského kmene Mam: „*Díky fair trade jsme udělali spoustu věcí, aby se naše komunita měla lépe. Dřív jsme neměli pitnou vodu, teď ji máme. Dřív jsme neměli cesty, teď je máme. Dřív tu nebyla škola, teď tu je. Zřídili jsme tu taky zdravotnické středisko, kde poskytujeme základní péči. Spoustu věcí se nám díky družstvu podařilo zlepšit.*“¹²⁷

Druhy ročník výstavy s názvem **Poznej své boty** dokumentuje život dělníků v bangladéšských továrnách obuvi v Dháce. Tito lidé běžně pracují přesčas, výjimkou není dětská práce a nízké ohodnocení. Tito lidé zpracovávající kůži, šijící boty navíc čelí nelidským pracovním podmínkám, které ohrožují zdraví a bezpečnost práce. Výstava chce na tyto podmínky upozornit a ukázat, proč se zamýšlet nad tím, jaké podmínky a finanční odměnu dělník dostane a jaké jsou možnosti pomoci.¹²⁸ Sakib, 10 let: „*Táta chtěl, abych se naučil něco, co nám přinese v budoucnu peníze, a proto mě poslal do továrny na výrobu bot. Strašně moc mi ale chybí kamarádi ze školy. Co jsem tady, moje máma prý pořád pláče a prosí strýce, aby mě dovezl zpátky domů. A já brečím steskem po mamince taky. Ale strýc mi řekl, že musím být silný. Výroba bot je nyní můj život. Pracovat začínám v osm hodin ráno a končím v deset večer. Strýc mi zajistil v továrně ubytování a jídlo. Chci se naučit dělat všechny části boty a jednoho dne se možná stanu obuvnickým mistrem.*“¹²⁹

Následující ročník se vydal do Kostariky a Panamy na banánové plantáže dokumentovat pracovní a životní podmínky pěstitelů žlutých plodů. **Příběh banánu** je odrazem setkání s desítkami lidí, kteří podávají svědectví o nebezpečných pracovních podmínkách, zaměstnanci jsou vystavováni kontaktu s chemickými postřiky bez ochranného oblečení a pomůcek, které způsobují otravy, svědectví o potlačování odborů, špatném finančním ohodnocení, i přes množství odpracovaných hodin vzhledem k nuceným přesčasům, které nezajistí důstojný život, nýbrž chudobu.¹³⁰ Zaměstnankyně

¹²⁶ Srov. NaZemi. *Plné ruce práce*. [online].

¹²⁷ KOMÍNEK, S. *Život s kávou*. [online], s. 44.

¹²⁸ Srov. NaZemi. *Poznej své boty*. [online].

¹²⁹ NaZemi. *Procházka po Dháce?* [online].

¹³⁰ Srov. NaZemi. *Příběh banánu*. [online].

kostarické plantáže: „Když jste na děti sama, vaše děti potřebují čas. Ale při téhle práci je čas úplně to poslední, co bychom měli. Protože když přijdeme v šest nebo sedm večer, jsme unavené, už skoro spíme. Vidím svou dcerku tak hodinu denně. Druhá dcerka mě chce taky vidět, ale já jí říkám, že se o nás musím postarat, nemůžu si vybírat, mezi vámi a prací, musím to zvládnout... Už na téhle plantáži pracuji skoro tři roky. A kdybych odešla, nevím, co bych dělala mezitím, než bych získala práci jinde, jak bych se postarala o rodinu, o svoje dcery? Někdy dáte přednost tomu, že budete pokračovat, snažit se zlepšit to kousek po kousku, jak to jde. Mzda, kterou dostanete, není důstojná, ale alespoň se s tím dá žít víceméně normální život..., není to spravedlivá odměna, ale je to alespoň nějaká jistota.“¹³¹

Naše boty dokumentují situaci ve výrobnách obuvi v Agře v Indii, podmínky, které neodpovídají důstojným požadavkům, nízké mzdy za odvedenou práci, chybějící odbory, poukazují na rychlou módu a obchodní politiku řetězců, které si nechávají obuv vyrábět. Dělníci pracují šedesát hodin týdně za nízkou mzdu, která nestačí pro důstojný život. Zaměstnanci nemají smlouvy, nemají dostatečné pracovní pomůcky a nejsou tak chráněni před toxickými látkami, lepícími hmotami, ostrým nářadím apod. V případě zranění jsou lidé vyhozeni. Obuv z těchto továren se prodává např. v obchodních řetězcích Deichmann, Baťa, CCC.¹³² Anita, zaměstnankyně nevládní organizace: „Všichni dělníci jsou instruováni, že nesmí nákupčím říkat pravdu. Místo toho jsou naváděni říkat, že pracují jen osm hodin denně šest dní v týdnu. Jakmile nákupčí, nebo obchodník odejde, vše je zase v normálu.“¹³³ Mahesh Choudhury, aktivista: „V Agře žádné zaměstnanecké odbory neexistují, majitelé továren nedovolují vznik odborů. Chceme, aby dělníci nepracovali více než 48 hodin týdně. Měli by mít jeden den v týdnu volno. Měli by mít přístup k základnímu vybavení, pitné vodě a toaletám. Měli by mít přiměřené mzdy a proplácené přesčasy.“¹³⁴

Pátý ročník výstavy se hlásí z Pobřeží slonoviny. **Cena kakaa** se zaměřuje na jeho nízkou cenu, úbytek deštných pralesů, chudé pěstitele a dětskou práci.¹³⁵ Kouame Stanislas Assoman, manažer centra CREER: „Kakao je v Pobřeží slonoviny špatně placené. Lidé na venkově trpí, nemají z pěstování kakaa přiměřený zisk. Pobřeží

¹³¹ Ekumenická akademie. Story of banana. Každý banán někdo sklídlil nebo zabalil. Jaký je život na plantáži? [online].

¹³² Srov. NaZemi. Naše boty. [online].

¹³³ KOMÍNEK, S.; ČAJKA, A. Ve stínu Taj Mahalu. / In the Shadows of Taj Mahal. Krátkometrážní dokument. [online].

¹³⁴ Tamtéž. [online].

¹³⁵ Srov. Fairtrade Česko a Slovensko. Cena kakaa. [online].

*slonoviny je největším producentem kakaá na světě, přitom pěstitel, který vypěstuje pět, deset i padesát tun kakaá za rok, už po pár měsících od sklizně nemá nic. To, co dostáváme, je málo, za kilogram usušených kakaových bobů dostaneme 750 franků.*¹³⁶

3.6 Férová snídane

Férová snídane je celorepubliková událost, která se koná druhou květnovou nedělí k příležitosti podpory a oslavy Světového dne pro fair trade (World Fair Trade Day). Férová snídane podporuje fairtradové výrobky a suroviny, podporuje tak pěstitele a pracovníky z rozvojových zemí, podporuje odpovědnou spotřebu. Důstojnou práci přichází na snídaňový piknik podporovat rodiny s dětmi, páry, přátelé, sousedé. Lidé tak dávají najevo, že jim záleží, za jakých podmínek byly potraviny vyrobeny nebo vypěstovány. Férovou snídani organizují ve svém městě sami obyvatelé, dobrovolníci, ti vyberou místo jako jsou parky, zahrady, náměstí, kde se kolektivní piknik bude konat. Přichází si s sebou přinášejí k pokrmu a pití fairtradové produkty nebo vlastnoručně či od lokálních výrobců připravené či upečené pokrmy z fairtradových surovin. Lidé si mohou přinášet i výrobky od lokálních farmářů a pěstitelů jako sýry, vejce, jogurty, zeleninu apod.¹³⁷

O propagaci, medializaci a koordinaci se stará od roku 2019 organizace Fairtrade Česko a Slovensko, do té doby organizace NaZemi. Férová snídane se opakuje již od roku 2011.¹³⁸ Od prvního ročníku Férové snídane se zvyšuje počet lidí, kteří přijdou společně posnídat, zvyšuje se i počet účastníků, kteří Férovou snídani ve svém městě zorganizují, pro zajímavost, v roce 2011 posnídalo 2 500 lidí, v roce 2014 se čítalo 4 322 lidí a v roce 2019 se na snídani sešlo již 8 189 na 193 místech České republiky. Dle organizace Fairtrade Česko a Slovensko jde o největší českou aktivitu na podporu fair trade.¹³⁹

3.7 Za férové banány!

Za vznikem této kampaně stojí cena banánů, která je leckdy nižší než místní ovoce.¹⁴⁰ Tato kampaň se zaměřuje na ovoce, kterého se do zemí Evropské unie doveze více než

¹³⁶ AMBROZYOVÁ, V. *Cena kakaá: vzdělávací lekce*. [online].

¹³⁷ Srov. Fairtrade Česko a Slovensko. *Férová snídane*. [online].

¹³⁸ Srov. Tamtéž. [online].

¹³⁹ Srov. Fairtrade Česko a Slovensko. *Na férové snídani na podporu udržitelného pěstování se sešlo po celé ČR přes osm tisíc lidí*. [online].

¹⁴⁰ Srov. Make Fruit Fair! Story of banana. Úvodní strana. [online].

pět milionů tun ročně.¹⁴¹ Z prodejní ceny jednoho banánu dostane pěstitel 7 %, supermarket z prodejní ceny získá 41 %, prodejci a obchodníci se snaží co nejvíce snížit náklady a zvýšit výnos.¹⁴² Kampaň Za férové banány! řídí v Česku Ekumenická akademie a patří pod mezinárodní kampaň Make Fruit Fair!,¹⁴³ která usiluje o udržitelný obchod tropického ovoce, bojuje za zdravé podmínky na plantážích, za nepoškozování životního prostředí, za férové mzdy a důstojné pracovní podmínky.¹⁴⁴ Kampaň dává do povědomí, jak se můžeme zapojit, aby došlo ke zlepšení situace. Spotřebitel má možnost koupit banány, které byly vyprodukovány tak, aby nebyla porušena lidská práva. Kampaň poukazuje i na další možnosti pomoci, člověk se může stát dobrovolníkem a zapojit se do různých kampaní podporujících fair trade, je dobré být v obraze a sledovat vývoj v oblasti obchodování nejen s banány, člověk může šířit tuto kampaň, tedy šířit informace, dávat najevo svůj názor politikům, což může pomoci ke změně.¹⁴⁵ Cílem kampaně je dosáhnout toho, aby nadnárodní řetězce a supermarkety platily za ovoce adekvátní částku, tedy zajistily adekvátní mzdu pracovníkům plantáží, aby nebyla ohrožována lidská důstojnost a lidská práva, tedy takové pracovní podmínky, které neohrožují životy lidí a zajišťují důstojný život, aby v prodeji supermarketů byly i fair trade certifikované banány, aby se zamezilo poškozování životního prostředí. Dalším krokem, je apel k politikům, aby usměrňovali činnost těchto supermarketů a nezneužívaly svého silného postavení na trhu. Ideálním výsledkem je dosažení takového stavu, kdy politici, a nejen oni, podporují odpovědnost a udržitelnost pěstování ovoce.¹⁴⁶

¹⁴¹ Srov. Ekumenická akademie. Za férové banány. *Banány*. [online].

¹⁴² Srov. Make Fruit Fair! Story of banana. Úvodní strana. [online].

¹⁴³ Srov. Ekumenická akademie. Za férové banány. *Proč chceme férovější banány?* [online].

¹⁴⁴ Srov. Make Fruit Fair! *Key messages of the Make Fruit Fair! campaign*. [online].

¹⁴⁵ Srov. Ekumenická akademie. Za férové banány. *Zapojte se!* [online].

¹⁴⁶ Srov. Ekumenická akademie. Za férové banány. *Proč chceme férovější banány?* [online].

4 Fairtradová města v Česku

4.1 Fair Trade Towns International – Mezinárodní kampaň

Kampaň Fairtradová města je celosvětový projekt, mezinárodně vystupující pod názvem Fair Trade Towns International, který slouží k podpoře spravedlivého obchodu, jeho šíření a osvětě.¹⁴⁷ Města, která splňují požadavky této kampaně najdeme v každém obydleném světadíle.¹⁴⁸ Momentálně je takových zaregistrovaných měst přes 2 000 ve více než třiceti zemích světa.¹⁴⁹ Z toho dvanáct měst v České republice, která splnila kritéria certifikace v pěti bodech.¹⁵⁰ Tyto požadavky jsou popsány v následující podkapitole. Zcela prvním Fairtradovým městem se stalo britské město Garstang. Status Fairtradové město se uděluje od roku 2000.¹⁵¹

Fair Trade Towns International zastupuje a řídí komise složená ze zástupců různých organizací, které se zabývají férovým obchodem. Komise koordinuje zástupce Fairtradových měst jednotlivých zemí a pracují na vytváření sítě a propojení Fairtradových měst.¹⁵² Každý rok pořádá Mezinárodní konferenci Fairtradových měst (International Fair Trade Towns Conference).¹⁵³

Mezinárodní konference Fairtradových měst sdružuje všechny příznivce fair trade, ať už se jedná o obchodníky, pracovníky a zástupce nejen fairtradových organizací, dobrovolníky, pěstitelé a pracovníky, všechny, kterým na důstojné práci a podmínkách pro všechny záleží. Konference umožňuje prohlubování a rozšiřování sítě spravedlivého obchodu, šíření férových obchodních práv, informuje o férovém obchodu a rozvíjí myšlenku a další pomoc pro fungování udržitelného obchodu. Konference zahrnuje přednášky, diskuze, kontakt s lidmi apod.¹⁵⁴

¹⁴⁷ Srov. Fair Trade Towns International. *About us*. [online].

¹⁴⁸ Zde lze zhlédnout mapu Fairtradových měst: Fair Trade Towns International. Úvodní strana. [online].

¹⁴⁹ Srov. Fair Trade Towns International. *About us*. [online].

¹⁵⁰ Čerpáno z přehledu měst zde: Fairtradová města. *Města*. [online].

¹⁵¹ Srov. Fair Trade Towns International. *About us*. [online].

¹⁵² Srov. Fair Trade Towns International. *Int. FTTs Steering Committee*. [online].

¹⁵³ Srov. Fair Trade Towns International. *Conferences*. [online].

¹⁵⁴ Srov. Fair Trade Towns International. *International Fair Trade Towns Conference 2019*. [online].

4.2 Požadavky pro splnění statusu Fairtradové město

Pro udělení certifikace Fairtradové město je třeba splnit pět kritérií. Naplněním těchto pěti bodů se rozumí, že konceptu fair trade dané město aktivně pomáhá.¹⁵⁵ Kritéria jsou popsána s ohledem na certifikaci v Česku, co se týká konkrétních organizací, samotné body z obecného hlediska platí pro všechny města na světě stejně. Těmito kritérii jsou:

1. Řídící skupina města

Město má vlastní řídicí skupinu, která čítá minimálně tři členy, jeden z členů je součástí zastupitelstva města nebo zaměstnancem města, aby mohl jednat s vedením města ohledně kroků souvisejících s kampaní. Jeden z členů řídicí skupiny je v kontaktu s Fairtrade Česko a Slovensko. Řídící skupina posílá a zpracovává žádost o certifikaci Fairtradové město, posílá, v českém případě, výroční zprávu organizaci Fairtrade Česko a Slovensko, kde reportuje o svých činnostech. Pravidelně upravuje a doplňuje seznam prodejních míst s nabídkou fairtradových výrobků a pracuje na rozšiřování této nabídky.¹⁵⁶

2. Oficiální podpora spravedlivého obchodu

Řídící skupina vypracuje dokument Deklarace podpory fair trade, který se zavazuje k podpoře a šíření fair trade, i k využívání fairtradových výrobků. Takový dokument musí přijmout a podepsat vedení města. Město propaguje fair trade, kampaň a certifikaci nejen na webových stránkách a pravidelně informuje o aktuálním dění ve svém Fairtradovém městě, informuje o místech, kde se fairtradové výrobky prodávají.¹⁵⁷

3. Dostupnost fairtradových výrobků

Výrobky s původem spravedlivého obchodu jsou dostupné v běžné obchodní síti a pohostinství. Taková místa jsou označena informací o prodeji fairtradového zboží. Počet obchodů a pohostinských zařízení s nabídkou fairtradového zboží určuje počet obyvatel města, k výpočtu slouží Kvantifikační tabulka dostupnosti. Další podmínkou pro splnění takového zařízení nebo obchodu je stálá pracovní doba. Aby byly splněny požadavky dostupnosti fairtradového zboží, je třeba, aby prodejci měli ve svém sortimentu zařazeny minimálně tři druhy takových výrobků nejméně dvou různých produktových skupin. V kavárnách a jiných pohostinských zařízeních je pak požadován jeden druh fairtradového výrobku.¹⁵⁸

¹⁵⁵ Srov. Fairtradová města. *Kritéria pro města*. [online].

¹⁵⁶ Srov. Tamtéž. [online].

¹⁵⁷ Srov. Tamtéž. [online].

¹⁵⁸ Srov. Tamtéž. [online].

4. Podpora fair trade

Fair trade je podporován a šířen místními lidmi a organizacemi, pořádají události spojené s osvětou férového obchodu, prodejem a nákupem výrobků. Podporujícími organizacemi ve Fairtradových městech bývají např. školy, církve, neziskové organizace, knihovny, nemocnice, v ideálním případě jsou taková místa označena.¹⁵⁹

5. Mediální informovanost a interakce s obyvateli města

Osvěta fair trade skrze regionální média, kontakt s obyvateli města, město informuje o dostupnosti produktů, činnostech města týkající se fair trade. Zároveň Fairtradové město, resp. jeho řídicí skupina, pořádá události, které šíří myšlenku a podporuje fair trade. Taková událost se koná minimálně jednou v roce. Může se jednat o celorepublikovou událost jako je Férová snídaně nebo Výstava na stromech. Během udělování certifikace se přihlíží na dostatečnou komunikaci s veřejností a propagaci událostí způsobem jako jsou letáky, plakáty, reportáže v médiích apod.¹⁶⁰

Celý proces schvalování probíhá v následujících bodech: vytvoření řídicí skupiny, splnění pěti kritérií, podání žádosti o certifikát Fairtradové město, schválení certifikace (schvaluje organizace Fairtrade Česko a Slovensko), obnovení certifikace (o obnovení certifikace se žádá každý rok znovu).¹⁶¹

4.3 Cíle a přínosy kampaně

Cílem kampaně je šíření a osvěta spravedlivého obchodu, jeho zásad a důležitosti lidských práv, a zároveň podpora a prodej fairtradových výrobků. Pomáhá naplňovat mezinárodní cíle o udržitelném rozvoji. A současně informacemi a svým působením probouzí, otevírá cestu každého k zodpovědnosti ke světu, druhým lidem.¹⁶²

Přínosem kampaně je určitá míra prestiže, pokud se město tímto způsobem prezentuje a zapojuje se zájmem o tuto problematiku.¹⁶³ Významným přínosem je naplňování cílů udržitelného rozvoje místní Agendy 21¹⁶⁴ (více popsáno v podkapitole 4.4). Kampaně napomáhá k tomu, aby spotřebitel (nejen) uvažoval nad původem toho, co si kupuje a nad jeho společenskou odpovědností. Jde o naplnění udržitelného rozvoje.

¹⁵⁹ Srov. Fairtradová města. *Kritéria pro města*. [online].

¹⁶⁰ Srov. Tamtéž. [online].

¹⁶¹ Srov. Fairtradová města. *Postup. Jak získat status Fairtradové město?* [online].

¹⁶² Srov. Fairtradová města. *O kampani*. [online].

¹⁶³ Srov. KOMÍNEK, S. *Měníme svět*, s. 22.

¹⁶⁴ Srov. Fairtradová města. *Přínosy*. [online].

Informovanost, kterou kampaň zahrnuje, zvyšuje možnost inspirace samotného spotřebitele, např. ke koupi fairtradových výrobků, nebo jiných aktivních kroků. Důležité je zde vědomí spotřebitele o původu kupovaných produktů, jeho aktivizace zajímat se o tyto údaje při nákupu zboží.¹⁶⁵ Města se díky kampani a svému úsilí zlepšit život v rozvojových zemích stávají vzorem pro další města a instituce, které se mohou těmito kroky inspirovat a zlepšovat tak budoucnost pracovníků v těchto zemích.¹⁶⁶ Kampaň otevírá možnost spolupráce s dalšími Fairtradovými městy, ať už na úrovni dané země nebo mezinárodní, která se díky spojení více zapálených lidí stává potenciálem pro efektivnější výsledky pomoci ve světě chudoby.¹⁶⁷

4.4 Fairtradová města v Česku

Kampaň Fairtradová města v České republice zajišťují a koordinují organizace: Fairtrade Česko a Slovensko, NaZemi a Ekumenická akademie.¹⁶⁸ Fairtradová města v Česku řídí koordinátorka a dalším zástupcem je zajištěna praktická podpora v kampani.¹⁶⁹ Město, které usiluje o status Fairtradové město musí naplňovat požadavky pro tento titul, žádost o titul a jeho udělení pak přezkoumává organizace Fairtrade Česko a Slovensko, každý rok pak město žádá na základě zprávy ohledně svého působení směrem k fair trade o obnovení tohoto statusu.¹⁷⁰

Kampaň Fairtradová města je zaštiťována Ministerstvem životního prostředí České republiky, které klade důraz na aktivní přístup vzhledem k fair trade a jeho osvětě, a k udržitelnému rozvoji.¹⁷¹

Za kampaň Fairtradová města se staví i Národní síť Zdravých měst České republiky¹⁷² (dále jen NSZM ČR). Která je mezinárodně certifikovanou (certifikaci uděluje Světová zdravotnická organizace) asociací měst, obcí a regionů. NSZM ČR usiluje o udržitelný rozvoj, zdravou životní úroveň obyvatel a prostředí, ve kterém žijí.¹⁷³ NZDM ČR podporuje kampaň Fairtradová města i z důvodu, že jsou naplňovány vize a cíle udržitelného rozvoje dokumentu místní Agendy 21, který byl přijat na summitu

¹⁶⁵ Srov. Fairtradová města. *O kampani*. [online].

¹⁶⁶ Srov. Fairtradová města. *Fairtradová města – přínosy*. [online].

¹⁶⁷ Srov. Fairtradová města. *Přínosy*. [online].

¹⁶⁸ Srov. Fairtradová města. *Fairtradová města*. [online].

¹⁶⁹ Srov. Fairtradová města. *Kontakt*. [online].

¹⁷⁰ Srov. Fairtradová města. *Postup. Jak získat status Fairtradové město?* [online].

¹⁷¹ Srov. Fairtradová města. *Kampaň podporuje Evropský parlament i české instituce a osobnosti*. [online].

¹⁷² Srov. MIMRA, J.; HRUŠKA J. *Jak globálně vzdělávat*, s. 16.

¹⁷³ Srov. Národní síť Zdravých měst České republiky. *Informace o asociaci Zdravých měst, obcí, regionů v ČR*. [online].

OSN v roce 1992 a jež je globálním strategickým plánem, který má k udržitelnému rozvoji vést.¹⁷⁴ „*To je takový rozvoj, který zabezpečuje potřeby současné společnosti, aniž by omezoval možnost budoucích generací naplňovat jejich vlastní potřeby. O udržitelnosti můžeme hovořit jedině tehdy, pokud je ekonomický rozvoj uplatňován s ohledem na sociální a kulturní dopady s respektem k limitům životního prostředí, které jsou dány nezměnitelnou skutečností, že Země je jen jedna a její zdroje nejsou nevyčerpatelné a nezničitelné. Všechny tři pilíře (ekonomický, sociální, environmentální) by měly v ideálním případě být v rovnováze. Na místní úrovni je jistě třeba hledět například na zaměstnanost, možnosti a přístupnost vzdělání, zajištění práv menšin, spravedlnost a bezpečnost, dopady dopravy, nakládání s odpady, surovinami a vodou, znečištění ovzduší či stav okolní přírody.*“¹⁷⁵

4.4.1 Cíle udržitelného rozvoje

OSN v roce 2012 v rámci Konference o udržitelném rozvoji počíná tříletou diskuzi všech členských zemí, ale také akademiků, podnikatelů, obyvatel Země, která byla završena vyjednáváním sedmnácti Cílů udržitelného rozvoje, které jsou celosvětovým plánem do roku 2030.¹⁷⁶ Tyto cíle mají ochránit Zemi před změnou klimatu, vytvořit mír a spravedlnost mezi lidmi, zajistit kvalitu života bez plýtvání. OSN zdůrazňuje, že každý může svým krokem pomoci k dosažení změny.¹⁷⁷ OSN, členské země, tedy i Česká republika, si uvědomují důležitost mladých generací, jejich vzdělávání.¹⁷⁸ Informovanost ohledně Cílů udržitelného rozvoje míří i na děti a mládež, používají k tomu např. nápaditá videa.¹⁷⁹ Stručný přehled sedmnácti Cílů udržitelného rozvoje je vložen do příloh, Příloha I.

4.4.2 Seznam Fairtradových měst

Města v České republice, které se staly Fairtradovými městy jsou: „*Český Krumlov, Chrudim, Hodonín, Kroměříž, Litoměřice, Městská část Praha 8, Mladá Boleslav, Třebíč, Valašské Klobouky, Valašské Meziříčí, Volyně a Vsetín*“.¹⁸⁰

¹⁷⁴ Srov. Fairtradová města. *Fairtradová města – přínosy*. [online].

¹⁷⁵ Místní Agenda 21. *O MA21*. [online].

¹⁷⁶ Srov. Informační centrum OSN v Praze. *Cíle udržitelného rozvoje*. [online].

¹⁷⁷ Srov. OSN Česká republika. *Největší lekce pro svět*. Animovaný film o Agendě 2030 – Cílech udržitelného rozvoje. Dabovaná česká verze. [online].

¹⁷⁸ Srov. TOŽIČKA, T. a kol. *Perspektivy rozvoje*, s. 89.

¹⁷⁹ Srov. (A zde je možné zhlédnout informační video v české verzi.) OSN Česká republika. *Největší lekce pro svět*. Animovaný film o Agendě 2030 – Cílech udržitelného rozvoje. Dabovaná česká verze. [online].

¹⁸⁰ Seznam měst čerpán z přehledu: Fairtradová města. *Města*. [online].

4.5 Fairtradové město Český Krumlov

Město Český Krumlov získalo certifikaci Fairtradové město v roce 2012. Znamená to, že splňuje všech pět požadovaných bodů kampaně. Město certifikaci dosud každoročně úspěšně obnovilo.¹⁸¹

Město má tedy svou řídicí skupinu. Vedení města přijalo a podepsalo Deklaraci podpory fair trade, tedy zavazuje se k aktivní podpoře fair trade. Město dle počtu obyvatel splňuje požadavky nabídky fairtradových výrobků, kdy je třeba v případě Českého Krumlova nejméně třech obchodů se třemi výrobky dvou druhů a dvou míst, kde se fairtradové produkty podávají jako např. čajovny.¹⁸² Na oficiálních webových stránkách je vyjádřena podpora fair trade i seznam prodejních míst i míst restauračního a kavárenského typu. Mezi místní organizace, které podporují fair trade patří např. místní ekologické centrum.¹⁸³ Lokální média dávají veřejnosti vědět o plánovaných událostech.¹⁸⁴

Certifikované zboží je v Českém Krumlově dostupné v běžné síti obchodů, ale také například ve výše zmíněném Ekocentru Šípek, které se aktivně podílí na událostech spojených s podporou spravedlivého obchodu. Zajímavým místem, nejen svým zaměřením k fair trade, ale i vizuálním, býval i Fair trade krámek v Muzeu stavebních řemesel. Jak název napovídá, krámek byl zaměřen na prodej fairtradové zboží, které zahrnovaly nejen potraviny a nápoje, ale také rukodělné výrobky jako košíky, misky apod. Krámek současně působil jako kavárna s přípravou fairtradové kávy a čaje. Bohužel tento krámek již není v provozu.¹⁸⁵

Český Krumlov v rámci své pomoci pro férový obchod a lidská práva pořádá každoročně akce jako Férová snídaně nebo Výstava na stromech.¹⁸⁶

4.5.1 Výstava na stromech

Výstavu na stromech v Českém Krumlově organizuje místní skautský oddíl.¹⁸⁷ Informační panely s plakáty na stromech lemují cestu v Městském parku. V případě Městského parku v Českém Krumlově nejde jen o předávání příběhů místním lidem, ale

¹⁸¹ Srov. Fairtradová města. *Český Krumlov*. [online].

¹⁸² Srov. Tamtéž. [online].

¹⁸³ Srov. Oficiální stránky města Český Krumlov. *Férový Český Krumlov*. [online].

¹⁸⁴ Srov. Fairtradová města. *Český Krumlov*. [online].

¹⁸⁵ Srov. Oficiální stránky města Český Krumlov. *Férový Český Krumlov*. [online].

¹⁸⁶ Srov. Fairtradová města. *Český Krumlov*. [online].

¹⁸⁷ Srov. Skauti Český Krumlov Ursini. *Výstava na stromech*. [online].

i značnému množství turistů, kteří do Českého Krumlova přijíždějí, je tedy šance, že se informace dostanou k větší síti lidí, které mohou inspirovat, pomohou zamyslet se.¹⁸⁸

4.5.2 Férová snídaně

Férová snídaně se v Českém Krumlově koná od roku 2012. Za organizací této události stojí skautský oddíl ve spolupráci s městem Český Krumlov. Férová snídaně probíhá v Městském parku.¹⁸⁹

¹⁸⁸ Zdroj: vlastní výzkum.

¹⁸⁹ Srov. Oficiální stránky města Český Krumlov. *Férová snídaně nazemi*. [online].

5 Co můžeme dělat

5.1 Odpovědnost všech zúčastněných

Firmy a společnosti mají moc nad tím, jak budou jejich výrobní haly a prostředí vypadat, dodržovat etický kodex.¹⁹⁰ To mohou ovlivnit i nezávislé kontrolní orgány.¹⁹¹ Koncoví obchodníci mohou od dodavatelů vyžadovat dodržování etických norem při výrobě. I spotřebitel má možnost ovlivnit životní úroveň lidí v rozvojových zemích, který se může zajímat o původ zboží a za jakých podmínek bylo vyrobeno.¹⁹² Není udržitelné poptávat zboží za nejnižší cenu. Spotřebitel má možnost šířit povědomí o stavu pracovních podmínek v rozvojových zemích a aktivně se podílet na změně. Spotřebitel může svým přístupem k uvědomělé spotřebě pomoci ke změně pracovních podmínek a kvality života v rozvojových zemích. Pomoc vzniká i zapojením do kampaní, pořádáním happeningů, besed, přednášek, spojováním se s ostatními lidmi, studenty, obchodníky, politiky a úředníky v rámci nějaké osvětové akce. Zákazník si může vybírat výrobky a potraviny, oblečení s certifikací Fairtrade. Vzdělávat se v oblasti globálního rozvojového vzdělávání. Podporovat lokální prodejce a výrobce. Neplýtvat, recyklovat, měnit, darovat pro nás nepotřebné, pěstovat. Myslet na planetu a žít udržitelně.¹⁹³

Všeobecná deklarace lidských práv začíná prohlášením: „*U vědomí toho, že uznání přirozené důstojnosti a rovných a nezcizitelných práv členů lidské rodiny je základem svobody, spravedlnosti a míru ve světě, že zneuznání lidských práv a pohrdání jimi vedlo k barbarickým činům, urážejícím svědomí lidstva, a že vybudování světa, ve kterém lidé, zbavení strachu a nouze, se budou těšit svobodě projevu a přesvědčení, bylo prohlášeno za nejvyšší cíl lidu, (...) že je nutné podporovat rozvoj přátelských vztahů mezi národy.*“¹⁹⁴

¹⁹⁰ Srov. TOŽIČKA, T. a kol. *Občanská odpovědnost ve světě globální chudoby*, s. 62.

¹⁹¹ Srov. ARPOK. *Odhadnete, kolik si může vydělat bangladéšský dělník za výrobu vašeho trička při prodejní ceně 250 Kč?* [online].

¹⁹² Srov. TOŽIČKA, T. a kol. *Občanská odpovědnost ve světě globální chudoby*, s. 62.

¹⁹³ Srov. KOMÍNEK, S. *Měníme svět*, s. 3, 5, 7, 15–22, 27–28, 31–33, 35.

¹⁹⁴ OSN. *Všeobecná deklarace lidských práv*. [online], Úvod, s. 1.

6 Výzkumné šetření

Cíl výzkumného šetření

Cílem výzkumného šetření je zjistit, zda obyvatelé města Český Krumlov vnímají to, že jsou Fairtradovým městem a zda myšlenku fair trade podporují.

Výzkumné otázky

Pro doplnění si zadání cíle výzkumného šetření byly zvoleny následující výzkumné otázky:

1. Znájí lidé z Českého Krumlova kampaň Fairtradové město?
2. Jakým způsobem podporují obyvatelé Fairtradového města myšlenku fair trade?
3. Vnímají obyvatelé Fairtradového města porušování lidských práv v rozvojových zemích?

6.1 Metodologie výzkumu

Výzkumné šetření bylo provedeno kvalitativním způsobem za pomoci polostrukturovaných rozhovorů. Výzkumné šetření bylo provedeno v terénu kvůli názoru široké veřejnosti, aby bylo dosaženo zvoleného cíle výzkumného šetření.

Fáze výzkumu

Výběr tématu bakalářské práce byl mnou vybírán již v roce 2015, než jsem pro mateřství přerušila po nějakou dobu své studium. Fair trade je téma, které mě zajímá z důvodu lidských práv, právě proto, že dochází k jejich ohrožování. Mé smýšlení kdysi velmi ovlivnila publikace Tomáše Tožičky a kolektivu autorů *Občanská odpovědnost ve světě globální chudoby*, která vyšla roku 2011, kde se člověk může dočíst o změnách klimatu, možnostech obnovitelné energie, chudobě, a otevírá nedůstojné podmínky v rozvojových zemích, kdy jsou ženy na plantážích sexuálně obtěžovány, ženy i muži jsou zavražďováni, dochází k násilí a mučení.¹⁹⁵ Začala jsem tehdy mnohem více sledovat pracovní podmínky pracovníků, jejich výpovědi a životní poměry, začala jsem mnohem více

¹⁹⁵ Srov. TOŽIČKA, T. a kol. *Občanská odpovědnost ve světě globální chudoby*, s. 58–62.

přemýšlet nad tím, co kupuji, jaké firmy zboží vyrábí a jakým nadnárodním společností patří. Poté, co se Český Krumlov stal Fairtradovým městem se pravidelně koná v městském parku Výstava na stromech, výstava plná dokumentujících fotografií, které doplňují informace a výpovědi těch, kteří musí snášet tyto neutišitelné praktiky. Během procházek parkem jsem sledovala, ne/zájem lidí, zda čtou ony informace. V průběhu studia na Teologické fakultě Jihočeské univerzity jsem se tématu fair trade věnovala v prezentaci, se kterou jsem skládala zkoušku z anglického jazyka, informace, které prezentace sdělovala, byly pro některé nové, až překvapující, zejména to, jakou část z výrobku dostane ten, který ho vyrobí, vypěstuje nebo ušije a následná diskuze, co můžeme s touto situací dělat. Možná právě tato prezentace byla pro mě krokem k výběru tématu bakalářské práce, který se týká fair trade, a to z důvodu, že je jednou z možností, která usiluje o navrácení důstojnosti, úcty, rovnoprávnosti, zdraví a dobrého žití lidem.¹⁹⁶

Přípravná fáze. Výzkum byl započat prostudováním literatury a dalších zdrojů k dané problematice a předcházelo mu psaní jednotlivých kapitol této práce. Během tohoto zpracovávání prostudované literatury v jednotlivé kapitoly jsem se současně zabývala otázkou výzkumu, jaký bude mít cíl, jak bude vypadat.

Fáze řešení výzkumného šetření. Na základě získání informací v přípravné fázi jsem začala plánovat výzkum, který se měl zabývat povědomí o fair trade ve Fairtradovém městě. Mým plánem bylo provést méně delších rozhovorů, které budou sahát do hloubky problematiky a budou mít širší záběr otázek, tedy získaných informací. Chtěla jsem s respondenty otevřít nejen jejich povědomí, ale i názory na myšlenku fair trade, na životní příběhy lidí v rozvojových zemích, otázku lidských práv a pomoci, chtěla jsem zjistit, zda toto téma lidé řeší či nikoliv a jak hluboce se jich dotýká, mým záměrem bylo takto vyzpovídat zejména provozovatele kaváren, květinářství, zakázkového šití apod., aby bylo zjištěno, zda přemýšlí nad surovinami, které kupují od svých dodavatelů. A lidí, u kterých jsem věděla, že v tomto ohledu u nich došlo k vývoji a např. šijí jen z bio látek, případně fair trade látek. Ovšem po hlubším bádání a mapování prostředí, které souviselo i se zjištěním, že ne každý, chce se svými názory vystoupit, jsem si nedokázala odpovědět, co takový výzkum kromě možné inspirace přinese. Jaký bude mít smysl, výpovědní hodnotu? Navíc jsem díky mapování prostředí a předvýzkumu začala zjišťovat, že lidé neví, že žijí ve městě, které vlastní status Fairtradové město, tedy muselo splnit určité parametry, mezi které patří i medializace a šíření fair trade, každoročně musí,

¹⁹⁶ Srov. KOMÍNEK, S. *Měníme svět*, s. 35.

aby si status udrželo.¹⁹⁷ Z tohoto důvodu jsem se rozhodla směřovat výzkum jinou cestou, z mého úhlu pohledu cestou smysluplnější. Výzkum se zaměřuje úzce na kampaň Fairtradové město, chce zjistit, jak je kampaň mezi obyvateli rozšířená, tedy zda je dostatečně medializovaná a veřejnosti známá, zda mají povědomí o kampaních, které město v rámci podpory fair trade pořádá, či zda se do myšlenky fair trade jakýmkoliv způsobem angažují, zda vnímají kampaň Fairtradová města jako důležitou. Zjištěné informace z výzkumného šetření mohou být užitečné pro řídicí skupinu kampaně města Český Krumlov, která s nimi může pracovat ve prospěch přínosů kampaně, může reagovat na zjištěné výsledky propracovanější propagací apod.

Fáze zpracování a vyhodnocení dat. V následné fázi proběhlo zvolení cílové skupiny a vypracování otázek, které budou v rozhovorech respondentům pokládány. V předvýzkumu proběhlo testování otázek z výzkumu a poté jejich úprava. Následuje vlastní sběr dat, zpracování dat a vypracování výsledků s následnou diskuzí. Vyhodnocení výzkumu probíhalo pomocí kódování.

Cílová skupina

Kritérium pro cílovou skupinou výzkumu jsou obyvatelé města Český Krumlov, které je nositelem statusu Fairtradové město od roku 2012, abychom zjistili, jak je o této kampani v Českém Krumlově známo, zda je potenciál kampaně dobře využit. Dalším kritériem byl souhlas respondenta k rozhovoru, respondenti byli uvědomeni o cíli a zaměření mé bakalářské práce. Bylo provedeno celkem třicet rozhovorů s obyvateli Českého Krumlova. Rozhovor proběhl se sedmi muži a třiatvaceti ženami, nejmladšímu respondentovi je 25 let a nejstaršímu 87 let, oba jsou muži. Ze třiceti respondentů jedenáct z nich dosáhlo vysokoškolského vzdělání, dva respondenti vyššího odborného, třináct respondentů má středoškolské vzdělání s maturitní zkouškou, tři s výučním listem a jedna respondentka má základní vzdělání. Zaměření dosaženého vzdělání jsem pak rozdělila na humanitní, společenské, technické a přírodní vědy. Gymnazijní vzdělání a vzdělání základní jsem označila jako všeobecné zaměření.

Výběr respondentů probíhal náhodně z důvodu získání názoru široké veřejnosti. „Náhodný (pravděpodobnostní) výběr je takový výběr, ve kterém každý element populace má stejnou pravděpodobnost, že bude vybrán do vzorku.“¹⁹⁸ „Náhodný vzorek

¹⁹⁷ Srov. Fairtradová města. *Postup. Jak získat status Fairtradové město?* [online].

¹⁹⁸ DISMAN, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost*, s. 97.

*reprezentuje všechny známé i neznámé vlastnosti populace.*¹⁹⁹ „U náhodného vzorku jsme schopni odhadnout, jak se vzorek liší od populace.“²⁰⁰

Respondenti uvedli svůj věk, dosažené vzdělání, směr vzdělání a jejich zaměstnání. Respondenti jsou ve výzkumném šetření označeni číslem 1 až 30. Tabulka s přehledem respondentů je k nahlédnutí v přílohách, Příloha II. V tabulce jsou respondenti uspořádáni dle věku vzestupně.

Sběr dat

Pro sběr dat a naplnění cíle výzkumného šetření jsem zvolila formu kvalitativního výzkumu pro hlubší porozumění šetřeného, které souvisí s pokládáním otevřených otázek a s vyjádřením názoru obyvatel města, s možností reagovat a pokládat respondentům doplňující otázky dle potřeby, a potřebou být s respondenty v osobním kontaktu, za prvé z výše popsaných důvodů a za druhé kvůli bezprostřednosti, nedat respondentům možnost se více či méně dopředu připravit nebo ovlivnit odpovědi na otázky.

*„Kvalitativní výzkum je nenumerické šetření a interpretace sociální reality. Cílem tu je odkrýt význam podkládaný sdělovaným informacím.“*²⁰¹

*„Kvalitativní výzkum při uplatnění celostního přístupu směřuje k porozumění studovaného jevu, hledání smyslu věcí, ke zkoumání prožitků (...).“*²⁰²

Jak plyne z výše uvedeného, s obyvateli města budu v osobní interakci za pomoci polostrukturovaných rozhovorů. Polostrukturovaný rozhovor se vyznačuje dopředu připravenými otázkami, které se zabývají jádrem zkoumaného, pořadí otázek je možno přirozeně skládat podle vývoje rozhovoru. Polostrukturovaný rozhovor umožňuje klást doplňující otázky, které podpoří lepší pochopení či rozšíření zjištěných informací. Z popsaných důvodů je polostrukturovaný rozhovor využíván pro svou pružnost.²⁰³ Seznam připravených otázek z výzkumu k plánovaným rozhovorům, díky kterým si budu moci odpovědět na výzkumné otázky, jsou obsaženy v přílohách, Příloha III. Sestavené otázky jsem testovala v předvýzkumu se třemi dotazovanými a jejich znění následně upravila a snížila jejich počet, abych se věnovala opravdu ohnisku tématu. Při pokládání otázek i jejich sestavování jsem si dávala pozor, aby otázky nedisponovaly manipulativním, podsouvajícím tónem, a aby byly co nejvíce jasné pro dotazovaného.

¹⁹⁹ DISMAN, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost*, s. 98.

²⁰⁰ Tamtéž, s. 98.

²⁰¹ Tamtéž, s. 285.

²⁰² MIŠOVIČ, J. *Kvalitativní výzkum se zaměřením na polostrukturovaný rozhovor*, s. 23–24.

²⁰³ Srov. Tamtéž, s. 80.

Zajímala jsem se o pocit respondentů, aby se cítili během rozhovoru uvolněně. Mišovič popisuje, že otázky mají být jasně pochopitelné a výzkumník se empaticky přizpůsobí dotazovanému a respektuje vnímání světa dotazovaného.²⁰⁴

Rozhovory byly natáčeny se souhlasem respondentů na mobilní telefon a dále přepsány. Přepisy rozhovorů jsou uvedeny v přílohách, Příloha IV. Rozhovory byly provedeny v únoru 2020.

Zpracování dat a jejich vyhodnocení probíhalo za pomoci metody kódování. Jak uvádí Disman, kódování slouží k organizaci dat. Kódy se volí takovým způsobem, aby co nejvíce vyhovovaly potřebám daného výzkumu.²⁰⁵ Určila jsem si parametry kódování, díky kterým jsem došla k výsledkům výzkumného šetření, které uvádím v kapitole č. 7.

²⁰⁴ Srov. MIŠOVIČ, J. *Kvalitativní výzkum se zaměřením na polostrukturovaný rozhovor*, s. 81.

²⁰⁵ Srov. DISMAN, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost*, s. 316, 318.

7 Výsledky výzkumného šetření

1. Co si představujete pod pojmem fair trade?

Ze třiceti dotázaných respondentů vědělo, co je fair trade, šestnáct respondentů, tedy odpověděli, že se jedná o spravedlivou odměnu, ale také o zabezpečení podmínek, která chrání lidská práva, šest z těchto respondentů má vysokoškolské vzdělání, jeden respondent vyšší odborné, osm středoškolské s maturitní zkouškou a jeden s výučním listem. Respondentka č. 11, vedoucí sociální služby (31 let) odpovídá: *„Pod tímto pojmem si představuji férový obchod. Obchod, byznys, založený na férových podmínkách, které respektují lidská práva. Adekvátní ohodnocení za odvedenou práci, celkově pracovní podmínky zaměstnanců založené na důstojnosti a úctě k člověku kopírující Listinu základních lidských práv a svobod.“* Respondentka č. 4 (29 let): *„Pod pojmem si představuji férové jednání s výrobcí, šetrné k přírodě a etické k lidem.“* Respondent č. 1 (25 let), student Pedagogické fakulty: *„Vím, že to má být něco, díky čemuž bude obchod spravedlivý pro obě strany. Pokud to například převedu na pěstitele kávy tak, aby to bylo férové, jak pro toho, kdo tu kávu pěstuje, tak pro toho, kdo ji posléze prodá koncovému zákazníkovi. Férové, co se týče podmínek, peněz, podmínek i pracovních i způsobu, s jakým se s těmi lidmi zachází.“*

Čtyři respondenti pak odpověděli, že jde o spravedlivou odměnu, ale nezahrnuli do konceptu fair trade lidské podmínky. Deset respondentů potom pojem fair trade neznalo, přičemž z toho jedna respondentka (29 let) si pod pojmem fair trade představila ruční výrobu z přírodních materiálů. Takového názoru, že se jedná o přírodní produkty bez chemie ovšem byla i jedna z respondentek (43 let), která si nakonec uvědomila, co fair trade představuje. Věkové rozpětí těch, kteří nevěděli, co je fair trade, se pohybuje zejména od 50 let výše, spadá tam osm respondentů, ani jeden ze tří obyvatel důchodového věku tuto myšlenku neznal. Pět respondentů, kteří fair trade znají, si současně myslí, že fairtradové výrobky jsou zároveň zárukou kvality. Respondentka č. 6 (30 let) říká: *„Fér obchod, to znamená výrobcí, farmáři se dostane fér odměna, zároveň se jedná o kvalitní výrobek (...).“*

2. Jaké cíle má fair trade? S čím je myšlenka fair trade spojena?

Deseti respondentům nebyla otázka cílů fair trade pokládána, jelikož neznali pojem fair trade. Ostatní odpovědi byly vyhodnocovány i s ohledem na odpověď, co je fair trade, jelikož tyto dvě otázky spolu souvisí. Cílem bylo zjistit, zda si lidé uvědomují, že fair trade nepožaduje jen spravedlivou mzdu, ale že požaduje i dodržování lidských práv. Tzn. pokud otázku lidských práv zmínili v první odpovědi, zahrnuje tuto skutečnost do vyhodnocení, a naopak. Myslím, že je důležité vyhodnotit odpovědi/rozhovor v souvislostech nežli striktně požadovat odpověď pod danou otázkou. Výsledky se odráží od výsledků otázky první. Tedy šestnáct respondentů si fair trade spojuje nejen se spravedlivou mzdou, tři respondenti se o pracovních či lidských právech ve spojení s fair trade nezmínili, a jedna respondentka odpověděla, že doufá, že jsou lidská práva pod fair trade dodržována. Kromě zachování důstojných podmínek a spravedlivé mzdy, si někteří respondenti vzhledem k fair trade uvědomují otázky životního prostředí, udržitelných zdrojů, sociální podpory, ekonomické stability. Sedm respondentů mluví o šetrnosti k přírodě. Respondentka č. 12 (34 let): *„Podporovat zemědělce, také jde často o bioprodukcí, takže i podpora ekologického zemědělství, udržitelného využívání území.“* Respondentka č. 21 (53 let): *„Aby se udržela kvalita planety a lidí, aby nežili v bídě.“* Dva respondenti zmiňují ekonomickou udržitelnost. Respondentka č. 8 (32 let): *„Také značka zaručuje práva a legislativu, například pracovníků, vylučuje dětskou práci, levnou práci. Ale i ekologickou a ekonomickou udržitelnost. Následně tím také podporují například infrastrukturu, vzdělávání, zdravotnictví.“* Čtyři respondenti s fair trade spojují udržitelné zdroje. Respondent č. 2 (27 let): *„Nevykořisťování zaměstnanců, adekvátní odměna za produkt, trvale udržitelné zdroje.“* Respondent č. 13 (35 let): *„Odpověď na první otázku. Dodržování lidských práv, bezpečnosti práce, bezpečnosti pracoviště, kvalita výstupních surovin, udržitelné zdroje, ochrana přírody a samozřejmě férové odměny zúčastněným stranám.“* Dva respondenti zmiňují sociální podporu. Respondentka č. 10 (34 let): *„Díky fair trade dochází k sociální podpoře místních producentů surovin a zároveň nedochází například k práci dětí, a aby za dané produkty dostali spravedlivou cenu.“*

3. Jaká je Vaše představa o vzniku oblečení, které je ušito v rozvojových zemích např. v Bangladéši nebo Vietnamu?

Z průzkumu vychází, že tři respondenti z třiceti oslovených nemají žádnou představu o podmínkách při práci v rozvojových zemích. Zbylí respondenti, tedy sedmadvacet

Krumlovských mají velmi podobné představy o podmínkách, které lidé v rozvojových zemích prožívají. Dotazovaní respondenti popisují tvrdou práci, dlouhou pracovní dobu, nevyhovující podmínky pro zdraví, dětskou práci, nízkou mzdu, nízkou kvalitu výrobků, chudobu, nelidské podmínky, sexuální zneužívání, ponižování, násilí, práci s chemikáliemi, špatné prostorové podmínky, dopad na přírodu, porušování lidských práv, hodně dělníků na malém prostoru, vykořisťování, otroctví, znečišťování životního prostředí. Během odpovědí byl z respondentů cítit projev soucitu, pocitu nespravedlnosti. Ačkoliv málokterý přímo vyslovil spojení „porušování lidských práv“, z odpovědí výzkumného šetření vyplývá, že jsou si vědomi, že v rozvojových zemích k tomuto porušování a nelidskému zacházení dochází. Že dochází k porušování lidských práv přímo řekli čtyři respondenti. Respondent č. 13 (35 let) odpovídá: *„Nízká kvalita vstupních materiálů, špatné podmínky na pracovišti, utlačování lidských práv a minimální mzdy s jediným cílem, stlačit cenu produktu na minimum a zvýšit produkci na maximum. Kvantita namísto kvality. Produkty jsou levné, nekvalitní, dost často v rozporu s normami EU s rizikem poškození zdraví, barvy, chemie v oblečení.“* Respondentka č. 29 (80 let) reaguje slovy: *„Tam ty podmínky nejsou přívětivé, pracují tam děti a dospělí pracují do večera, usínají za strojem a ráno jdou pracovat znovu. A navíc nedostanou ani moc zapláceno.“* Respondentka č. 22 (55 let) říká: *„Chudí lidé tvrdě pracují v nevyhovujících podmínkách, aby obdrželi směšnou mzdu a mohli přežít.“* Respondentka č. 21, prodavačka (53 let): *„Vím, že se děje, že to oblečení šijí i děti. Jsou to hrozný podmínky. Děti tam pracují v noci, aby stát nezjistil, že tam ty děti pracují. Dostávají nízkou mzdu nebo pracují s něčím, co jim ničí zdraví. Nelidský podmínky.“*

4. Český Krumlov je součástí kampaně Fairtradová města. Jak vnímáte to, že žijete ve Fairtradovém městě?

Z třiceti dotazovaných znají kampaň Fairtradové město dvě respondentky (31 a 34 let) a jedna z dotazovaných seniorek (77 let) si vybavila, že o kampani něco četla, ale nevěděla, o co jde. Respondent č. 13 (35 let) reaguje: *„Nevím, že Krumlov je součástí této kampaně. Pokud je tomu tak, bylo by dobré se zamyslet nad tím, jak tuto myšlenku rozšířit mezi lidi tak, aby ji nenásilnou formou byli schopni vnímat, udělat si na to vlastní názor a poté se sami svobodně rozhodnout, zda se jim tento směr líbí.“*

Ze všech třiceti respondentů věděla, že město Český Krumlov je Fairtradovým městem, jedna respondentka. Respondentka č. 7 (31 let) říká s přesností: *„Myslím, že Krumlov je tam od roku 2012, protože to je první rok, co si pamatuji Férovou snídani,*

ale možná už tam byl dřív. Férová snídaně bývá v Krumlově v parku, myslím že většinou v květnu, super akce, společná snídaně, kam každý něco donese, ideálně lokální suroviny, bývá tam i ochutnávka fair trade výrobků, čaj, káva a podobně.“ Respondentka č. 11 (34 let) odpovídá: „Vím, že kampaň fairtradové město existuje. To, že je i v Českém Krumlově jsem nevěděla. Cíleně jsem se o to nezajímala a co se týče nějakých propagačních materiálů, tak se to ke mně nedostalo.“

Sedm respondentů projevilo během rozhovoru o kampaň zájem. Dalších sedm dotazovaných aktivně reaguje na malou medializaci. Respondentka č. 3, ilustrátorka (28 let) odpovídá: „Město by určitě mohlo zapojit například přednášky, o co konkrétně jde, jelikož já jako člověk, který zde žije, tak o tom vůbec nevím, a to se to zajímám. Takže možná to lidem říct formou přednášky nebo výstavy například na náměstí, nebo happeningem či trhem.“ Respondentka č. 19, učitelka (50 let) povídá: „Je to moc hezká myšlenka, jsem ráda, že jste mi o ní řekla a vůbec jsem nevěděla, že v Krumlově je taková podpora, že se do toho zapojil, ale myslím, že to strašně málo lidí ví. Chtěla bych o té kampani vědět víc.“

Kampaň Výstavu na stromech nezná čtyřadvacet dotázaných, ze čtyřech respondentů, kteří výstavu znají, je jediný respondent, který si Výstavu přečetl. Férovou snídaní nezná dvaadvacet dotázaných, dvě respondentky ví, co je kampaň Férová snídaně, čtyři dotázaní o ní slyšeli. Dvěma respondentkám nebyla otázka položena.

5. Pokud je Vám myšlenka fair trade blízká, čím Vás zaujala? Pokud fair trade podporujete, jakým způsobem?

Myšlenka fair trade je blízká devěadvaceti respondentům, tedy i těm, kteří se o ní dozvěděli právě při rozhovoru, zbývající respondentka uvedla, že si o fair trade více vyhledá a nabyde informací. Respondenti se shodují, že je jim blízká kvůli férovým podmínkách, mzdám. Je uváděno, že je třeba pomáhat, zlepšit životy oněch lidí a dětí. Je také zmiňována šetrnost k přírodě, dodržování lidských práv, vymýcení chudoby. Respondentka č. 3 (27 let) si uvědomuje příležitost vzdělávání dětí a otázku jejich budoucnosti: „Zaujala mě tím, že ti lidé za to dostanou férově zapláceno. To je, si myslím, další hledisko nějakého komfortu těch lidí, kteří pokud dostanou dobře zapláceno, mohou si pořídit lepší bydlení či poslat děti do školy. Ty následně díky tomu získají znalosti, což může mít další efekt na život těchto lidí.“ Pohled respondentky č. 20, sociální pracovnice (53 let): „Myšlenka mě zaujala tím, že dává jinou možnost lidem, kteří nechtějí

podporovat všudypřítomný konzum.“ Je vyjadřována solidarita, respondentka č. 29 (80 let): „Je důležité pomáhat. Lidé mají žít důstojně.“

Fair trade podporuje, uvedlo devatenáct dotázaných, patnáct z nich uvedlo, že kupuje fairtradové výrobky, nejčastěji potraviny jako kávu, čokoládu nebo kakao. Respondentka č. 20 (53 let): *„Například nenakupuji levné oblečení v kamenných obchodech ani na internetu. Zajímám se o původ a druh materiálu, ze kterého je vyrobené, upřednostňuji značky, které prohlašují, že se chovají fěr. I když si nejsem jistá, že se jim dá věřit. Pokud se dostanu k nabídce fairtradových výrobků, například v kostele, vždy si jich několik koupím. Učím děti v mé blízkosti, aby měli úctu k práci jiných.“* Dvě respondentky považují za důležitou také lokální podporu výrobků, zemědělců a výrobců. Respondentka č. 9, personalistka na rodičovské dovolené (33 let), která o fair trade slyšela poprvé říká: *„Určitě si o tom něco vyhledám. Myslím si, že fair trade ve svém běžném životě moc nepoužívám. Snažím se nakupovat vše nejlépe od souseda. Ovoce a zeleninu mám z velké části roku vlastní. Vepřové a hovězí maso, ryby nakupuji od lokálních dodavatelů. Oblečení se snažím nakupovat u českých malých firem. A když už si koupím něco jiného, než je vyrobeno v České republice je pro mě důležité, aby výrobek byl ze státu EU.“* Jeden respondent uvádí, že pomáhá na festivalu Jeden svět, tam se zároveň také fairtradové výrobky prodávají. Respondentka č. 3 (27 let) pomáhá jinak: *„Snažím se, co se týče oblečení, nekupovat fast fashion. Snažím se oblíkat například formou second hand. Snažím se nevyhazovat zbytečně oblečení. Pokud si nějaké koupím, mám ho mnoho let. Snažím se staré oblečení recyklovat na nové. Je mi to blízké.“* Pět respondentů, které se právě o fair trade dozvěděli chce šířit myšlenku dále. Dva respondenti uvádí, že fair trade výrobky cíleně nevyhledávají, zároveň jim myšlenka spravedlivého obchodu přijde důležitá.

6. Co byste chtěl/a ještě dodat?

Respondent č. 1, student vysoké školy (25 let): *„Myslím, že pro tuhle myšlenku určitě není místa nikdy dost, navíc Krumlov je multikulturní město, kde jsou lidé ze všech koutů světa, takže určitě je dobré s tímto lidmi seznamovat. Mnoho lidí u nás navíc klade spíše důraz na kvantitu než na kvalitu a hodně hledí na pořizovací náklady.“*

Respondentka č. 12, učitelka na rodičovské dovolené (34 let) dodává: *„Jsou docela hezké ekovýchové programy, které se fair trade zabývají, a že je fajn, že se tak povědomí o fair trade šíří i mezi děti a studenty.“*

Respondentka č. 20, sociální pracovníce (52 let): *„Bojím se, že lidi ovlivní až nějaká otřesná osobní zkušenost, třeba to, že budou mít sami dlouhodobější nouzi než kampaň pro fair trade, protože nepřemýšlivých konzumentů je na světě až příliš.“*

Devět respondentů nakonec dodává, že je třeba o fair trade více mluvit, více zviditelnit kampaň Fairtradové město nebo se chtějí o fair trade dozvědět více. Respondentce č. 6, terapeutce (30 let) přijde fajn, že výzkum probíhá.

8 Diskuze

Z výzkumného šetření vyplývá, že z třiceti dotazovaných znají kampaň Fairtradové město dvě respondentky, a skutečnost, že je město Krumlov součástí kampaně, a tedy nějakým způsobem fair trade podporuje, věděla jedna respondentka. Přitom, jak popisují v kapitole čtyři, aby město mohlo získat status Fairtradové město, musí splnit pět kritérií, mezi kterými je právě medializace a propagace fair trade mezi obyvateli města, medializace a dostatečná propagace událostí týkající se podpory fair trade, které město nebo lidé pořádají. Aby město získalo status Fairtradové město, i samospráva města se zavazuje k tomu, aby fair trade podporovalo a šířilo.²⁰⁶ Respondenti se shodují, že medializace zapojení města do podpory fair trade by mohla být větší, že se o podpoře fair trade málo mluví. Respondentka č. 10 (34 let): „*Kampaň by měla být více cílená a osvěta by se měla více šířit.*“ Respondentka č. 19 (50 let): „*Je to moc hezká myšlenka, jsem ráda, že jste mi o ní řekla a vůbec jsem nevěděla, že v Krumlově je taková podpora, že se do toho zapojil, ale myslím, že to strašně málo lidí ví. Chtěla bych o té kampani vědět víc.*“ Malá propagace může promítat skutečnost, že lidé neznají kampaně spojené s fair trade, které se v Krumlově pravidelně pořádají, a to Výstava na stromech a Férová snídaně. V provedeném výzkumném šetření neznala tyto události většina dotázaných, tzn. jednalo se i o ty, kteří pojem fair trade znají nebo ho i podporují, např. nákupem výrobků. Město Český Krumlov sice na svých oficiálních webových stránkách věnuje prostor kampani i podpoře fair trade, splňuje i požadavky, které jsou potřeba, aby Fairtradové město splňovalo, a to seznam míst, kde se dají koupit produkty s férovou certifikací. Poslední zmínka o konané události na této stránce věnované fair trade je z roku 2015.²⁰⁷ Což zároveň nepopírá fakt, že medializace mohla proběhnout i jiným způsobem než na této stránce. Oficiální stránky města avizují aktuální konání fair trade událostí v sekci akce. Nejspíše se na události upozorňuje i v místním tisku. Přesto se taková propagace zdá jako nedostatečná. Myslím, že je velká škoda, že kampaň, osvěta a šíření fair trade, není intenzivnější, myslím, že by se mohlo využít potenciálu kampaně Fairtradová města k tomu, aby lidé nejen znali pojem fair trade, případně ho podpořili, ale díky informovanosti by se lidé mohli zamýšlet více nad tím, co kupují, odkud výrobek pochází

²⁰⁶ Srov. Fairtradová města. *Kritéria pro města*. [online].

²⁰⁷ Srov. Oficiální stránky města Český Krumlov. *Férový Český Krumlov*. [online].

a jakým způsobem byl vyroben, tedy jestli výrobení produktu nestálo utrpení a důstojnost člověka. Osvěta fair trade, ale také předávání informací o pracovních a lidských podmínkách v rozvojových zemích, může více směřovat naši planetu, naši společnost k udržitelnému rozvoji, uvědomělé spotřebě.²⁰⁸ Jak totiž výzkumné šetření ukazuje, respondenti jsou si vědomi, jaké podmínky v rozvojových zemích panují, nejsou k tomu lhostejní, vyjadřují lítost, pak si myslím, každá další informovanost může pomoci k podpoře, ať už je jakákoliv, třeba i jen zamyšlení se nad tím, jaké výrobky ne/koupit. Respektive informovaný člověk, se může odpovědně rozhodnout.²⁰⁹ I spotřebitel může ovlivnit pracovní podmínky lidí v rozvojových zemích, hraje zde roli informovanost v této oblasti a rozhodnutí spotřebitele pořizovat zboží, které bylo vyrobeno v souladu s lidskými právy a důstojností.²¹⁰ Respondent č. 13 (35 let): „*Nevím, že Krumlov je součástí této kampaně. Pokud je tomu tak, bylo by dobré se zamyslet nad tím, jak tuto myšlenku rozšířit mezi lidi, tak aby ji nenásilnou formou byli schopni vnímat, udělat si na to vlastní názor a poté se sami svobodně rozhodnout, zda se jim tento směr líbí.*“

Výzkumné šetření ukazuje, že lidé, kteří fair trade znají, ho podporují, nejčastěji koupí fairtradových potravin, nebo nákupem oblečení z druhé ruky či recyklací nebo se zabývají tím, co kupují. Jeden z respondentů se aktivně angažuje při festivalu Jeden svět, kde se také prodávají fair trade výrobky. Další respondent sleduje Výstavu na stromech. Jiná respondentka šíří osvětu sdílením článků, reportáží na facebooku. Další respondenti si uvědomují důležitost podporovat i místní farmáře, zemědělce a výrobce. Respondenti, kteří fair trade neznali, chtějí myšlenku šířit dále nebo si o ní chtějí zjistit více, v každém případě platí, že se všichni shodují, že myšlenka se šířit má, je důležitá, aby se pomohlo lidem v rozvojových zemích nejen z hlediska spravedlivé mzdy, ale i z hlediska lidských práv, lidské důstojnosti, podmínek jejich života. Dotazovaní lidé v tomto ohledu projevují sounáležitost a solidaritu. Toto zjištění koresponduje s definicí rozvojové pomoci, nejen že jde o pomoc mezi státy na vyšší úrovni, ale pomoc začíná již mezi lidmi. Vzniká partnerství.²¹¹ „*Rozvojová pomoc je významným vyjádřením globální solidarity.*“²¹² Rozvojová pomoc zahrnuje lidskoprávní přístup, tedy chce docílit respektování lidských práv, rozvinuté a rozvojové země dosáhnou partnerství, znamená to tedy, že i samotní

²⁰⁸ Srov. KOMÍNEK, S. *Měníme svět*, s. 3, 5, 15, 17, 31, 33.

²⁰⁹ Srov. Tamtéž, s. 3, 5, 15, 17, 31, 33.

²¹⁰ Srov. TOŽIČKA, T. a kol. *Občanská odpovědnost ve světě globální chudoby*, s. 62.

²¹¹ Srov. PRINCOVÁ, K. Místo sociální práce v mezinárodní pomoci a spolupráci. *Sociální práce/Sociální práce*. [online], s. 66.

²¹² *Zahraniční rozvojová spolupráce České republiky: Příspěvek k odstraňování chudoby ve světě*, s. 2.

lidé se v rozvojových i rozvinutých zemích na rozvojové spolupráci aktivně podílejí.²¹³ Výčet ukazuje, že míra podpory je různá a každý si může vybrat, jaká cesta je mu blížká. Respondentka č. 10 (34 let): „*Snažíme se v rámci podnikání vybírat např. suroviny ekologického zemědělství nebo lokální produkty. Občas si kupují fair trade produkty, např. kakao.*“ Fairtrade Česko a Slovensko prezentuje jako možnost podpory zapojení se do kampaní, koupí férových výrobků nebo vyhledáváním informací, odebíráním newsletterů.²¹⁴ NaZemi dodává, že zapojení může být v dobrovolnictví, sledování facebookových stránek, zorganizování přednášek, besed, výstav.²¹⁵ Do podpory patří globální vzdělávání, informovanost, předávání informací, ohled na životní prostředí, zájem o původu zboží, kvalita na úkor množství, recyklace, výměna, vlastní zdroje jako pěstování nebo chov zvířat atd. O co je usilováno je odpovědná neboli uvědomělá spotřeba.²¹⁶ „*Máme v podstatě dvě možnosti, jak se zapojit: uvědomělou spotřebu a zvyšování povědomí ve svém okolí. Osobní angažování při řešení globálních problémů lze ještě posílit zapojením dalších aktérů a posilováním místní občanské pospolitosti. Propojte se, spolupracujte, inspirujte, zaujměte média, jděte příkladem.*“²¹⁷ Neméně důležitá je podpora lokálních zdrojů: „*Lokální a sezónní výrobky jsou čerstvé a mají nízkou ekologickou stopu. Místní drobní sýraři, pekaři, pěstitelé nebo řemeslníci se u vás pak mohou uživit. Peníze zůstanou déle ve vašem regionu. Ovlivňujeme tím i podobu krajiny: pokud drobní podnikatelé vymizí, vyroste místo nich zřejmě nový obří supermarket, který v místě už nebude peníze investovat, ale pouze je z regionu odčerpávat.*“²¹⁸ Proč lidé fair trade podporují? Vystihuje následující definice: „*Fair trade je obchod. Lidem ze zemí Afriky, Asie, Latinské Ameriky dává možnost užít se vlastní práci za důstojných podmínek. Zemědělci dostávají za svou kávu nebo kakao spravedlivě zapláceno, pěstují s ohledem na životní prostředí a jejich děti mohou chodit do školy. Fair trade nabízí férové obchodní podmínky, dodržování lidských a pracovních práv i šetrnost k životnímu prostředí.*“²¹⁹

Z provedeného výzkumného šetření vyplývá, že respondenti si uvědomují porušování lidských práv a pracovních podmínek v rozvojových zemích. Respondenti vnímají a mluví o tom, že lidé pracují ve špatných podmínkách za velmi nízkou mzdu,

²¹³ Srov. ŠRÁMKOVÁ, K. *Lidská práva v kontextu zahraniční rozvojové spolupráce*, s. 13.

²¹⁴ Srov. Fairtrade Česko a Slovensko. *Zapojte se*. [online].

²¹⁵ Srov. NaZemi. *Jak se zapojit*. [online].

²¹⁶ Srov. KOMÍNEK, S. *Měníme svět*, s. 3, 15, 17, 27, 28, 31, 33, 35.

²¹⁷ Tamtéž, s. 15.

²¹⁸ Tamtéž, s. 33.

²¹⁹ Tamtéž, s. 35.

tvrdě pracují od rána do večera, respondenti mluví i o dětské práci, vykořisťování, násilí, sexuálním obtěžování, absenci pracovních pomůcek, toxicitě chemických látek. K tomu přidávají neekologický dopad na životní prostředí. Respondent č. 13 (35 let): „*Nízká kvalita vstupních materiálů, špatné podmínky na pracovišti, utlačování lidských práv a minimální mzdy s jediným cílem, stlačit cenu produktu na minimum a zvýšit produkci na maximum. Kvantita namísto kvality. Produkty jsou levné, nekvalitní, dost často v rozporu s normami EU s rizikem poškození zdraví, barvy, chemie v oblečení.*“ O těchto pracovních podmínkách a způsobu zacházení v rozvojových zemích se rozepisuje kapitola první této práce. Odpovědi respondentů se shodují s informacemi v dostupných materiálech. V rozvojových zemích dochází k porušování lidských práv, lidé pracují v nevyhovujících až nebezpečných podmínkách bez ochranných pomůcek, pracují s látkami, které poškozují jejich zdraví, lidé čelí násilí, ponižování, ženy sexuálnímu obtěžování. To vše za cenu, za kterou není možné se uživit, žít důstojný život.²²⁰ I v dnešní době se v těchto zemích vyskytuje dětská práce, děti se tedy nemohou vzdělávat a je tím ovlivněna jejich budoucnost.²²¹ Takové podmínky lidé v rozvojových zemích zažívají, přestože lidská práva jsou na mezinárodní úrovni ukotvena např. ve Všeobecné deklaraci lidských práv.²²² Článek 3 Všeobecné deklarace lidských práv říká: „*Každý má právo na život, svobodu a osobní bezpečnost.*“²²³ Článek 4 zní: „*Nikdo nesmí být držěn v otroctví nebo nevolnictví; všechny formy otroctví a obchodu s otroky jsou zakázány.*“²²⁴ Článek 5 píše: „*Nikdo nesmí být mučen nebo podrobován krutému, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestu.*“²²⁵ Přestože členské státy OSN se spojily a souhlasily s Cíly udržitelného rozvoje,²²⁶ které se tímto tématem zabývají, porušování lidských práv a důstojnosti se stále děje.²²⁷ Pracovní podmínky a důstojné zacházení také vymezují úmluvy Mezinárodní organizace práce, které mají chránit práva pracovníků, prosazovat a dělat taková opatření, aby k porušování lidských práv nedocházelo. Úmluvy se týkají a vymezují práva k jednotlivým oblastem. Vymezují podmínky spojené např. s minimální mzdou, mateřstvím, dětskou a nucenou prací, migranty, bezpečností práce a zdraví atd.²²⁸ Zákaz dětské práce vymezuje i Úmluva

²²⁰ Srov. TOŽIČKA, T. a kol. *Občanská odpovědnost ve světě globální chudoby*, s. 58–61.

²²¹ Srov. KOMÍNEK, S. *Měníme svět*, s. 11.

²²² Srov. NaZemi. *Porušování základních lidských práv*. [online].

²²³ OSN. *Všeobecná deklarace lidských práv*. [online], Článek 3, s. 8.

²²⁴ Tamtéž. [online], Článek 4, s. 10.

²²⁵ Tamtéž. [online], Článek 5, s. 12.

²²⁶ Srov. Informační centrum OSN v Praze. *Cíle udržitelného rozvoje*. [online].

²²⁷ Srov. NaZemi. *Porušování základních lidských práv*. [online].

²²⁸ Srov. TOŽIČKA, T. a kol. *Občanská odpovědnost ve světě globální chudoby*, s. 62.

o právech dítěte v Článku 32: „*Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, uznávají právo dítěte na ochranu před hospodářským vykořisťováním a před vykonáváním jakékoli práce, která může být pro něho nebezpečná nebo bránit jeho vzdělávání nebo která by škodila zdraví dítěte nebo jeho tělesnému, duševnímu, duchovnímu, mravnímu nebo sociálnímu rozvoji.*“²²⁹ A přesto se dětská práce v rozvojových zemích stále vyskytuje.²³⁰ Vymýcení dětské práce je zahrnuto i v Cílech udržitelného rozvoje, cíl 8.7 zní: „*Přijmout okamžitá a účinná opatření k vymýcení nucené práce, skoncovat s moderními formami otroctví a s obchodováním s lidmi a dosáhnout zákazu a odstranění nejhorších forem dětské práce, včetně náboru a využívání dětských vojáků, a do roku 2025 odstranit dětskou práci ve všech jejích formách.*“²³¹

²²⁹ MPSV ČR. *Úmluva o právech dítěte a související dokumenty*. [online], Článek 32, s. 11.

²³⁰ Srov. NaZemi. *Dětská práce*. [online].

²³¹ TOŽIČKA, T. a kol. *Perspektivy rozvoje*, s. 91.

Závěr

Práce v jednotlivých kapitolách provázala problematiku obchodu v rozvojových zemích, kde nastiňuje stav pracovních podmínek a zacházení s dělníky a pracovníky, s lidskými právy a lidskou důstojností, ukazuje na spravedlivý obchod neboli koncept fair trade, který si klade za cíl spravedlivou odměnu, hájit lidská práva, jejich důstojnost, chránit přírodu a ovzduší.²³² Práce záměrně prokládá text svědectvími a vyjádřeními pracovníků, kteří nepracují za důstojných podmínek a naopak. Svědectví dokreslují stav a pocity těch, kteří sdílí, ať už se jedná o pozitivní nebo negativní sdělení. Práce se blíže zabývá fairtradovými kampaněmi, zejména kampaní Fairtradová města, která si klade za cíl šířit osvětu fair trade a podporovat prodej fairtradových výrobků.²³³

Výzkumné šetření ukázalo, že dotazovaní nevnímají, že žijí ve Fairtradovém městě, přesto myšlenku fair trade podporují. Že je město Český Krumlov Fairtradovým městem si je vědoma jedna respondentka. Takový výsledek vnímám jako důsledek nedostatečné propagace a medializace kampaně nebo událostí. Že kampaň Fairtradová města jako taková existuje, věděly dvě respondentky. Mým názorem je, že by ani nevadilo, že obyvatelé města neví, že Český Krumlov disponuje tímto statutem, ovšem v případě, že by si byli vědomi aktivit města spojených s fair trade, jen velmi malá část respondentů zná kampaně jako Výstava na stromech či Férová snídaně, které se každoročně pořádají. Myslím, že je to škoda, jelikož jak z průzkumu vyplývá, lidé jsou solidární a chtějí pomoci, projevují sounáležitost a umí se vcítit, jsou otevření informacím, takové informace právě zmíněné kampaně poskytují. Nemusí se ale nutně jednat o kampaně tohoto typu, např. globální vzdělávání formou přednášek či besed také může pomoci navést k uvědomělé spotřebě nebo ji ještě více podpořit.²³⁴

Respondentům je myšlenka fair trade blízká, devatenáct respondentů fair trade aktivně podporuje, patnáct z nich uvádí, že podpora je formou nákupu fairtradového zboží, což vnímám jako dostatečný počet vzhledem k tomu, že deset respondentů z třiceti pojem fair trade neznalo. Velmi kladně hodnotím i jiné formy podpory fair trade nebo udržitelné spotřeby, kdy někteří respondenti uvádí např. podporu lokálních výrobců

²³² Srov. KOMÍNEK, S. *Měníme svět*, s. 35.

²³³ Srov. Fairtradová města. *Fairtradová města*. [online].

²³⁴ Srov. KOMÍNEK, S. *Měníme svět*, s. 27.

a farmářů, nákup oblečení v second handu, recyklaci nebo zabývání se původem výrobku. Takový přístup vnímám jako důležitý krok pro zlepšování kvality života na Zemi.

Provedený výzkum ukazuje, že oslovení respondenti si uvědomují, sedmadvacet respondentů mluví o tom, že jsou v rozvojových zemích porušována lidská práva, že tamní lidé nežijí důstojným životem, žijí v chudobě a není s nimi v pracovním procesu dobře zacházeno. Lidé chtějí podpořit pracovníky z rozvojových zemí, chtějí, aby dostali za svou práci spravedlivě zapláceno a žili důstojným životem bez odírání lidských práv. Ti, kteří koncept fair trade neznají, ho chtějí šířit dále nebo si o něm zjistit více. Respondenti dávají najevo, že je potřeba šířit osvětu a využít zapojení města do kampaně Fairtradová města, více propagovat události spojené s fair trade. Dávají najevo zájem o druhé, v tomto případě o lidi z rozvojových zemí. Lidé jsou otevření naslouchat, čerpat informace, což může vést k uvědomělé spotřebě. Takový přístup a výsledek hodnotím jako velmi pozitivní, protože lidé ukazují, že jsou solidární.

Výzkumné šetření probíhalo bez výrazných potíží. Někteří respondenti se k tématu více rozpovídali, jiní byli méně sdílní, někdy také hrály roli časové možnosti respondenta. Někteří lidé měli obavu, zda umí správně odpovědět, někteří rozhovor odmítli, nebo neodmítli, ale nesplňovali požadavek žít v Českém Krumlově. Některé respondenty téma natolik zaujalo, že se mnou ještě v hovoru aktivně pokračovali i po ukončení rozhovoru.

Získat certifikaci Fairtradové město, zrealizovat kampaně jako Výstava na stromech nebo Fairtradová snídaně potřebuje nutně míru úsilí, vážím si všech, kteří se na těchto aktivitách podílejí v rámci volného času i pracovní činnosti, protože jim jejich účel dává smysl, proto si takové aktivity zaslouží více propagace, aby si jich všimlo více lidí. Myslím, že zde je místo k tomu ocenit, že v Českém Krumlově žijí lidé, kterým myšlenka fair trade přijde důležitá, resp. lidé v rozvojových zemích jim nejsou lhostejní a přistupují k této problematice aktivně. Tímto těmto lidem i městu Český Krumlov děkuji.

System fair trade je jednou z možné pomoci, pátá kapitola se jen stručně věnuje bodům, které mohou vést k uvědomělé spotřebě. Téma, které může přirozeně pokračovat, otevřít se a mluvit o něm. Věřím, že téma zodpovědné spotřeby může navázat na téma lidských práv, fair trade, a více se otevírat veřejnosti, aby se více zamýšlela nad konzumním způsobem života, tématem udržitelného rozvoje, odpovědné spotřeby, klimatických změn apod. Někteří respondenti výzkumného šetření se zmínili např. o podpoře lokálních zdrojů, farmářů a pěstitelů, která je též velmi důležitá. Jak je vidět, jedná se o komplexní téma, které může ovlivnit životní styl, přístup k životu. Komplexní téma, které zahrnuje nejen podporu lidí v rozvojových zemích, ale také využití vlastních

zdrojů a možností či recyklaci nebo výměnu věcí, neplýtvání, myslí také na přírodu, na naši Zemi, na další generace.²³⁵ Domnívám se, že informace k této oblasti a diskuze k tomuto tématu by měla být součástí dnešní komunikace. Spousta z nás žije ve spěchu, stresu, kupuje spoustu výrobků, které vlastně ani nepotřebuje, je šance se zase více vrátit k sobě, hodnotám, rodině.

Výše zmíněné dle mého názoru souvisí i s Cíli udržitelného rozvoje, protože každá změna přichází od každého z nás, od jednotlivce, a zároveň od nás společně, můžeme spolupracovat.²³⁶ Předávat informace je důležité už v dětském věku, žáci, studenti si mohou již leccos uvědomit a rozhodnout se, jak přistupovat k životnímu prostředí, spotřebě apod.²³⁷ Cíle udržitelného rozvoje souvisí, jak s odstraněním chudoby, nedůstojné práce, tak s udržitelnou výrobou a spotřebou, zdravím i zdravou přírodou.²³⁸ Jsem přesvědčená, že čím více lidí bude nad těmito tématy přemýšlet, tím více změny můžeme způsobit. Nejenom pro sebe sama, ale pro všechny.

Práce si kladla za cíl představit a popsat kritéria, cíle a přínosy kampaně Fairtradová města, a zjistit, zda obyvatelé města Český Krumlov vnímají to, že jsou Fairtradovým městem a zda myšlenku fair trade podporují. Práce naplnila zvolené cíle.

Práce může být počátečním informačním materiálem pro spotřebitele, který hledá informace, může být inspirací pro další otázky a hledání informací. Tím, že práce krátce otevírá možnosti, jak k problematice a uvědomělé spotřebě možno přistupovat, otevírá prostor pro zamyšlení se a další studium. Práce může napomoci Fairtradovým městům a jejich řídicím skupinám zamyslet se nad tím, jakým způsobem efektivně řešit propagaci a medializaci událostí a akcí, které pořádají pro podporu a šíření fair trade, aby se tyto události dostaly do povědomí lidí. Města se mohou inspirovat zájmem respondentů o dané téma a využít tento zájem k uspořádání přednášek či besed nejen výhradně k tématu fair trade či zodpovědné spotřebě, besedy nebo přednášky mohou být pojaty směrem globálního rozvojového vzdělávání jako krok k naplňování Cílů udržitelného rozvoje.

²³⁵ Srov. KOMÍNEK, S. *Měníme svět*, s. 3, 31, 33, 35.

²³⁶ Srov. OSN Česká republika. *Největší lekce pro svět*. Animovaný film o Agendě 2030 – Cílech udržitelného rozvoje. Dabovaná česká verze. [online].

²³⁷ Srov. TOŽIČKA, T. a kol. *Perspektivy rozvoje*, s. 89.

²³⁸ Srov. OSN Česká republika. *Největší lekce pro svět*. Animovaný film o Agendě 2030 – Cílech udržitelného rozvoje. Dabovaná česká verze. [online].

Seznam použitých zdrojů

Seznam použité literatury

DISMAN, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. 3. vydání. Praha: Univerzita Karlova, Nakladatelství Karolinum, 2000. ISBN 80-246-0139-7.

DUŠKOVÁ, L.; HARMÁČEK, J.; KRYLOVÁ, P. a kol. *Encyklopedie rozvojových studií*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011. ISBN 978-80-244-2948-9.

KOMÍNEK, S. *Měníme svět*. Brno: NaZemi, 2015. ISBN 978-80-88150-01-5.

LEBEDA, P; LUKÁŠ, I. (eds.) *Rozvojová pomoc nestačí: Alternativní politické přístupy k chudobě a bezmoci ve světě*. Praha: Glopolis, 2009. ISBN 978-80-254-6787-9.

MIMRA, J.; HRUŠKA J. *Jak globálně vzdělávat*. Praha: Ekumenická akademie, 2012. ISBN 978-80-904405-7-9.

MIŠOVIČ, J. *Kvalitativní výzkum se zaměřením na polostrukturovaný rozhovor*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2019. ISBN 978-80-7419-285-2.

RANSOM, D. *Fair trade*. Brno: Doplněk, 2011. ISBN 978-80-7239-258-2.

ŠRÁMKOVÁ, K. *Lidská práva v kontextu zahraniční rozvojové spolupráce*. Praha: FoRS – České fórum pro rozvojovou spolupráci, 2011. ISBN 978-80-904395-8-0.

TOŽIČKA, T. a kol. *Občanská odpovědnost ve světě globální chudoby*. b. m.: Educon, 2011. ISBN 978-80-260-0352-6.

TOŽIČKA, T. a kol. *Perspektivy rozvoje*. Praha: Ekumenická akademie, 2016. ISBN 978-80-87661-22-2.

TOŽIČKA, T. (ed.) *Česko proti chudobě: Informace, fakta a čísla z rozvojového světa*. Praha: Educon, 2007. ISBN neuvedeno.

TOŽIČKA, T. (ed.) *Příliš vzdálené cíle: Rozvojové cíle tisíciletí*. Praha: Educon, 2008. ISBN 978-80-254-3279-2.

TOŽIČKA, T. (ed.) *Udržitelné technologie pro rozvoj*. Praha: ADRA, 2009. ISBN 978-80-254-6105-1.

Zahraniční rozvojová spolupráce České republiky: Příspěvek k odstraňování chudoby ve světě. Praha: FoRS – České fórum pro rozvojovou spolupráci, 2013. ISBN 978-80-905375-8-3.

Zpráva *Social Watch 2010: Po pádu: Čas na změnu*. Praha: Ekumenická Akademie, 2010. ISBN 978-80-904405-4-8.

Život z víry: Překlad 2. dílu katolického katechismu pro dospělé (Vydala Německá biskupská konference 1995). Vydání druhé. České Budějovice: Teologická fakulta Jihočeské univerzity, 2005. ISBN 80-7040-809-X.

Seznam filmových zdrojů

FRAIWALD, J. *Fair trade pěstování banánů a květin v Kostarice*. Dokumentární video. [online]. Jakub Freiwald, 2017. Poslední aktualizace 19. 3. 2017. [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<https://www.youtube.com/watch?v=qTlsqDnE6dE>>.

KOMÍNEK, S. *Fair trade naživo*. Dokumentární film o pěstitelích kávy v Mexiku a Guatemale, dopadech zapojení jejich družstev do systému fair trade. [online]. NaZemi, 2014. Poslední aktualizace 4. 9. 2015. [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<https://www.youtube.com/watch?v=8SMXLt7m3O4>>.

KOMÍNEK, S.; ČAJKA, A. *Ve stínu Taj Mahalu. / In the Shadows of Taj Mahal*. Krátkometrážní dokument. [online]. NaZemi, 2017. Poslední aktualizace 7. 4. 2018. [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<https://www.youtube.com/watch?v=6yENw6bZSmc>>.

OSN Česká republika. *Největší lekce pro svět*. Animovaný film o Agendě 2030 – Cílech udržitelného rozvoje. Dabovaná česká verze. [online]. OSN Česká republika, 2016. Poslední aktualizace 18. 5. 2016. [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <https://www.youtube.com/watch?time_continue=55&v=6qAbzDW6B9c&feature=emb_logo>.

Seznam elektronických zdrojů

AMBROZYOVÁ, V. *Cena kaka: vzdělávací lekce*. [online]. Praha: Fairtrade Česko a Slovensko, 2019. ISBN neuvedeno. © 2019 [cit. 20. březen 2020]. Dostupné v pdf na WWW: <<https://fairtrade-cesko.cz/wp-content/uploads/2019/06/metodika-Cena-kaka-web.pdf>>.

ARPOK. *Odhadnete, kolik si může vydělat bangladéšský dělník za výrobu vašeho trička při prodejní ceně 250 Kč?* [online]. © 2004–2015 [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<https://arpok.cz/zalozky/odhadnete-kolik-si-muze-vydelat-bangladessky-delnik-za-vyrobu-vaseho-tricka-pri-prodejni-cene-250-kc/>>.

České fórum pro rozvojovou spolupráci. *Členové a podporovatelé FoRS*. [online]. © 2019 [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<http://www.fors.cz/clenove-a-pozorovatele/seznam-clenu-a-pozorovatele/#.XqaxXnUzZdg>>.

České fórum pro rozvojovou spolupráci. *Informace o FoRS*. [online]. © 2019 [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<http://www.fors.cz/informace-o-fors/#.XjWbr1RKhdg>>.

Česko proti chudobě. *Cíle udržitelného rozvoje*. [online]. Poslední aktualizace nevedena. [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<https://www.ceskoprotichudobe.cz/?id=145-cile-udrzitelneho-rozvoje>>.

Člověk v tísní. *Centrum Langhans*. [online]. Poslední aktualizace nevedena. [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<https://www.clovekvtisni.cz/co-delame/centrum-langhans>>.

Člověk v tísní. *Humanitární a rozvojová pomoc*. [online]. Poslední aktualizace nevedena. [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<https://www.clovekvtisni.cz/co-delame/humanitarni-a-rozvojova-pomoc#jak-pomahame>>.

Člověk v tísní. *Sociální práce v ČR*. [online]. Poslední aktualizace nevedena. [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<https://www.clovekvtisni.cz/co-delame/socialni-prace-v-cr>>.

Ekumenická akademie. „*Fair trade nám zlepšuje život a přináší další naději,*“ říká pěstitel kaka z Pobřeží slonoviny při návštěvě Česka, kde každoročně spotřeba fairtradových výrobků stoupá. [online]. 5. 5. 2015 [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<https://ekumakad.cz/cz/temata/fair-trade-nam-zlepsuje-zivot>>.

Ekumenická akademie. *O Akademii*. [online]. Poslední aktualizace nevedena. [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<https://ekumakad.cz/cz/o-nas/o-akademii>>.

Ekumenická akademie. *O nás*. [online]. Poslední aktualizace nevedena. [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<https://ekumakad.cz/cz/o-nas>>.

Ekumenická akademie. Story of banana. *Každý banán někdo sklídlil nebo zabalil. Jaký je život na plantáži?* [online]. Poslední aktualizace nevedena. [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<http://www.storyofbanana.com/cs>>.

Ekumenická akademie. Story of banana. *Kolik, komu připadne z prodejní ceny banánu?* [online]. Poslední aktualizace nevedena. [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<http://www.storyofbanana.com/cs>>.

Ekumenická akademie. Story of banana. *Příběhy z plantáží mohou být i jiné*. [online]. Poslední aktualizace nevedena. [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<http://www.storyofbanana.com/cs#stories>>.

Ekumenická akademie. *Za férové banány. Banány*. [online]. Poslední aktualizace nevedena. [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<http://www.zaferovebanany.cz/banany>>.

Ekumenická akademie. *Za férové banány. Proč chceme férovější banány?* [online]. Poslední aktualizace neuvedena. [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<http://www.zaferovebanany.cz/kampan>>.

Ekumenická akademie. *Za férové banány. Zapojte se!* [online]. Poslední aktualizace neuvedena. [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<http://www.zaferovebanany.cz/zapojte-se>>.

Fair Trade Towns International. *About us.* [online] © 2020 [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<http://www.fairtradetowns.org/about-us>>.

Fair Trade Towns International. *Conferences* [online]. © 2020 [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<http://www.fairtradetowns.org/news-events/conferences>>.

Fair Trade Towns International. *International Fair Trade Towns Conference 2019.* [online]. © 2020 [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<http://www.fairtradetowns.org/20-news-events-conferences/346-international-fair-trade-towns-conference-2019>>.

Fair Trade Towns International. *Int. FTTs Steering Committee* [online]. © 2020 [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<http://www.fairtradetowns.org/contacts/int-ftts-steering-committee>>.

Fair Trade Towns International. *Úvodní strana.* [online]. © 2020 [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<http://www.fairtradetowns.org/>>.

Fairtrade Česko a Slovensko. *Cena kakaá.* [online]. © 2019 [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<https://fairtrade-cesko.cz/cena-kakaa/>>.

Fairtrade Česko a Slovensko. *Co je fair trade?* [online]. © 2019 [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<https://fairtrade-cesko.cz/fairtrade/co-je-fairtrade/>>.

Fairtrade Česko a Slovensko. *Férová snídaně.* [online]. © 2019 [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<https://fairtrade-cesko.cz/zapojte-se/ferova-snidane/>>.

Fairtrade Česko a Slovensko. *Na férové snídani na podporu udržitelného pěstování se sešlo po celé ČR přes osm tisíc lidí.* [online]. 11. 5. 2019 © 2019 [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<https://fairtrade-cesko.cz/news/na-ferove-snidani-na-podporu-udrzitelneho-pestovani-se-seslo-po-cele-cr-pres-osm-tisic-lidi/>>.

Fairtrade Česko a Slovensko. *O nás.* [online]. © 2019 [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<https://fairtrade-cesko.cz/fairtrade/o-nas/>>.

Fairtrade Česko a Slovensko. *Strategie Fairtrade Česko a Slovensko 2016–2020.* [online]. © 2019 [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <https://fairtrade-cesko.cz/wp-content/uploads/2020/01/strategie_2016_web.pdf>.

Fairtrade Česko a Slovensko. *Výstava na stromech.* [online]. © 2019 [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<https://fairtrade-cesko.cz/zapojte-se/vystava-na-stromech/>>.

Fairtrade Česko a Slovensko. *Zapojte se*. [online]. © 2019 [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<https://fairtrade-cesko.cz/zapojte-se/>>.

Fairtrade International. *Fairtrade International*. [online]. Poslední aktualizace neuvedena. [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<https://www.fairtrade.net/about/fairtrade-international>>.

Fairtrade International. *Our strategy*. [online]. Poslední aktualizace neuvedena. [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<https://www.fairtrade.net/about/strategy>>.

Fairtradová města. *Český Krumlov*. [online]. © 2011 [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<https://www.fairtradovamesta.cz/institute/cesky-krumlov~mesta~drzitele>>.

Fairtradová města. *Fairtradová města*. [online]. © 2011 [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <https://www.fairtradovamesta.cz/ft_mesta>.

Fairtradová města. *Fairtradová města – přínosy*. [online]. © 2011 [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <https://www.fairtradovamesta.cz/ft_mesta/prinosy>.

Fairtradová města. *Fairtradové církve a náboženské společnosti – přínosy*. [online]. © 2011 [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <https://www.fairtradovamesta.cz/ft_cirkve/prinosy>.

Fairtradová města. *Fairtradové úřady*. [online]. © 2011 [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <https://www.fairtradovamesta.cz/ft_urady>.

Fairtradová města. *Kampaň podporuje Evropský parlament i české instituce a osobnosti*. [online]. © 2011 [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <https://www.fairtradovamesta.cz/podporuji_nas>.

Fairtradová města. *Kontakt*. [online]. © 2011 [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<https://www.fairtradovamesta.cz/kontakt>>.

Fairtradová města. *Kritéria pro církve a náboženské společnosti*. [online]. © 2011 [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <https://www.fairtradovamesta.cz/ft_cirkve/kriteria>.

Fairtradová města. *Kritéria pro města*. [online]. © 2011 [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <https://www.fairtradovamesta.cz/ft_mesta/kriteria>.

Fairtradová města. *Kritéria pro úřady*. [online]. © 2011 [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <https://www.fairtradovamesta.cz/ft_urady/kriteria>.

Fairtradová města. *Města*. [online]. © 2011 [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <https://www.fairtradovamesta.cz/kde_jsou_fer/mesta>.

Fairtradová města. *O kampani*. [online]. © 2011 [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <https://www.fairtradovamesta.cz/o_kampani/o_kampani>.

Fairtradová města. *Postup. Jak získat status Fairtradové město?* [online]. © 2011 [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <https://www.fairtradovamesta.cz/jak_byt_fer/postup>.

Fairtradová města. *Přínosy.* [online]. © 2011 [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <https://www.fairtradovamesta.cz/o_kampani/prinosy>.

Fairtradové školy. *Fairtradové školy.* [online]. © 2011 [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <https://www.fairtradeskoly.cz/ft_skoly>.

Fairtradové školy. *Kritéria pro školy.* [online]. © 2011 [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <https://www.fairtradeskoly.cz/ft_skoly/kriteria>.

Flocert. *Fairtrade certification.* [online]. Poslední aktualizace neuvedena. [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<https://www.flocert.net/solutions/standard-assurance/fairtrade-certification/>>.

Informační centrum OSN v Praze. *Cíle udržitelného rozvoje.* [online]. Poslední aktualizace neuvedena. [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<https://www.osn.cz/osn/hlavni-temata/sdgs/>>.

International Labour Organization. *Child Labour.* [online]. © 1996–2020 [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<https://www.ilo.org/global/topics/child-labour/lang--en/index.htm>>.

International Labour Organization. *Mission and impact of the ILO.* [online]. © 1996–2020 [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<https://www.ilo.org/global/about-the-ilo/mission-and-objectives/lang--en/index.htm>>.

Jeden svět. *Doprovodný program.* [online]. © 1999–2020 [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<https://www.jedensvet.cz/2020/doprovodny-program>>.

Jeden svět. *O festivalu.* [online]. © 1999–2020 [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<https://www.jedensvet.cz/2020/festival>>.

KOMÍNEK, S. (ed.) *Nakupujeme férově! Nové trendy v zadávání veřejných zakázek.* [online]. Brno: NaZemi, 2011. ISBN 978-80-905146-3-8. Poslední aktualizace neuvedena. [cit. 20. březen 2020]. Dostupné v pdf na WWW: <<https://www.nazemi.cz/sites/default/files/nakupujeme-ferove-web.pdf>>.

KOMÍNEK, S. *Život s kávou.* [online]. Praha: NaZemi, 2015. ISBN 978-80-905409-7-2. Poslední aktualizace neuvedena. [cit. 20. březen 2020]. Dostupné v pdf na WWW: <https://www.nazemi.cz/sites/default/files/zivot_s_kavou_web_2.pdf>.

Make Fruit Fair! *Key messages of the Make Fruit Fair! campaign.* [online]. Poslední aktualizace neuvedena. [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<http://makefruitfair.org/key-messages-of-the-make-fruit-fair-campaign/>>.

Make Fruit Fair! Story of banana. Úvodní strana. [online]. Poslední aktualizace neuvedena. [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<http://www.storyofbanana.com/>>.

Místní Agenda 21. O MA21. [online]. Poslední aktualizace: 2017 [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<https://ma21.cenia.cz/%C3%9Avod/Prove%C5%99ejnost.aspx>>.

MPSV ČR. *Úmluva o právech dítěte a související dokumenty*. [online]. b. m.: MPSV ČR, 2016. ISBN 978-80-7421-120-1. Poslední aktualizace neuvedena. [cit. 20. březen 2020]. Dostupné v pdf na WWW: <https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/Umluva_o_pravech_ditete.pdf/9d45250c-a795-c4f4-872d-550497b0a4d8>.

Národní síť Zdravých měst České republiky. *Informace o asociaci Zdravých měst, obcí, regionů v ČR*. [online]. © 2020 [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<https://www.zdravamesta.cz/cz/nszm-cr-zakladni-informace>>.

NaZemi. *Bludy, které kolují o fair trade*. [online]. 7. 11. 2017 [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<https://www.nazemi.cz/cs/bludy-fair-trade>>.

NaZemi. *Dětská práce*. [online]. Poslední aktualizace neuvedena. [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<https://www.nazemi.cz/cs/detska-prace>>.

NaZemi. *Diskriminace*. [online]. Poslední aktualizace neuvedena. [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<https://www.nazemi.cz/cs/diskriminace>>.

NaZemi. *Fairtrade a další certifikace*. [online]. Poslední aktualizace neuvedena. [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<https://www.nazemi.cz/cs/fairtrade-dalsi-certifikace>>.

NaZemi. *Globální rozvojové vzdělávání*. [online]. Poslední aktualizace neuvedena. [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<https://www.nazemi.cz/cs/vzdelavani>>.

NaZemi. *Hájíme důstojné pracovní podmínky ve světě!* [online]. Poslední aktualizace neuvedena. [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<https://www.nazemi.cz/cs/nazemipodlupou>>.

NaZemi. *Jak se zapojit*. [online]. Poslední aktualizace neuvedena. [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<https://www.nazemi.cz/cs/teplomer>>.

NaZemi. *Je fair trade to stejné jako bio?* [online]. Poslední aktualizace neuvedena. [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<https://www.fairtrade.cz/>>.

NaZemi. *Knihovna NaZemi*. [online]. Poslední aktualizace neuvedena. [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<https://www.nazemi.cz/cs/knihovna>>.

NaZemi. *Koherence politik*. [online]. Poslední aktualizace neuvedena. [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<https://www.nazemi.cz/cs/koherence-politik>>.

NaZemi. *Naše boty*. [online]. Poslední aktualizace neuvedena. [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<https://www.nazemi.cz/cs/nase-boty>>.

NaZemi. *Nespravedlivý mezinárodní obchod*. [online]. Poslední aktualizace neuvedena. [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<https://www.nazemi.cz/cs/nespravedlivy-mezinarodni-obchod>>.

NaZemi. *Nucená práce*. [online]. Poslední aktualizace neuvedena. [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<https://www.nazemi.cz/cs/nucena-prace>>.

NaZemi. *Obchod NaZemi*. [online]. Poslední aktualizace neuvedena. [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<https://www.nazemi.cz/cs/obchod-nazemi>>.

NaZemi. *Plné ruce práce*. [online]. Poslední aktualizace neuvedena. [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<https://www.nazemi.cz/cs/plne-ruce-prace>>.

NaZemi. *Porušování základních lidských práv*. [online]. Poslední aktualizace neuvedena. [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<https://www.nazemi.cz/cs/porusovani-zakladnich-lidskych-prav>>.

NaZemi. *Poznej své boty*. [online]. Poslední aktualizace neuvedena. [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<https://www.nazemi.cz/cs/poznej-sve-boty>>.

NaZemi. *Principy fair trade*. [online]. Poslední aktualizace neuvedena. [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<https://www.fairtrade.cz/>>.

NaZemi. *Procházka po Dháce?* [online]. Poslední aktualizace neuvedena. [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<https://www.pribehbot.cz/cs>>.

NaZemi. *Příběh banánu*. [online]. Poslední aktualizace neuvedena. [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<https://www.nazemi.cz/cs/pribeh-bananu>>.

Není to úplně v pytli. Férový obchod existuje! [online]. 3. vydání. b. m.: NaZemi, 2017. ISBN 978-80-88150-23-7. Poslední aktualizace neuvedena. [cit. 20. březen 2020]. Dostupné v pdf na WWW: <https://www.nazemi.cz/sites/default/files/brozura_o_fair_trade_2017_0.pdf>.

Oficiální stránky města Český Krumlov. *Férová snídaně nazemi*. [online]. © 2006–2020. [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<http://akce.ckrumlov.cz/ferova-snidane-nazemi/13212/33/>>.

Oficiální stránky města Český Krumlov. *Férový Český Krumlov*. [online]. 31. 7. 2013 © 2006–2020. [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <http://obcan.ckrumlov.info/docs/cz/ferovy_cesky_krumlov.xml>.

OSN. *Všeobecná deklarace lidských práv*. [online]. b. m.: OSN; Informační centrum OSN v Praze, 2015. ISBN neuvedeno. Poslední aktualizace neuvedena. [cit. 20. březen 2020]. Dostupné v pdf na WWW: <https://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/12/UDHR_2015_11x11_CZ2.pdf>.

PRINCOVÁ, K. Místo sociální práce v mezinárodní pomoci a spolupráci. *Sociální práce/Sociálna práca*. [online]. 2009, roč. 2009, č. 4, s. 63–70. ISSN 1213-6204. © 2014 [cit. 20. březen 2020]. Dostupné v pdf na WWW: <<http://www.socialniprace.cz/soubory/2009-4-130102150006.pdf>>.

Skauti Český Krumlov Ursini. *Výstava na stromech*. [online]. Junák – český skaut, středisko Pod Kletí Holubov, z. s. 1. 10. 2016 © 2014 [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<http://m.skautck.webnode.cz/news/vystava-na-stromech/>>.

Skauti na Zemi. Úvodní strana. [online]. © 2019. [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<https://www.skautinazemi.cz/>>.

Social Watch ČR. *O Social watch*. [online]. Poslední aktualizace neuvedena. [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <http://www.socialwatch.cz/?page_id=97>.

The Fair Trade Advocacy Office. *What we do*. [online]. Poslední aktualizace neuvedena. [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<https://fairtrade-advocacy.org/what-we-do/>>.

World Fair Trade Organization. *What we do*. [online]. Poslední aktualizace neuvedena. [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<https://wfto.com/what-we-do>>.

World Fair Trade Organization. *About WFTO*. [online]. Poslední aktualizace neuvedena. [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<https://wfto.com/who-we-are>>.

World Fair Trade Organization – Europe. *Who we are*. [online]. 8. 7. 2013 © 2020 [cit. 20. březen 2020]. Dostupné na WWW: <<https://wfto-europe.org/who-we-are-2/>>.

Seznam příloh

- Příloha I. Cíle udržitelného rozvoje
- Příloha II. Přehled respondentů
- Příloha III. Otázky z výzkumu
- Příloha IV. Přepis rozhovorů

Přílohy

I. Cíle udržitelného rozvoje

„Cíl 1: Vymýtit chudobu ve všech jejích formách všude na světě

Cíl 2: Vymýtit hlad, dosáhnout potravinové bezpečnosti a zlepšení výživy, prosazovat udržitelné zemědělství

Cíl 3: Zajistit zdravý život a zvyšovat jeho kvalitu pro všechny v jakémkoli věku

Cíl 4: Zajistit rovný přístup k inkluzivnímu a kvalitnímu vzdělání a podporovat celoživotní vzdělání pro všechny

Cíl 5: Dosáhnout genderové rovnosti a posílit postavení všech žen a dívek

Cíl 6: Zajistit všem dostupnost vody a sanitačních zařízení a udržitelné hospodaření s nimi

Cíl 7: Zajistit všem přístup k cenově dostupným, spolehlivým, udržitelným a moderním zdrojům energie

Cíl 8: Podporovat trvalý, inkluzivní a udržitelný a hospodářský růst, plnou a produktivní zaměstnanost a důstojnou práci pro všechny

Cíl 9: Vybudovat odolnou infrastrukturu, podporovat inkluzivní a udržitelnou industrializaci a inovace

Cíl 10: Snížit nerovnost uvnitř zemi i mezi námi

Cíl 11: Vytvořit inkluzivní, bezpečná, odolná a udržitelná a města a obce

Cíl 12: Zajistit udržitelnou spotřebu a výrobu

Cíl 13: Přijmout bezodkladná opatření na boj se změnou klimatu a zvládnání jejich dopadů

Cíl 14: Chránit a udržitelně využívat oceány, moře a mořské zdroje pro zajištění udržitelného rozvoje

Cíl 15: Chránit, obnovovat a podporovat udržitelné využívání suchozemských ekosystémů, udržitelně hospodařit s lesy, potírat rozšiřování pouští, zastavit a následně zvrátit degradaci půdy a zastavit úbytek biodiverzity

Cíl 16: Podporovat mírové a inkluzivní společnosti pro udržitelný rozvoj, zajistit všem přístup ke spravedlnosti a vytvořit efektivní, odpovědné a inkluzivní instituce na všech úrovních

Cíl 17: Oživit globální partnerství pro udržitelný rozvoj a posílit prostředky pro jeho uplatňování“²³⁹

²³⁹ Česko proti chudobě. *Cíle udržitelného rozvoje*. [online].

II. Přehled respondentů

Tab. 1, Přehled respondentů

Identifikační údaje respondentů					
respondent č.	pohlaví	věk	dosažené vzdělání	zaměření vzdělání	zaměstnání
1	muž	25	SŠ s maturitní zkouškou	všeobecné	student VŠ
2	muž	27	VŠ	přírodovědné	tour manažer hudební kapely
3	žena	28	vyšší odborné	humanitní	ilustrátorka
4	žena	29	VŠ	humanitní	pracovnice streetwork
5	žena	29	VŠ	humanitní	prodejní asistentka
6	žena	30	VŠ	humanitní	terapeut
7	žena	31	VŠ	humanitní	etoped, vedoucí pracovník
8	žena	32	vyšší odborné	společenské	administrativa
9	žena	33	VŠ	společenské	personalistka na rodičovské dovolené
10	žena	34	SŠ s maturitní zkouškou	společenské	OSVČ
11	žena	34	VŠ	humanitní	vedoucí sociální služby
12	žena	34	VŠ	přírodovědné	rodičovská dovolená, učitelka
13	muž	35	SŠ s maturitní zkouškou	technické	IT administrátor
14	muž	36	SŠ s maturitní zkouškou	technické	OSVČ v pohostinství
15	žena	37	SŠ s maturitní zkouškou	společenské	prodavačka
16	žena	40	SŠ s maturitní zkouškou	společenské	referent cestovního ruchu
17	žena	40	VŠ	humanitní	rodičovská dovolená
18	žena	43	SŠ s maturitní zkouškou	společenské	podnikatelka
19	žena	50	VŠ	humanitní	učitelka
20	žena	52	VŠ	humanitní	sociální pracovnice
21	žena	53	SŠ s maturitní zkouškou	technické	prodavačka
22	žena	55	SŠ s výučním listem	přírodovědné	laborant
23	žena	55	SŠ s maturitní zkouškou	přírodovědné	pracovnice ve zdravotnictví

24	žena	55	SŠ s výučním listem	společenské	prodavačka
25	muž	58	SŠ s maturitní zkouškou	technické	vedoucí oddělení
26	žena	60	SŠ s výučním listem	společenské	OSVČ
27	muž	60	SŠ s maturitní zkouškou	technické	technik
28	žena	77	základní	všeobecné	důchodkyně
29	žena	80	SŠ s maturitní zkouškou	všeobecné	důchodkyně
30	muž	87	SŠ s maturitní zkouškou	přírodovědné	důchodce

III. Otázky z výzkumu

1. Co si představujete pod pojmem fair trade?
2. Jaké cíle má fair trade? S čím je myšlenka fair trade spojena?
3. Jaká je Vaše představa o vzniku oblečení, které je ušito v rozvojových zemích např. v Bangladéši nebo Vietnamu?
4. Český Krumlov je součástí kampaně Fairtradová města. Jak vnímáte to, že žijete ve Fairtradovém městě?
5. Pokud je Vám myšlenka fair trade blízká, čím Vás zaujala? Pokud fair trade podporujete, jakým způsobem?
6. Co byste chtěl/a ještě dodat?

IV. Přepis rozhovorů

Respondent č. 1.

„Co si představujete pod pojmem fair trade?“

„Jak už vyplývá ze slova fair trade, tak férový obchod.“

„Myšlenku férového obchodu znáte?“

„Znám, ale nejspíše ne úplně doslovně. Víím, že to má být něco, díky čemuž bude obchod spravedlivý pro obě strany. Pokud to například převedu na pěstitele kávy tak, aby to bylo férové, jak pro toho, kdo tu kávu pěstuje, tak pro toho, kdo ji posléze prodá koncovému zákazníkovi. Férové, co se týče podmínek, peněz, podmínek i pracovních i způsobu, s jakým se s těmi lidmi zachází.“

„Víte, jaké cíle má fair trade? Vííte, s čím je tato myšlenka spojena?“

„Je férový, co se týče podmínek, peněz, podmínek i pracovních i způsobu, s jakým se s těmi lidmi zachází.“

„Vnímám to dobře, že si uvědomujete téma lidských práv?“

„Určitě. Víím, že lidé, kteří nepracují pod fair trade jsou na tom nejvíce bití.“

„Jaká je Vaše představa o vzniku oblečení, které je ušito v rozvojových zemích např. v Bangladéši nebo Vietnamu?“

„Představu o tom žádnou nemám. Nikdy jsem o tom nepřemýšlel takto do hloubky. Spíše si myslím, že to není práce strojů, ale práce lidí v nepříznivých podmínkách, kde se používá chemie na čištění látek. Ty podmínky nebudou určitě nijak pěkný. Slyšel jsem o dětské práci, zneužívání a násilí. Jinak násilí a ponižování je tam určitě pořád, a pokud existuje něco, jako novodobé otroctví, tak je to určitě toto.“

„Víte o tom, že existuje kampaň Fairtradové město?“

„Nevím, slyším to poprvé.“

„A vííte, že Krumlov je součástí této kampaně?“

„Nevím, jsem tím překvapený. Úplně se o to nezajímám. Ale víím, že minulý rok byla v parku výstava banánů.“

„Ano, to je Výstava na stromech. Zaujalo Vás to?“

„Banány nejím vůbec. Když mám polední pauzu na oběd, tak se občas zajdu podívat do parku a proto víím, že to tam bylo. Konkrétně o tom nic nevím, nepročítal jsem si to.“

„Také se tu pořádá Férová snídaně.“

„To nevím.“

„Je Vám myšlenka fair trade blízká a podporuje ji? Jakým způsobem?“

„Určitě ano, Raději koupím produkt fair trade.“

„Čím Vás zaujala myšlenka fair trade?“

„Primárně si myslím, že se to projeví hlavně na kvalitě výrobku, sekundárně pak si myslím že to je tak, jak by to mělo být. Že se těm lidem dostane to, co si zaslouží.“

„Chtěl byste ještě něco dodat?“

„Myslím, že pro tuhle myšlenku určitě není místa nikdy dost, navíc Krumlov je multikulturní město, kde jsou lidé ze všech koutů světa, takže určitě je dobré s tímto lidmi seznamovat. Mnoho lidí u nás navíc klade spíše důraz na kvantitu než na kvalitu a hodně hledí na pořizovací náklady.“

„Díky moc za rozhovor.“

Respondent č. 2.

„Co si představujete pod pojmem fair trade?“

„Distribuce a prodej produktů za férovou cenu, faktor trvalé udržitelnosti, především produkty s původem v rozvojových zemích.“

„Víte, jaké cíle má fair trade? Víte, s čím je tato myšlenka spojena?“

„Nevykořisťování zaměstnanců, adekvátní odměna za produkt, trvale udržitelné zdroje.“

„Jaká je Vaše představa o vzniku oblečení, které je ušito v rozvojových zemích např. v Bangladéši nebo Vietnamu?“

„Nevyhovující pracovní podmínky, nedodržování pracovní doby, dětská práce, minimální profit, znečišťování životního prostředí.“

„Víte, že existuje kampaň Fairtradové město? A víte, že Český Krumlov je součástí této kampaně?“

„Ne.“

„Říká Vám něco Výstava na stromech nebo Férová snídaně?“

„Výstava na stromech mi nic neříká. O Férové snídani jsem slyšel.“

„Je Vám myšlenka fair trade blízká a podporuje jí? Jakým způsobem?“

„Myšlenka je mi celkem blízká. Účastí festivalu Jeden svět, prodej fair trade produktů.“

„Chtěl byste ještě něco dodat?“

„Ne.“

„Díky.“

Respondent č. 3.

„Co si představujete pod pojmem fair trade?“

„Fair trade je, když nějaká firma v zemích Třetího světa něco vyrábí nebo pěstuje, tak zaměstnanci dostanou řádný plat, nedostanou pár dolarů na den, ale dostanou řádně zapláceno. Poté se to samozřejmě prodá za vyšší cenu, ale v ceně je odražen plat zaměstnanců.“

„Víte, jaké cíle má fair trade? Víte, s čím je tato myšlenka spojena?“

„Fair trade má cíle ty lidi pořádně odměnit za práci, kterou dělají. To je asi ten hlavní cíl. Možná dalším cílem je lokální podpora, nebo dovoz předmětů či věcí z jiných částí světa. Ale určitě to první je nejdůležitější.“

„Jaká je Vaše představa o vzniku oblečení, které je ušito v rozvojových zemích např. v Bangladéši nebo Vietnamu?“

„Hodně se o to zajímám. Jsou to několikapatrové továrny bez žádných podmínek, jako například tekoucí voda, nevypadá to tam příliš vábně a normální Evropan by tam patrně ani nechtěl vkročit. Jsou to velké haly, kde je spousta lidí na sobě, s minimálními zdravotními podmínkami, práce od rána do večera bez přestávek.“

„O co fair trade ještě usiluje? Jak vnímáte otázku lidských práv.“

„Co se týče fair trade, tak doufám, že jsou dodržovány. Ale mimo fair trade je to lidem samozřejmě jedno, že se například otráví či dostanou rakovinu z chemikálií. Snažím se proto na to hledět a raději si koupím bio nebo fair trade produkt, pokud mám tu možnost.“

„Víte o tom, že existuje kampaň Fairtradové město?“

„Nevím.“

„A víte, že Krumlov je součástí této kampaně?“

„Nevím. Nevím, že něco takového existuje. Neslyšela jsem ani o žádných přednáškách.“

„Nevšimla jste si nějakého článku či Výstavy na stromech? Také se tu pořádá například Férová snídaně.“

„Nevšimla jsem si. Město by určitě mohlo zapojit například přednášky, o co konkrétně jde, jelikož já jako člověk, který zde žije, tak o tom vůbec nevím, a to se to zajímám. Takže možná to lidem říct formou přednášky nebo výstavy například na náměstí, nebo happeningem či trhem.“

„Je Vám myšlenka fair trade blízká a podporuje jí? Jakým způsobem?“

„Snažím se, co se týče oblečení, nekupovat fast fashion. Snažím se oblíkat například formou second hand. Snažím se nevyhazovat zbytečně oblečení. Pokud si nějaké koupím, mám ho mnoho let. Snažím se staré oblečení recyklovat na nové. Je mi to blízké.“

„Čím Vás zaujala myšlenka fair trade?“

„Zaujala mě tím, že ti lidé za to dostanou férově zaplaceno. To je, si myslím, další hledisko nějakého komfortu těch lidí, kteří pokud dostanou dobře zaplaceno, mohou si pořídit lepší bydlení či poslat děti do školy. Ty následně díky tomu získají znalosti, což může mít další efekt na život těchto lidí.“

„Chtěla byste ještě něco dodat?“

„Nevím co, asi ne. Fair trade není moje silná stránka, takže k tomu nejspíše více nedodám.“

„Děkuji moc za rozhovor.“

Respondent č. 4.

„Co si představujete pod pojmem fair trade?“

„Pod pojmem si představuji férové jednání s výrobcí, šetrné k přírodě a etické k lidem.“

„Víte, jaké cíle má fair trade? Víte, s čím je tato myšlenka spojena?“

„Cílem je spravedlivý obchod mezi výrobcem a nakupujícím.“

„Jaká je Vaše představa o vzniku oblečení, které je ušito v rozvojových zemích např. v Bangladéši nebo Vietnamu?“

„Má ideální představa je ta, že by například materiál oblečení měl doložený původ a člověk, který by se podílel na jeho vzniku by nebyl vykořisťován. Bohužel se to velice často nepotkává s realitou.“

„Víte, že existuje kampaň Fairtradové město? A víte, že Český Krumlov je součástí této kampaně?“

„Bohužel nevím. Něco si o tom zjistím.“

„Je Vám myšlenka fair trade blízká a podporuje jí? Jakým způsobem?“

„Pokud je to v mých finančních možnostech se myšlenku snažím podporovat. Ráda investuji více do kvalitního produktu.“

„Chtěla byste ještě něco dodat?“

„Ne, díky.“

„Moc Vám děkuji.“

Respondent č. 5.

„Co si představujete pod pojmem fair trade?“

„Ruční výroba, mám pocit. Co se vyrábí z přírodních materiálů.“

„Když řeknu spravedlivý obchod, férový obchod?“

„Aha, no, jo. Člověk něco vytvoří a pak za určitý peníz, to prodá. S tím, že nějaký peníze můžou být použity někam dál.“

„Systém fair trade funguje tak, že lidé v rozvojových zemích dostanou za svou práci dobře zaplacenou. Bývá to totiž tak, že lidé za těžkou práci nedostávají ani minimální mzdu.“

„Díky za objasnění, myslela jsem, že to je jinak.“

„Jaká je Vaše představa o vzniku oblečení, které je ušito v rozvojových zemích např. v Bangladéši nebo Vietnamu?“

„Já si myslím, že to je továrna, kde je spousta lidí, a pracují od rána do večera, a je otázka, jaký mají podmínky, co se týče jídla a pití, pauz. Myslím si, že žádná sláva.“

„Fair trade právě zajišťuje spravedlivou mzdu, ale také požaduje dodržování lidských a pracovních práv.“

„Víte o tom, že existuje kampaň Fairtradové město?“

„Ne, vůbec.“

„A víte, že Krumlov je součástí této kampaně?“

„Ne, ne. Nevím, vůbec.“

„Nevšimla jste si nějakého článku či Výstavy na stromech? Také se tu pořádá například Férová snídane.“

„Asi ne. Určitě ne.“

„Fairtradové město si klade za cíl podporovat fair trade výrobky a také téma fair trade šířit mezi lidmi.“

„Jak se Vám líbí myšlenka fair trade, když jsme si ji vyjasnily?“

„Myslím si, že by se to propagovat mělo, aby ti lidé nepracovali za nehorázných podmínek, který si myslím, že si sni neumíme představit.“

„Podporovala byste tuto myšlenku?“

„Myslím, že by se to podporovat mělo. Já jsem jí nepodporovalo, protože jsem měla opravdu jiný informace, myslela jsem, že jde o ruční výrobu. Myslím, že tuto myšlenku budu předávat dál.“

„Čím Vás zaujala myšlenka fair trade?“

„Je dobré, že někdo něco takového propaguje, aby se ti lidé v jiných zemích, chudších, měli dobře.“

„Chtěla byste ještě něco dodat?“

„Asi ne.“

„Moc děkuju.“

Respondent č. 6.

„Co si představujete pod pojmem fair trade?“

„Výrobky, které pocházejí od menších obchodníků, farmářů, ševců a jsou plnohodnotně oceněny, to znamená, při jejich koupi platím nejenom za výrobek samotný, ale také za dopravu. Taky je hodně důležité, že při fair trade dostane peníze právě výrobce daného produktu, ne korporát. Člověk, který se přímo podílí na výrobě, ne nějaká například americká firma.“

„Víte, jaké cíle má fair trade? Víte, s čím je tato myšlenka spojena?“

„Fér obchod, to znamená výrobci, farmáři se dostane fér odměna, zároveň se jedná o kvalitní výrobek, obě strany jsou si vědomy toho, co prodávají, co kupují, jaká je cena a komu dané peníze náleží. A také je důležité využívat místních zdrojů.“

„Jaká je Vaše představa o vzniku oblečení, které je ušito v rozvojových zemích např. v Bangladéši nebo Vietnamu?“

„Z vlastní zkušenosti vím, že se jedná o věci, které vyrábí znevýhodněné skupiny, děti, ženy, ale i muži. Za podmínek, které nejsou v souladu se zákoníkem práce a těmto pracovníkům není poskytnuta fér odměna. Co pro mě bylo velkým zklamáním byl fakt, že asijské dílny využívá už i značka Columbia. O této značce jsem byla přesvědčena, že je kvalitní a využívá místních zdrojů.“

„Víte, že existuje kampaň Fairtradové město? A víte, že Český Krumlov je součástí této kampaně?“

„Nevím. Určitě si o tomto projektu zjistím více informací. A ráda.“

„To mě těší. Takové město šíří osvětu mezi veřejností a podporuje prodej fairtradových výrobků. Na internetu najdete informace k této kampani. Znáte kampaně Výstava na stromech nebo Férová snídaně?“

„Ne.“

„Je Vám myšlenka fair trade blízká a podporuje jí? Jakým způsobem? A čím Vás myšlenka fair trade oslovila?“

„Myšlenka fair trade je mi velmi blízká, ale určitě nekupuju jen fair trade výrobky. Určitým limitem je pro mě finanční dostupnost, výrobky fair trade jsou dražší, byť zaslouženě, dále se mi líbí myšlenka podporující lokální produkty a místní prodejce, zemědělce či zdravotně znevýhodněné lidi. Celkově je mojí životní filosofií žij fér, tak proč ne fair trade?“

„Jaké výrobky kupujete?“

„Většinou jako dárky nebo pro radost, kávu, čaj. A potom taky podporuji lokální farmáře nebo výrobce. Kupuju třeba ovoce a zeleninu.“

„Chtěla byste ještě něco dodat?“

„Díky za tento výzkum, určitě je to fajn.“

„Děkuji moc za rozhovor.“

Respondent č. 7.

„Co si představujete pod pojmem fair trade?“

„Spravedlivý obchod. Organizaci, která zaštiťuje férové poskytovatele práce v rozvojových zemích, kteří garantují spravedlivé pracovní podmínky, to je přiměřená pracovní doba, žádná dětská práce, spravedlivá odměna. Zároveň značka výrobků z těchto zemí.“

„Víte, jaké cíle má fair trade? Víte, s čím je tato myšlenka spojena?“

„Podpořit ekonomickou stabilitu a soběstačnost rozvojových zemí, zavést spravedlivé pracovní podmínky, ochrana lidských práv.“

„Jaká je Vaše představa o vzniku oblečení, které je ušito v rozvojových zemích např. v Bangladéši nebo Vietnamu?“

„Nijak dobrá. Předpokládám, že toto oblečení bylo vyráběno v továrnách, kde nejsou dodržovány spravedlivé pracovní podmínky ani hygiena práce, pracovníci mají velmi dlouhé směny za velmi nízké platy, dětská práce není výjimkou.“

„Víte, že existuje kampaň Fairtradové město? A víte, že Český Krumlov je součástí této kampaně?“

„Ano.“

„Co o kampani víte? Znáte kampaně Výstava na stromech nebo Férová snídaně?“

„Fairtradové město je podle mě město, které podporuje fair trade a prodej jejich výrobků. Vím, že v Českém Krumlově býval vyloženě fair trade obchůdek v Dlouhé ulici, ale už asi není, škoda. Jinak tyto výrobky má v Krumlově drogerie DM, Tesco, Kaufland, Šípek, jestli ještě funguje, a myslím, že Egon Schiele Café a Dobrá čajovna. Myslím, že Krumlov je tam od roku 2012, protože to je první rok, co si pamatuji Férovou snídani, ale možná už tam byl dřív. Férová snídaně bývá v Krumlově v parku, myslím že většinou v květnu, super akce, společná snídaně, kam každý něco donese, ideálně lokální suroviny, bývá tam i ochutnávka fair trade výrobků, čaj, káva a podobně. Výstavu na stromech neznám.“

„To je skvělé, že kampaň znáte, díky.“

„Je Vám myšlenka fair trade blízká a podporuje jí? Jakým způsobem?“

„Ano, je. Dodržování lidských práv je pro mě důležité stejně jako ohleduplný přístup k přírodě, ale i výběr surovin a kvalita výrobků.“

„Chtěla byste ještě něco dodat?“

„Ne.“

„Díky moc za fajn odpovědi.“

Respondent č. 8.

„Co si představujete pod pojmem fair trade?“

„Financování a jiné podporování, například sociální, rozvojovým zemím, respektive jejím obyvatelům. Na rozvoj nějaké práce nebo produktu, který daná země či oblast je schopna vyprodukovat. A pak je vyvážet do jiných, vyspělých, zemí. Také značka zaručuje práva a legislativu, například pracovníků, vylučuje dětskou práci, levnou práci. Ale i ekologickou a ekonomickou udržitelnost. Následně tím také podporují například infrastrukturu, vzdělávání, zdravotnictví. Například financováním snižují cenu výrobku, aby byl konkurenceschopný a bylo možné je uvést na trh mimo danou oblast, nejčastěji kakao a banány.“

„Víte, jaké cíle má fair trade? Víte, s čím je tato myšlenka spojena?“

„Aby se lidé dokázali uživit ve své zemi svými prostředky, které dané země mají, zvýšení životní úrovně. S čím je spojena nevím.“

„Zmiňovala jste to v první odpovědi, mírím k pracovním a lidským právům.“

„Jaká je Vaše představa o vzniku oblečení, které je ušito v rozvojových zemích např. v Bangladéši nebo Vietnamu?“

„Komplikovaná, představa je taková, vyrábějí levné zboží ale i luxusní zboží pro módní domy a prestižní návrháře za špatných pracovních podmínek. Ovšem skutečnou situaci nebo, zda se něco změnilo za posledních deset let, po pravdě neznám.“

„Víte, že existuje kampaň Fairtradové město? A víte, že Český Krumlov je součástí této kampaně?“

„Nevím. Víím, že v Českém Krumlově byl Fairtradový krámk v Dlouhé ulici. A znám kampaň Za férové banány.“

„A znáte kampaně Výstava na stromech nebo Férová snídaně?“

„Neznám je.“

„Je Vám myšlenka fair trade blízká a podporuje ji? Jakým způsobem?“

„Ano je, podporuji ji tím, že si kupuji fairtradové výrobky, zpravidla potravinové, které jsou velmi dostupné, třeba v Lidlu, Kauflandu. A jestli se bere jako podpora i facebook, tak stránky na facebooku.“

„Myslíte třeba sdílení článků?“

„Ano.“

„Čím Vás myšlenka fair trade oslovila?“

„Poprvé jsem o ní slyšela na vyšší odborné škole v rámci předmětu Ekonomika. Zaujala mě tím, že chce pomoci a pomáhá.“

„Chtěla byste ještě něco dodat?“

„Nechtěla, děkuji.“

„Také děkuji.“

Respondent č. 9.

„Co si představujete pod pojmem fair trade?“

„Toto slovní spojení dnes slyším poprvé.“

„Jaká je Vaše představa o vzniku oblečení, které je ušito v rozvojových zemích např. v Bangladéši nebo Vietnamu?“

„Dětská práce, nelidské podmínky, nedostatečné ohodnocení za odvedenou práci.“

„Víte, že existuje kampaň Fairtradové město? A víte, že tato kampaň je v Českém Krumlově?“

„Bohužel nevím.“

„Znáte Výstavu na stromech nebo Férovou snídani?“

„Neslyšela jsem o tom.“

„Tato kampaň šíř osvětu v daném městě a podporuje prodej fairtradových výrobků. Fair trade je spravedlivý obchod, lidé z rozvojových zemích dostanou adekvátně za svou práci zapláceno a nejsou popírána lidská práva, tak jako to popisuje ve vaší odpovědi o výrobě oblečení. Zaujala Vás tato myšlenka a podporovala byste ji?“

„Určitě si o tom něco vyhledám. Myslím si, že fair trade ve svém běžném životě moc nepoužívám. Snažím se nakupovat vše nejlépe od souseda. Ovoce a zeleninu mám z velké části roku vlastní. Vepřové a hovězí maso, ryby nakupuji od lokálních dodavatelů. Oblečení se snažím nakupovat u českých malých firem. A když už si koupím něco jiného, než je vyrobeno v České republice je pro mě důležité, aby výrobek byl ze státu EU.“

„I podpora lokálních zdrojů je důležitá a má smysl. Už jen to, že sledujete, kde byl daný výrobek vyroben, v jaké zemi.“

„Chtěla byste ještě něco dodat?“

„Děkuji za oslovení do výzkumu a o fair trade si dohledám více informací.“

„Také děkuji.“

Respondent č. 10.

„Co si představujete pod pojmem fair trade?“

„Fair trade je pro mě široké téma. Představuji si pod tím celek, ekologické zemědělství, rozvoj venkova, lokální produkty, práce místních lidí na daných produktech, záruka kvality. Myslím si, že se fair trade týká hlavně zemí Třetího světa. Díky fair trade dochází k sociální podpoře místních producentů surovin a zároveň nedochází např. k práci dětí, a aby za dané produkty dostali spravedlivou cenu.“

„Víte, jaké cíle má fair trade? Víte, s čím je tato myšlenka spojena?“

„Fair trade je pro mě férový obchod. Myslím, že je spojena s dodržováním sociálních standardů.“

„Jaká je Vaše představa o vzniku oblečení, které je ušito v rozvojových zemích např. v Bangladéši nebo Vietnamu?“

„Vím, že mnoho společností si nechává šít oblečení právě tam. Zneužívá se tam například dětská práce a jde v podstatě o otročinu, kde se pracuje od rána do večera za minimální mzdu v otřesných podmínkách. Má to potom i díky dopravě dopad na zvířata, přírodu. Určitě dochází k porušování lidských práv. Lidé tam žijí na pokraji chudoby.“

„Víte, že existuje kampaň Fairtradové město?“

„Nevím. Neznám ji.“

„A víte, že Český Krumlov je součástí této kampaně od roku 2012?“

„Nevím.“

„Znáte třeba kampaň Výstava na stromech nebo Férová snídaně?“

„Něco málo jsem zaslechla o Férové snídani. Takže nějaké minimální ponětí o tom mám.“

„V souvislosti s Krumlovem?“

„To asi ne. Kampaň by měla být více cílená a osvěta by se měla více šířit.“

„Je Vám myšlenka fair trade blízká?“

„Ano. Snažíme se v rámci podnikání vybírat například suroviny ekologického zemědělství nebo lokální produkty. Občas si kupuji fair trade produkty, například kakao.“

„A čím Vás myšlenka fair trade oslovila?“

„Líbí se mi myšlenka spravedlivého obchodu a podpora malých výrobců. Jde sice o dražší produkty ale se zárukou kvality a spravedlivého ohodnocení.“

„Chtěla byste ještě něco dodat?“

„Ne.“

„Děkuji moc za rozhovor. Ať se Vám daří.“

Respondent č. 11.

„Co si představujete pod pojmem fair trade?“

„Pod tímto pojmem si představuji férový obchod. Obchod, byznys, založený na férových podmínkách, které respektují lidská práva. Adekvátní ohodnocení za odvedenou práci, celkově pracovní podmínky zaměstnanců založené na důstojnosti a úctě k člověku kopírující Listinu základních lidských práv a svobod.“

„Víte, jaké cíle má fair trade? Víte, s čím je tato myšlenka spojena?“

„Úplně přesně to nevím, ale myslím si, že cílem je právě dodržování lidských práv zaměstnanců třetích zemí. Nedistribuce a nekupování výrobků, které byly vyrobeny, zpracovány lidmi za nevhodných podmínek. A naopak podpora distribuce a nákup zboží, které nese značku fair trade zaručuje právě tu skutečnost, že jde o férové podmínky.“

„Jaká je Vaše představa o vzniku oblečení, které je ušito v rozvojových zemích např. v Bangladéši nebo Vietnamu?“

„Má představa. Díky studiu mého oboru jsem měla možnost vidět krátký film o tom, jak to v takovýchto halách vypadá a chodí. Takže na malém prostoru je mnoho žen i dětí, které několik desítek hodin pracují za minimální mzdu, v podstatě skoro zadarmo. Napít a odskočit si na toaletu mohou pouze ve stanovený čas.“

„Víte, že existuje kampaň Fairtradové město? Víte, že tato kampaň je v Českém Krumlově?“

„Vím, že kampaň Fairtradové město existuje. To, že je i v Českém Krumlově jsem nevěděla. Cíleně jsem se o to nezajímala a co se týče nějakých propagačních materiálů, tak se to ke mně nedostalo.“

„Říká Vám něco Férová snídaně nebo Výstava na stromech?“

„Výstava na stromech jen tak letmo, byl tam můj syn se skauty. Férová snídaně vím, že se pořádá. Chtěla jsem se jí i účastnit, ale nevyšlo to.“

„Je Vám myšlenka fair trade blízká a podporuje jí? Jakým způsobem?“

„Ano je. Myšlenku podporuji například nákupem zboží s označením fair trade. Čokolády. V mém okolí není úplně moc možností toto zboží nakupovat.“

„Čím Vás zaujala?“

„Zaujala mě tím, o co usiluje.“

„Chtěla byste ještě něco dodat?“

„Bylo by fajn, kdyby myšlenka fair trade byla více zviditelněna v České Krumlově a dostala blíže více lidem.“

„Díky za fajn rozhovor.“

Respondent č. 12.

„Co si představujete pod pojmem fair trade?“

„Férový obchod, příležitost pro zemědělce v rozvojových zemích dostat za své produkty férovou cenu, podpora místní komunity.“

„Víte, jaké cíle má fair trade? Víte, s čím je tato myšlenka spojena?“

„Podporovat zemědělce, také jde často o bioprodukci, takže i podpora ekologického zemědělství, udržitelného využívání území.“

„Jaká je Vaše představa o vzniku oblečení, které je ušito v rozvojových zemích např. v Bangladéši nebo Vietnamu?“

„Představuju si, že ho lidé šijí za minimální mzdu a v nedobrych podmínkách, že musí pracovat dlouho, třeba ani nemají odpovídající osvětlení apod.“

„Víte, že existuje kampaň Fairtradové město? A víte, že tato kampaň je v Českém Krumlově?“

„Nevím, nevím.“

„Znáte Výstavu na stromech nebo Férovou snídani?“

„Neslyšela jsem o tom.“

„Je Vám myšlenka fair trade blízká a podporuje ji? Jakým způsobem?“

„Je mi blízká, když kupuju kávu nebo kakao, upřednostňuju fair trade, jinak bohužel moc často ne, většinou jde o dražší produkty.“

„Čím Vás fair trade zaujalo?“

„Zaujalo mě, protože se zajímám o to, co kupuju, z pohledu etiky i ochrany přírody, a spravedlivý obchod mi přijde prostě dobrý.“

„Chtěla byste ještě něco dodat?“

„Asi ne. Možná jen to, že jsou docela hezké ekovýchovné programy, které se fair trade zabývají, a že je fajn, že se tak povědomí o fair trade šíří i mezi děti a studenty.“

„Moc děkuji za rozhovor.“

Respondent č. 13.

„Co si představujete pod pojmem fair trade?“

„Férové podmínky všech zúčastněných. Tedy zaměstnanec, zaměstnavatel, kupující, prodávající. Zároveň také dodržování podmínek bezpečnosti práce, hygieny na pracovišti, udržitelnosti zdrojů surovin, dodržování lidských práv, pracovní doby a seriózní jednání zaměstnanec vs zaměstnavatel a naopak.“

„Víte, jaké cíle má fair trade? Víte, s čím je tato myšlenka spojena?“

„Odpověď na první otázku. Dodržování lidských práv, bezpečnosti práce, bezpečnosti pracoviště, kvalita výstupních surovin, udržitelné zdroje, ochrana přírody a samozřejmě férové odměny zúčastněným stranám.“

„Jaká je Vaše představa o vzniku oblečení, které je ušito v rozvojových zemích např. v Bangladéši nebo Vietnamu?“

„Nízká kvalita vstupních materiálů, špatné podmínky na pracovišti, utlačování lidských práv a minimální mzdy s jediným cílem, stlačit cenu produktu na minimum a zvýšit produkci na maximum. Kvantita namísto kvality. Produkty jsou levné, nekvalitní, dost často v rozporu s normami EU s rizikem poškození zdraví, barvy, chemie v oblečení.“

„Víte, že existuje kampaň Fairtradové město? A víte, že Český Krumlov je součástí této kampaně od roku 2012?“

„Nevím. Co je to za kampaň?“

„Kampaň Fairtradové město, tedy Český Krumlov, podporuje a šíří fair trade a podporuje prodej fairtradových výrobků.“

„Nevím, že Krumlov je součástí této kampaně. Pokud je tomu tak, bylo by dobré se zamyslet nad tím, jak tuto myšlenku rozšířit mezi lidi tak, aby ji nenásilnou formou byli schopni vnímat, udělat si na to vlastní názor a poté se sami svobodně rozhodnout, zda se jim tento směr líbí.“

„Znáte kampaně Výstava na stromech nebo Férová snídaně?“

„Výstavu na stromech znám, bývá v parku, četl jsem. Férovou snídaní asi neznám.“

„Je Vám myšlenka fair trade blízká a podporujete jí?“

„Ano, je mi blízká, ale nijak výrazně ji nepodporuji. Jediná podpora z mé strany je občasné zakoupení produktů v rámci fair trade. Žádná jiná aktivní podpora z mé strany není.“

„Čím Vás fair trade oslovilo?“

„Zaměření se na lidská práva a spravedlivá odměna.“

„Chtěl byste ještě něco dodat?“

„Ne.“

„Děkuji za rozhovor.“

Respondent č. 14.

„Co si představujete pod pojmem fair trade?“

„Spravedlivý obchod.“

„Víte, jaké cíle má fair trade? Víte, s čím je tato myšlenka spojena?“

„Aby byli zaplacení řádně všichni, kdo se na výrobku podílí a nedocházelo k otroctví.“

„Jaká je Vaše představa o vzniku oblečení, které je ušito v rozvojových zemích např. v Bangladéši nebo Vietnamu?“

„Podle mě to tam šíjí celé rodiny i s dětmi.“

„Víte, že existuje kampaň Fairtradové město? A víte, že Český Krumlov je součástí této kampaně?“

„O této kampani nic nevím, a že je v Krumlově jsem se dozvěděl až od vás.“

„Kampaň má šířit myšlenku fair trade a podpořit prodej fairtradových výrobků ve městě. Znáte kampaně Výstava na stromech nebo Férová snídaně?“

„Ne.“

„Je Vám myšlenka fair trade blízká a podporuje jí? Jakým způsobem?“

„Cíleně si fair trade výrobky nekupuji.“

„A myšlenka fair trade Vás oslovila?“

„Myšlenka fair trade mě zaujala tím, že nebude nikdo okraden a že dostane zaplacení i ten poslední člověk, ale jinak víc mě nenapadá. Důležité to je, i za cenu, že člověk trochu připlatí.“

„Chtěl byste ještě něco dodat?“

„Myslím, že se o tomto tématu mluví opravdu málo.“

„Děkuji moc za odpovědi.“

Respondent č. 15.

„Co si představujete pod pojmem fair trade?“

„Pojem fair trade pro mne znamená, že je to něco, co má smysl, fér podmínky v rozvojových zemích. Předpokládám, že existuje organizace, která na toto vše dohlíží.“

„Určitě. Víte, jaké cíle má fair trade? Víte, s čím je tato myšlenka spojena?“

„Myšlenka fair trade je v tom, že výrobky s tímto označením jsou vyrobeny lidmi, kteří za odvedenou práci dostali slušnou mzdu, slušné zacházení a na výrobě se nepodílely děti. Myslím, že je to i cílem fair trade.“

„Jaká je Vaše představa o vzniku oblečení, které je ušito v rozvojových zemích např. v Bangladéši nebo Vietnamu?“

„Představu bohužel mám, od rána do večera tam pracují v nesnesitelných podmínkách ženy a troufám si říct i děti, za směšnou odměnu. Pracují s chemikáliemi bez ochranných pomůcek a my každou sezonu hurá na výprodeje do velkých obchodních řetězců a bohužel nemůžeme jmenovat.“

„Víte, že existuje kampaň Fairtradové město?“

„Nevím.“

„A víte, že Český Krumlov je součástí této kampaně?“

„O kampani nevím. Ale zajímá mě to, kouknu se na to.“

„Na internetu dohledáte. Zapojené město do této kampaně šíří osvětu fair trade a také podporuje prodej fairtradových výrobků. Také ale musí splnit pět bodů, aby město neslo status Fairtradové město, bod jako medializace a propagace fair trade a fair trade událostí konaných ve městě. Říká Vám něco Výstava na stromech nebo Férová snídanež?“

„Něco mi říká ta snídanež, nejspíš jsem o ní četla v časopise. Kouknu se na to.“

„Je Vám myšlenka fair trade blízká a podporuje jí?“

„Tak půl na půl, zajímala jsem se, kupuji třeba kávu a dobré kakao a čokoládu, ale více jsem nevyhledávala. Nakupuji v DM drogerii.“

„Chtěla byste ještě něco dodat?“

„Ne, děkuji.“

„I já děkuji.“

Respondent č. 16.

„Co si představujete pod pojmem fair trade?“

„Obchod s produkty, výrobky z rozvojových zemí do vyspělých.“

„Víte, jaké cíle má fair trade? Víte, s čím je tato myšlenka spojena?“

„Podpora výrobců, firem v rozvojových zemích, rovné podmínky, adekvátní cena za výrobky.“

„Jaká je Vaše představa o vzniku oblečení, které je ušito v rozvojových zemích např. v Bangladéši nebo Vietnamu?“

„Oblečení v řetězcích, levné, použití levných pracovních sil, ženy, děti, špatné pracovní podmínky.“

„Víte, že existuje kampaň Fairtradové město? A víte, že Český Krumlov je součástí této kampaně?“

„Nevím, ráda se o ni dozvím.“

„Fairtradové město, tedy Český Krumlov, podporuje a šíří fair trade a podporuje prodej fairtradových výrobků. Znáte kampaně Výstava na stromech nebo Férová snídaně?“

„Výstavu na stromech neznám. O Férové snídani mám tušení, byla tady v parku, že? Ale nebylo to moc prezentovaný, jen tak se to kolem mě mihlo.“

„Je Vám myšlenka fair trade blízká a podporuje jí? Jakým způsobem?“

„Tato myšlenka se mi líbí, v případě možnosti zakoupení fair trade produktů vždy tak učiním.“

„Jaké výrobky kupujete?“

„Potraviny, kávu, čokoládu. Nevím, co vše je možné koupit kromě potravin.“

„Třeba květiny nebo oblečení.“

„Co Vás na myšlence fair trade oslovilo?“

„Princip. Země se dostanou do povědomí rozvinutých zemí, že my se dozvíme o nich, jak to tam funguje, že to tam je úplně jiný. My se pak nad tím můžeme zamyslet a vytvořit postoj, co koupíme, jak se zachováme. Člověk má dobrý pocit, že může pomoci.“

„Chtěla byste ještě něco dodat?“

„Určitě se ráda dozvím více o fair trade možnostech v mém bydlišti.“

„Děkuji moc za odpovědi.“

Respondent č. 17.

„Co si představujete pod pojmem fair trade?“

„Výroba, produkce, obchodování zohledňující férové podmínky pro výrobce a dodavatele v zemích Třetího světa, tedy, aby jejich práce byla adekvátně ohodnocena, bez podílu vykořisťující dětské práce, šetrná k lokalitě.“

„Víte, jaké cíle má fair trade? Víte, s čím je tato myšlenka spojena?“

„Nevím, odhaduji, že podpořit udržitelný rozvoj v chudších oblastech světa.“

„Jaká je Vaše představa o vzniku oblečení, které je ušito v rozvojových zemích např. v Bangladéši nebo Vietnamu?“

„Představuji si, že pracovníci dostávají mizivou mzdu, pracují v náročných podmínkách, které poškozují jejich zdraví, na práci se podílejí děti. Zároveň jsou na tomto příjmu existenčně závislí.“

„Víte, že existuje kampaň Fairtradové město? A víte, že Český Krumlov je součástí této kampaně?“

„Ne.“

„Je Vám myšlenka fair trade blízká a podporuje jí? Jakým způsobem?“

„Je mi blízká, u některých výrobků ráda sáhnu po fair trade variantě.“

„Čím Vás myšlenka oslovila?“

„Je pro mě trochu složitě nějak jednoduše odpovědět, aby to zároveň nebylo příliš obecné a nic neříkající, protože moje povědomí o fair trade vlastně je pouze obecné, do hloubky jsem si nikdy nic nezjišťovala. Asi bych řekla, že tento princip zapadá do mých chabých snah o zodpovědný a ohleduplný přístup k okolnímu světu. Přijde mi správné, aby každý dostával adekvátní příjem za svou práci. Řada problémů třetího světa má své kořeny v koloniální minulosti a v dlouhodobě vykořisťujícím přístupu bohatších zemí. Fair trade vnímám jako snahu o jiný přístup a způsob pomoci.“

„Chtěla byste ještě něco dodat?“

„Ne.“

„Děkuji moc za odpovědi.“

Respondent č. 18.

„Co si představujete pod pojmem fair trade?“

„Všechno přírodní bez chemie přírodně zpracovaný.“

„Když Vám řeknu spravedlivý obchod? Férový obchod?“

„Jo aha, tak by se tam neměla používat dětská práce, vykořisťování, zneužívání pracovní síly a všechno tak jakoby po správnou, legálně.“

„Víte, jaké cíle má fair trade?“

„No, aby veškeré ty věci nebyly právě zneužívány, co se týče práce dětí, a byla to dobře placená práce a nezneužívali se právě všechny tyhle ty věci oproti velkým společnostem, který, jak to mám říct, který se snaží dostat je na nejnižší ceny, ale aby to bylo opravdu, jak si to ty lidi zaslouží.“

„Víte, s čím je tato myšlenka spojena?“

„Vypadá to spíš jak nevolnictví. Lidský práva?“

„Jaká je Vaše představa o vzniku oblečení, které je ušito v rozvojových zemích např. v Bangladéši nebo Vietnamu?“

„Katastrofa, no, to je zase zneužívání těch lidí, kteří nemají podmínky k životu tak, jak by měly být, takže jsou nuceni práci tu nejhorší práci za nejnižší mzdu a třeba nějaký to násilí a tak, je to spíš otroctví.“

„Víte, že existuje kampaň Fairtradové město?“

„Určitě ne.“

„A co říkáte na to, že Český Krumlov je součástí této kampaně od roku 2012?“

„Tak to určitě nevím. To je nějaká malá propagace.“

„Řekne Vám něco Výstava na stromech nebo Férová snídaně?“

„Neslyšela jsem o tom, nevím. Opravdu nevím.“

„Je Vám myšlenka fair trade blízká a podporuje jí?“

„Ano, určitě.“

„Podporujete jí?“

„Ano, tím, že neobjednávám nic z Aliexpressu.“

„Kupujete fairtradové výrobky?“

„Ano, kávu. Taky jsem chodívala do fairtradové kavárny.“

„Čím Vás myšlenka fair trade zaujala?“

„Tím, že to je správně, takhle by to mělo být.“

„Chtěla byste ještě něco dodat?“

„Že vám přeji, aby Vám vaše bakalářská dobře dopadla.“

„Moc Vám děkuji, i za Vás čas.“

Respondent č. 19.

„Co si představujete pod pojmem fair trade?“

„Nevím.“

„Když řeknu férový obchod, spravedlivý obchod? Férová mzda?“

„Nevím.“

„Jaká je Vaše představa o vzniku oblečení, které je ušito v rozvojových zemích např. v Bangladéši nebo Vietnamu?“

„Nejsou tam dodržována práva, mají tam hodně těžkou práci, pracují tam i děti. Ty lidi z rozvojových zemí dávali vzkazy do oblečení, protože ty lidi to už nemohli dál vydržet.“

„Myšlenka fair trade spočívá v tom, že tito lidé dostanou důstojně zapláceno a nedochází k porušování lidských a pracovních práv.“

„Aha, to jsem nevěděla.“

„Víte, že existuje kampaň Fairtradové město?“

„Nevím.“

„A víte, že Český Krumlov je součástí této kampaně od roku 2012?“

Nevím.“

„Nevšimla jste si nějaké propagace, události? Třeba kampaně Výstava na stromech nebo Férová snídaně?“

„Ne.“

„Jak na Vás myšlenka fair trade působí, když jsem Vám ji představila?“

„Ta myšlenka se mi líbí.“

„A čím Vás myšlenka fair trade oslovila?“

„Tím, že se o to někdo zajímá a chce se těm lidem pomoci, jinak se jim nepomůže, než když se to dá do světa.“

„Podporovala byste tuto myšlenku?“

„Určitě jí budu šířit dál.“

„Dají se koupit i fairtradové produkty, mají na sobě např. modrozelenou známku s černým mávajícím panáčkem.“

„To jsem viděla na banánech v Lidlu.“

„Ano, to jste mohla.“

„Chtěla byste ještě něco dodat?“

„Je to moc hezká myšlenka, jsem ráda, že jste mi o ní řekla a vůbec jsem nevěděla, že v Krumlově je taková podpora, že se do toho zapojil, ale myslím, že to strašně málo lidí ví. Chtěla bych o té kampani vědět víc.“

„To je skvělé, děkuji moc za rozhovor.“

Respondent č. 20.

„Co si představujete pod pojmem fair trade?“

„Podle mě je to obchod, který je založený na jiných principech než ten komerční. Lidé, kteří se mu věnují, jsou zaměřeni i na jiné hodnoty než jen na zisk.“

„Víte, jaké cíle má fair trade? Víte, s čím je tato myšlenka spojena?“

„Má podpořit výrobce v chudých částech světa, aby se svou prací uživil. Myslím, že se toto hnutí snaží o to, aby byl svět spravedlivější.“

„Jaká je Vaše představa o vzniku oblečení, které je ušito v rozvojových zemích např. v Bangladéši nebo Vietnamu?“

„Mám zkušenost, že v Bangladéši šijí i pro známé značky, což mě vždycky překvapí. Jinak mou představu potvrdily i dokumenty, které jsem na toto téma viděla. Toto oblečení vzniká tam, kde jsou nelidské podmínky, ohrožení zdraví, mizivá odměna, sexuální zneužívání, dětská práce, ponižování.“

„Víte, že existuje kampaň Fairtradové město a že Český Krumlov je její součástí?“

„Kampaň neznám, a to ani v souvislosti s Českým Krumlovem.“

„Řekne Vám něco Výstava na stromech nebo Férová snídaně?“

„Férová snídaně ne. O Výstavě na stromech jsem slyšela, něco o ní vím, ale více jsem si nezjišťovala.“

„Je Vám myšlenka fair trade blízká a podporuje ji?“

„Ano, je mi blízká a podporuji ji, i když ne moc systematicky. Například nenakupuji levné oblečení v kamenných obchodech ani na internetu. Zajímám se o původ a druh materiálu, ze kterého je vyrobené, upřednostňuji značky, které prohlašují, že se chovají fěr. I když si nejsem jistá, že se jim dá věřit. Pokud se dostanu k nabídce fairtradových výrobků, například v kostele, vždy si jich několik koupím. Učím děti v mé blízkosti, aby měli úctu k práci jiných.“

„Čím Vás myšlenka fair trade zaujala?“

„Myšlenka mě zaujala tím, že dává jinou možnost lidem, kteří nechtějí podporovat všudypřítomný konzum.“

„Chtěla byste ještě něco dodat?“

„Bojím se, že lidi ovlivní až nějaká otřesná osobní zkušenost, třeba to, že budou mít sami dlouhodobější nouzi než kampaň pro fair trade, protože nepřemýšlivých konzumentů je na světě až příliš.“

„Moc Vám děkuji.“

Respondent č. 21.

„Co si představujete pod pojmem fair trade?“

„Obchod, spravedlivý obchod. Když si koupíte kávu pod touto značkou, tak víte, že to nesbírají třeba děti, neohrožuje se tím krajina, a hlavně že se nevykořisťují ani ty lidi, který to dělají. A doufám, že ty lidi jsou dobře placení. Mě tohle zajímá.“

„Víte, jaké cíle má fair trade? Víte, s čím je tato myšlenka spojena?“

„Aby se udržela kvalita planety a lidi, aby nežili v bídě.“

„Jaká je Vaše představa o vzniku oblečení, které je ušito v rozvojových zemích např. v Bangladéši nebo Vietnamu?“

„Vím, že se děje, že to oblečení šijí i děti. Jsou to hrozný podmínky. Děti tam pracují v noci, aby stát nezjistil, že tam ty děti pracují. Dostávají nízkou mzdu nebo pracují s něčím, co jim ničí zdraví. Nelidský podmínky.“

„Víte, že existuje kampaň Fairtradové město?“

„Ne, ne.“

„A víte, že Český Krumlov je součástí této kampaně od roku 2012?“

„To nevím. Chtělo by to větší medializaci.“

„Právě, aby se město mohlo stát Fairtradovým městem, musí splnit pět kritérií, šířit osvětu fair trade, ve městě jsou dostupné fair trade výrobky a také právě medializace a propagace. Znáte třeba kampaně Výstava na stromech nebo Férová snídaně?“

„Neznám.“

„Je Vám myšlenka fair trade blízká?“

„Určitě. Kupuji výrobky. Kávu, čaje. Dříve jsem chodila do kavárny, kde takovou měli kávu.“

„A čím Vás myšlenka fair trade oslovila?“

„Víte, že když koupíte ten výrobek, že podpoříte tu myšlenku.“

„Chtěla byste ještě něco dodat?“

„Ne.“

„Tak děkuji za rozhovor.“

Respondent č. 22.

„Co si představujete pod pojmem fair trade?“

„Férový prodej.“

„Víte, jaké cíle má fair trade? Víte, s čím je tato myšlenka spojena?“

„Zlepšení životní úrovně rozvojových zemích, za odvedenou práci dát lidem adekvátní plat, zamezit okrádání a zneužívání pracujících.“

„Jaká je Vaše představa o vzniku oblečení, které je ušito v rozvojových zemích např. v Bangladéši nebo Vietnamu?“

„Chudí lidé tvrdě pracují v nevyhovujících podmínkách, aby obdrželi směšnou mzdu a mohli přežít.“

„Víte, že existuje kampaň Fairtradové město?“

„Nevím.“

„Víte, že Český Krumlov je součástí této kampaně?“

„Vážně? To nevím.“

„Říká Vám něco Výstava na stromech nebo Férová snídaně?“

„Neslyšela jsem o tom, nevím. Opravdu nevím.“

„Je Vám myšlenka fair trade blízká a podporuje ji? Jakým způsobem?“

„Ano, souhlasím s ní. Někdy koupím fair trade výrobek, jinak nevím jak.“

„Třeba jen tím, že myšlenku šíříte nebo se zamýšlíte nad tím, jaké výrobky kupujete.“

Čím Vás myšlenka fair trade zaujala?“

„Snahou zlepšit život v těchto zemích.“

„Chtěla byste ještě něco dodat?“

„Ne, děkuji.“

„Já děkuji.“

Respondent č. 23.

„Co si představujete pod pojmem fair trade?“

„Ještě jsem tento pojem neslyšela.“

„Když řeknu férový obchod, spravedlivý obchod? Férová mzda?“

„Nevím.“

„Jaká je Vaše představa o vzniku oblečení, které je ušito v rozvojových zemích např. v Bangladéši nebo Vietnamu?“

„Netuším.“

„Lidé často pracují v nebezpečných podmínkách, nedostávají dostatečnou mzdu, musí pracovat přesčasy, porušují se pracovní práva, pracují i děti.“

„Víte, že existuje kampaň Fairtradové město?“

„Nevím.“

„A víte, že Český Krumlov je součástí této kampaně od roku 2012?“

„Nevím.“

„Nevšimla jste si nějaké propagace, událostí? Třeba kampaně Výstava na stromech nebo Férová snídaně?“

„Ne.“

„Myšlenka fair trade spočívá v tom, že lidé v rozvojových zemích dostanou za svou práci důstojně zapláceno a nedochází k porušování lidských a pracovních práv. Je Vám myšlenka fair trade blízká, když jsme si ji vyjasnily?“

„Myslím, že je důležité to změnit.“

„Čím Vás myšlenka fair trade oslovila?“

„Tím, želepší životy lidí, rodin, dětí.“

„Chtěla byste podporovat tuto myšlenku? Dají se koupit i fairtradové produkty, šířit informace ohledně fair trade, sledovat původ zboží.“

„Určitě nad tím popřemýšlím.“

„Chtěla byste ještě něco dodat?“

„Děkuji za zajímavé téma.“

„Děkuji Vám za rozhovor.“

Respondent č. 24.

„Co si představujete pod pojmem fair trade?“

„To tedy nevím.“

„Když řeknu férový obchod, spravedlivý obchod? Férová mzda?“

„No, to nevím.“

„Jaká je Vaše představa o vzniku oblečení, které je ušito v rozvojových zemích např. v Bangladéši nebo Vietnamu?“

„Ti lidé se tam nemají moc dobře, dřou tam a nemají za to skoro nic.“

„Myšlenka fair trade právě spočívá v tom, že tito lidé dostanou důstojně zapláceno a jsou dodržována lidská a pracovní práva.“

„Víte, že existuje kampaň Fairtradové město?“

„Jé, tak to nevím.“

„A víte, že Český Krumlov je součástí této kampaně od roku 2012?“

„To opravdu nevím. A to je škoda, že to není nikde vidět.“

„To ano. Nevšimla jste si nějaké propagace, událostí? Řekne Vám něco kampaň Výstava na stromech nebo Férová snídaně?“

„Nevšimla. A neznám.“

„Je Vám myšlenka fair trade blízká, když jsme si ji vyjasnily?“

„Určitě si myslím, že to má smysl a je potřeba pomáhat.“

„A čím Vás myšlenka fair trade oslovila?“

„Ti lidi se mohou mít líp.“

„Podporovala byste tuto myšlenku?“

„Jak jí mohu podpořit?“

„Tím, že jí budete šířit, zjišťovat si informace o původu zboží, kupovat fairtradové výrobky.“

„Moc ráda si o tom pročtu a podpořím.“

„Chtěla byste ještě něco dodat?“

„Jen, že se mi moc líbí, že se o to někdo zajímá a že se o tom mluví.“

„Děkuji moc za rozhovor.“

Respondent č. 25.

„Co si představujete pod pojmem fair trade?“

„Nesmí být využita práce dětí z chudých zemí.“

„Ještě něco Vás napadne? Třeba ohledně mezd?“

„No, ano, aby nepracovali za tři koruny.“

„Víte, jaké cíle má fair trade? Víte, s čím je tato myšlenka spojena?“

„Pomoci chudým státům, aby lidi tvrdě nepracovali, a nesmí být využita práce dětí a dospělí, aby nepracovali v nelidských podmínkách.“

„Jaká je Vaše představa o vzniku oblečení, které je ušito v rozvojových zemích např. v Bangladéši nebo Vietnamu?“

„Nízká kvalita.“

„Máte představu, v jakých podmínkách lidé pracují?“

„Myslím, že v ne moc dobrých. Špatné podmínky, tvrdá práce. Dětská práce.“

„Víte, že existuje kampaň Fairtradové město? Víte, že tato kampaň je v Českém Krumlově?“

„Neznám a nevím.“

„Řekne Vám něco Výstava na stromech nebo Férová snídaně?“

„Vůbec.“

„Je Vám myšlenka fair trade blízká a podporuje ji?“

„Podporuji.“

„Jakým způsobem?“

„Duševně, souhlasím s bojem proti nesmyslné práci dětí.“

„Znáte fairtradové výrobky? Kupujete je?“

„Cíleně nevyhledávám, ale zamyslím se nad tím.“

„Chtěl byste ještě něco dodat?“

„Nechtěl.“

„Díky za rozhovor.“

Respondent č. 26.

„Co si představujete pod pojmem fair trade?“

„Tak to nevím.“

„Když Vám řeknu spravedlivý obchod, férový obchod?“

„Nevím, co to znamená?“

„Lidé v rozvojových zemích dostanou za svou práci adekvátně zapláceno a jsou dodržovány pracovní podmínky.“

„Jaká je Vaše představa o vzniku oblečení, které je ušito v rozvojových zemích např. v Bangladéši nebo Vietnamu?“

„No, tam je to horší. Tam to šijí děti, kde se zaměstnávají děti, a to mně se nelíbí. Tak to nechceme nosit, že?“

„Právě toto řeší fair trade. Neřeší jen spravedlivou mzdu, ale také podmínky.“

„Lidský práva. Oni jsou nuceni k té práci. My se máme líp, támhle někde chudáci děti pracují, že jo.“

„Víte, že existuje kampaň Fairtradové město?“

„Tak to nevím.“

„A víte, že Český Krumlov je součástí této kampaně od roku 2012?“

„Tak o tom jsem taky neslyšela. Tak se o tom ale málo mluví v Krumlově.“

„Znáte kampaně Výstava na stromech nebo Férová snídaně?“

„Tak to taky nevím, to mi taky nikdo neříkal.“

„Je Vám myšlenka fair trade blízká, když jsme si ji vyjasnily?“

„Myslím, že ano.“

„Podporovala byste jí?“

„Ano, nemám ráda násilí. Nemám ráda, když pracují děti nebo kdy si lidi nevydělají peníze za svou práci.“

„A čím Vás myšlenka fair trade oslovila?“

„Spravedlností.“

„Chtěla byste ještě něco dodat?“

„Radši ne.“

„Děkuji moc za odpovědi.“

Respondent č. 27.

„Co si představujete pod pojmem fair trade?“

„Nepředstavuji si nic. Nevím.“

„Vybaví se Vám něco, když řeknu férový obchod, spravedlivý obchod? Férová mzda?“

„Ne.“

„Jaká je Vaše představa o vzniku oblečení, které je ušito v rozvojových zemích např. v Bangladéši nebo Vietnamu?“

„Nemám tušení, nezajímám se o to.“

„Lidé v rozvojových zemích často pracují v nedůstojných, často až nebezpečných podmínkách. Ti lidé nedostávají dostatečnou mzdu, která nedosahuje ani hranici minimální mzdy, takže musí pracovat přesčasy, pak se nedostatečně vidí se svými dětmi a nemají peníze, aby chodily do školy, porušují se pracovní práva, pracují i děti.“

„Víte, že existuje kampaň Fairtradové město?“

„Nevím.“

„A víte, že Český Krumlov je součástí této kampaně od roku 2012?“

„Nevím.“

„Nevšiml jste si nějaké propagace, událostí? Třeba kampaně Výstava na stromech nebo Férová snídaně?“

„Ne.“

„Myšlenka fair trade spočívá v tom, že lidé v rozvojových zemích dostanou za svou práci důstojně zaplacenou a nedochází k porušování lidských a pracovních práv. Je Vám tato myšlenka blízká?“

„Myslím, že je důležité to změnit.“

„Čím Vás myšlenka fair trade oslovila?“

„Tím, želepší životy těch lidí, budou se mít lépe.“

„Chtěl byste podporovat tuto myšlenku? Dají se koupit i fairtradové produkty, šířit informace ohledně fair trade, sledovat původ zboží.“

„Určitě nad tím popřemýšlím.“

„Chtěl byste ještě něco dodat?“

„Děkuji za zajímavé téma.“

„Děkuji Vám za rozhovor.“

Respondent č. 28.

„Co si představujete pod pojmem fair trade?“

„No, to vůbec nevím. Ježiš, to nevím. Co to je?“

„Řekne Vám víc, když Vám řeknu spravedlivý obchod?“

„Tak to opravdu nevím.“

„Lidé v rozvojových zemích dostanou za svou práci v systému fair trade důstojně a adekvátně zapláceno, tzn. že ti lidé jsou schopní pokrýt náklady na živobytí, posílat děti do školy, pracovní podmínky neodporují lidským právům.“

„Jaká je Vaše představa o vzniku oblečení, které je ušito v rozvojových zemích např. v Bangladéši nebo Vietnamu?“

„Nevím, nevím. Nevím, co si mám představit.“

„Ti dělníci často pracují v nedůstojných až nebezpečných podmínkách, nemají ochranné pomůcky, jsou ve styku s toxickými látkami, které ohrožují jejich zdraví, pracují až šestnáct hodin šest dní v týdnu, dochází k násilí. Často pracují i děti. Ti lidé dostávají tak nízké mzdy, že žijí v chudobě a nuzných podmínkách. Např. z trička, které si to člověk koupí za 299 korun, dostane dělník jedno procento.“

„Víte, že existuje kampaň Fairtradové město?“

„To slyším prvně.“

„Tak asi nevíte, že tato kampaň je i v Českém Krumlově?“

„Nevím, teď když o tom tak mluvíme, tak si vybavuji ten název a že jsem o tom něco četla, asi v krumlovském zpravodaji. Ale nezajímala jsem se o to. Nevěděla jsem, co to znamená.“

„Výstava na stromech nebo Férová snídaně vám něco říká?“

„Neříká.“

„Zaujala Vás myšlenka fair trade, když jsem jí vysvětlila? Podporovala byste jí?“

„Podporovala bych jí, když je to k dobru, tak ano.“

„Čím Vás zaujala?“

„Ty lidi žijí v chudobě, vzpomněla jsem si, jaké to bylo, když nás bylo hodně, když jsme byli malí, bylo to těžký, ale to jsme na tom nebyli tak špatně jako oni. Je mi jich líto. Oni nemají žádnou svobodu.“

„Chtěla byste ještě něco dodat?“

„Něco by se s tím mělo dělat, všichni lidi by se měli spojit a podporovat je, aby se měli líp.“

„Děkuji Vám za rozhovor.“

Respondent č. 29.

„Co si představujete pod pojmem fair trade?“

„To nevím. To nevím.“

„Když řeknu férový obchod, spravedlivý obchod? Spravedlivá mzda?“

„Nevím.“

„Jaká je Vaše představa o vzniku oblečení, které je ušito v rozvojových zemích např. v Bangladéši nebo Vietnamu?“

„Tam ty podmínky nejsou přívětivé, pracují tam děti a dospělí pracují do večera, usínají za strojem a ráno jdou pracovat znovu. A navíc nedostanou ani moc zaplaceno.“

„Myšlenka fair trade právě spočívá v tom, že tito lidé dostanou důstojně zaplaceno a jsou dodržována lidská a pracovní práva.“

„Víte, že existuje kampaň Fairtradové město?“

„Nevím.“

„A víte, že Český Krumlov je součástí této kampaně od roku 2012?“

„To už vůbec nevím.“

„Říká Vám něco Výstava na stromech nebo Férová snídaně?“

„Neříká.“

„Je Vám myšlenka fair trade blízká, když jsme jsem Vám ji vysvětlila?“

„Ano, je to hodně důležité, raději si koupím jedno triko dražší než dvě, abych nepodporovala ty praktiky. Přemýšlím nad tím, co se synem kupujeme v rámci možností, na vše má člověk peníze.“

„A čím Vás myšlenka fair trade oslovila?“

„Je důležité pomáhat. Lidé mají žít důstojně.“

„Chtěla byste ještě něco dodat?“

„Ať se o tom hodně mluví.“

„Děkuji moc za rozhovor.“

Respondent č. 30.

„Co si představujete pod pojmem fair trade?“

„Fair trade? Fair je fér. A trade je obchod. Ale co si mám pod tím představit.“

„Jaká je Vaše představa o vzniku oblečení, které je ušito v rozvojových zemích např. v Bangladéši nebo Vietnamu?“

„Co jsem četl, tak tam tvrdě pracují od rána do večera, i děti. Mají tam nuzné podmínky. V podstatě za žádný plat.“

„Myšlenka fair trade zajišťuje, že tito lidé dostanou důstojně zapláceno a jsou dodržována lidská a pracovní práva.“

„To zní dobře, to je dobré, že to je.“

„Víte, že existuje kampaň Fairtradové město?“

„Nevím.“

„A víte, že Český Krumlov je součástí této kampaně od roku 2012?“

„To taky nevím.“

„Řekne Vám něco Výstava na stromech nebo férová snídaně?“

„Vůbec ne.“

„Je Vám myšlenka fair trade blízká, když jsme jsem Vám ji vysvětlila? A čím Vás případně oslovila?“

„Je to dobré, ať se to změní. Jsem rád, že se o to někdo zajímá. To je hrozné, jak to tam chodí.“

„Chtěl byste ještě něco dodat?“

„Ne, děkuji vám.“

„Já moc děkuji za rozhovor.“

Abstrakt

JARCOVSKÁ, K. *Povědomí o fair trade ve Fairtradovém městě*. Český Krumlov 2020. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra etiky, psychologie a charitativní práce. Vedoucí práce V. Zvánovcová.

Klíčová slova: fair trade, spravedlivý obchod, férový obchod, rozvojová pomoc, rozvojové země, lidská práva, dětská práce, kampaň Fairtradová města, kvalitativní výzkum.

Práce se zabývá myšlenkou fair trade, lidskými právy, pracovními podmínkami v rozvojových zemích. Věnuje se mezinárodním i českým organizacím, které se konceptu fair trade věnují. Práce se zaměřuje na kampaň Fairtradová města a popisuje další kampaně, které šíří myšlenku fair trade. Součástí práce je výzkumné šetření, které si klade za cíl zjistit, zda obyvatelé města Český Krumlov vnímají to, že jsou Fairtradovým městem a zda myšlenku fair trade podporují.

Abstract

Fair Trade awareness in the Fair Trade Town.

Key words: Fair Trade, aid in developing countries, developing countries, human rights, child labour, Fair Trade Towns, qualitative research.

This thesis focuses on Fair Trade, human rights and working conditions in developing countries. It deals with both Czech and international companies that are involved in Fair Trade. It focuses on the Fair Trade Towns campaign and is also describes other campaigns that promote Fair Trade ideas. Part of the thesis was a research project that tried to examine whether Český Krumlov citizens are aware of the fact that they live in a Fair Trade Town and whether they support the idea of Fair Trade.